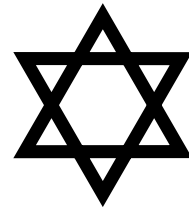

ב.ו.ל.ט.י.ן

ב ט א ו ן א י ג ו ד י ו צ א י ס י ן

שנה 52 גליון מס' 386

מוסף עברי

www.jewsofchina.org

נובמבר-דצמבר 2005 ♦ חשון - כסלו-תשס"ו

המפגש העולמי של צאצאי הרב קיסליוב

המפגש העולמי של ארבעה דורות של הרב קיסליוב מחרבין התקיים בישראל. השתתפו בו קרובים מישראל, רוסיה, בלגיה ואנגליה.

שלושה דורות של מייסדי מושב עמיקם של יוצאי חרבין.

ב-6 בנובמבר 2005 צוות טלוויזיה
מביז'ין ראיין וצילם סרט על יוצאי חרבין
במושב עמיקם.

תוכן העניינים

איגוד יוצאי סין

נוסד ב-1951

תל-אביב, "בית-פונבה",

רח' גרוזנברג 13,

e-mail: igud-sin@013.net

טל. 03-5171997

פקס. 03-5161631

"מטרת האיגוד היא לארגן את תושבי סין והמזרח הרחוק לשעבר לסיוע הדדי ולשיתוף-פעולה".
(מתוך תקנון של האגודה)

עורך ראשי: תדי קאופמן
סגנית עורך מוסף עברי: יהודית ביין
חברי המערכת: יהודית ביין,
אורי ביין, תדי קאופמן ויוסי קליין

מטרות ה"בוליטין"

מופיע מ-1954

בהוציאם לאור את ה"בוליטין", איגוד יוצאי סין בישראל שואף לענות על הצרכים שלהלן:

1. לעודד את תחושת השותפות בין תושבי הקהילה היהודית לשעבר של סין.
2. לקיים ערוץ של קשר בין יוצאי סין בישראל ובגולה.
3. לסייע באיסוף, שימור והוצאה-לאור של מסמכים היסטוריים העוסקים בחיי אותה קהילה.
4. לסייע לאיגוד יוצאי סין במילוי מטרותיו, במיוחד אלה שעוסקים בסיוע סוציאלי ובמלגות חינוכיות לבני דור ההמשך של יוצאי סין בישראל.

כתובתנו החדשה:

איגוד יוצאי סין

ת.ד. 29786

תל אביב 61297

Kindly note our new address:

Igud Yotzei Sin

P/O/B/ 29786

Tel Aviv 61297 Israel

3	ת. קאופמן	דבר העורך
4		מזל טוב
5		באגוד יוצאי סין
6		טלוויזיה מבייג'ין
8		חיילים כותבים
9		לזכר מישה קוגן
10	מ. רינסקי	האחים כצנלסון
12	מ. בס	אגוד יוצאי סין
13	ג. ליאן	פקין משוקמת
14	מ. לייבוביץ'	זכרונות מחרבין
15		ת"ד 29786
16	ד"ר א. קאופמן	רופא המחנה
19	רות סיני	חינוך מחדש לשוטר
20	ד. מיכאל	הסינים כותבים על היהודים
22		שגריר סין
23	ע. פרת	סין לאורך הדורות
24	מ. רינסקי	מקיבוץ למדע
27	ח. מנוס	מבוריסוב לנווה מגן
27	ס. וולר	אירופה מתה באושוויץ
28	מ. ליכומנוב	זכרונות ילד עולה מחרבין
29	ב. כהן	אגדה סינית
30		אורחים בבית פונבה
31		טלוויזיה מבייג'ין בעמיקם
32	בן-אברהם	שתי משלחות מחרבין ופקין
33		אזכרה לקדושי חיילר
34		סין אתמול והיום
35	צ. ברבוזה	תשכחו מניו יורק
36		סופר סיני מרצה בירושלים
37		לזכרם
40		יהדות חרבין אשר בלב

הוועד המרכזי של איגוד יוצאי סין בישראל מתכבד להזמין את יוצאי סין בישראל, למפגש המסורתי, טקס חלוקת מלגות לסטודנטים. האירוע יתקיים ביום ד' - נר רביעי של חנוכה 28 בדצמבר 2005 בבית עובדי העירייה. רח' פומבדיתא 4 תל אביב הדלתות תיפתחנה בשעה 16:00 למפגש חברים וכיבוד קל. דלתות האולם תינעלנה בשעה 17:45 לפתיחת הטקס.

דבר העורך על סדר היום

סמינר שני על תולדות יהודי חרבין אמור להתקיים בסוף יוני, 2006. הסמינר יתקיים בבניין בית הכנסת החדש בחרבין. באותה עת תיפתח בבניין בית הכנסת תערוכת צילומים היסטוריים וכן תיערך הקרנת הסרט תיעודי "קהילת היהודים של חרבין" אשר צולם זה עתה בסין, ישראל וארה"ב. עבודת הכנה לקראת הסמינר כבר החלה. "בולטין" עתיד לפרסם פרטים נוספים על הפרוייקט עם התקדמות ההכנות.

לזכר היהודים שנספו בחיילאר ב-1945

ב-25 בנובמבר, בבית הכנסת לזכר הקהילות היהודיות ברמת גן נערכה אזכרה לזכרם של 12 יהודים שנרצחו ע"י החיילים היפניים בחיילאר עם כניעתה של יפן בתום מלחמת העולם השנייה. לפני עשר שנים, על פי החלטת הוועד המרכזי של איגוד יוצאי סין, נקבע בבית הכנסת לוח זיכרון עם שמות הקורבנות של הטרגדיה האכזרית. בני משפחות הנספים מציעים לערוך יום זיכרון לנספים מידי שנה בשנה.

בשנחאי לפגישה הגיעו עשרות ידידים מכל קצות ישראל (אחדים אף מארה"ב) אשר רבים מהם לא ראו איש את רעהו במשך שנים רבות.

מי ייתן ופגישות כאלה יהוו מסורת חדשה אשר תתן את הכבוד הראוי לזכרה של הקהילה היהודית-ספרדית המהוללת של שנחאי.

גם אנשי טיינטסין ערכו פגישת ותיקים

ב-1 בדצמבר נערכה פגישה ארצית שנייה של הוותיקים, לשעבר אנשי טיינטסין. (הפגישה הראשונה נערכה ב-1998 במסגרת הכנס של תלמידים לשעבר של בית הספר היהודי בטיינטסין). הפגישה הנוכחית מהווה צעד ראשון בדרך לשחזור ותיעוד של תולדות הקהילה היהודית המפוארת בעיר הזאת. התוכנית כוללת עריכת סמינר אודות תולדותיה של הקהילה היהודית בטיינטסין והקמת מרכז חקר של תולדות הקהילה.

הסמינר השני אודות יהודי חרבין

המסורת נמשכת

כבכל שנה כן גם הפעם, המהדורה הזאת של "בולטין" יוצאת לאור ערב חג החנוכה אשר לגבי עם ישראל כולו באשר הוא שם מסמל לא רק את ניצחוננו של האור על החושך, אלא ניצחון פוליטי-היסטורי של העם היהודי במלחמת שחרור נגד היוונים בארץ ישראל. אולם עבורנו, עבור היהודים שעלו מארץ סין ועתה מתגוררים במדינת ישראל הריבונית, מסמל חג זה דבר אחד נוסף: פגישה מסורתית כל-ארצית של ארבעה דורות של בני ארץ רחוקה ומכניסת אורחים נדיבה, הלא היא ארץ הסינים. אנו מצפים לפגישה זו ושמחים כי ביכולתנו להמשיך במסורת יפה זו הכרוכה בהענקת מלגות לימוד לדור הצעיר שלנו - הנכדים והננינים של עולי סין המקוריים.

פגישה של הפלג הספרדי של חברי א.י.ס.

בחג הסוכות נערכה בתל אביב פגישה ארצית של חברי הפלג הספרדי של איגוד יוצאי סין, חברי הקהילה היהודית-ספרדית

יומן אגודת הידידות ישראל-סין

עתה הם מתגוררים בארה"ב, אוסטרליה וישראל.

על פי המלצת אגודת הידידות ישראל-סין הוזמנה לסמינר גם הציירת, רות שני, יוצאת גטו חונקו, ולקחה חלק בסמינר אשר זכה להצלחה רבה.

קשרי ישראל עם מחוז חיילונג- ג'יאנג הולכים ומתחזקים

בחודש דצמבר ביקרה בישראל משלחת אנשי מסחר ותעשייה מחרבין, בירת המחוז חיילונג-ג'יאנג. מטרת הביקור - חיזוק קשרי מסחר עם ישראל. מומחי פיתוח חקלאות סיניים לקחו חלק בתערוכה הבינלאומית "אגרסקו" בתל אביב, זו הפעם השנייה (התערוכה הראשונה נערכה בשנת 2003). המשלחת השנייה, מטעם אגודת הידידות הסינית עם ארצות חוץ וחברת התיירות הממשלתית בבייג'ין, הגיעה לישראל במטרה לפתח קשרי תיירות הדדית בין שתי המדינות. בשנת 2006 יש לצפות לבואם לישראל של 30,000 תירים מסין.

סמינר שני על תולדות יהודי חרבין

החלו הכנות לעריכת הסמינר השני על תולדות יהודי חרבין המתוכנן להיפתח בסוף יוני 2006. לאותה עת מתוכננים אירועים שונים: פתיחת בניינו המשוחזר של בית הכנסת החדש בחרבין בו יתקם מרכז לחקר הקהילה היהודית בחרבין, הקרנת הסרט על חיי יהודי העיר ותיפתחנה תערוכות של צילומים היסטוריים.

אנו מקווים שעד אותו תאריך יפתח גם הארכיון של הקהילה היהודית בחרבין הנמצא ברשות עיריית חרבין.

סמינר בשנחאי

בתחילת חודש נובמבר, על פי יוזמת ראש המרכז לחקר תולדות יהודי שנחאי, פרופסור פאן ואנג, נערך סמינר שהוקדש ליובל ה-60 לשחרור סין מכיבוש יפני. לסמינר הוזמנו גם יהודים יוצאי גרמניה ואוסטריה אשר נאלצו לברוח מארצות הולדתם ומצאו מקלט בשנחאי. ב-1943 היפנים ריכזו אותם בגטו חונקו שם הם התגוררו עד סוף המלחמה.

משלחות מבייג'ין וחרבין

שתי משלחות - מבייג'ין וחרבין היו אורחות של איגוד יוצאי סין ואגודת הידידות ישראל-סין במשך תשעה ימים (2-10 בנובמבר). בראש המשלחות עמד פרופסור ציון ויי, נשיא האקדמיה למדעים של המחוז חיילונג-ג'יאנג וראש מרכז החקר של הקהילה היהודית בחרבין. את המשלחת ליווה צוות צילום של החברה הטלוויזיונית "הנהר הגדול" מבייג'ין, אחת מהגדולות מסוגה בסין, המפיקה סרט תיעודי על הקהילה היהודית בחרבין.

שני ארגונינו עשו כמיטב יכולתם כדי להבטיח הצלחה למשימתו של הצוות: אורגנו פגישות וראיונות עם קרוב ל-60 אנשים יוצאי חרבין והובאו מאות צילומים ותעודות רלוונטיות לנושא הסרט, המתוכנן לצפייה של שעתיים (בשפות סינית ואנגלית). הסרט יספר לצופים על תרומתם של יהודי חרבין בתחומים של מסחר, תעשייה, אמנות ותרבות, חיי העיר והאזור כולו.

יהודה לימור - בן 70

לידידנו יהודה לימור (מורגולב), לשעבר משנחאי מלאו 70 שנים. איגוד יוצאי סין מאחל ליהודה, צביה ולכל משפחת לימור בריאות איתנה, אושר ועושר - עד 120.

אוסיה יעקובסון - בן 65

לאוסיה יעקובסון, לשעבר מטיינטסין, מלאו 65 שנים. מאז עלייתו ארצה בשנות ה-50 המוקדמות הינו חבר קיבוץ יפעת. איגוד יוצאי סין מאחל לאוסיה ולמשפחתו חיי בריאות ואושר עד 120.

דוד יודוביץ' - 85

לדוד יודוביץ' לשעבר נציג כבוד של איגוד יוצאי סין באוסטרליה מלאו 85 שנה, איגוד יוצאי סין מאחל לו, לרעייתו סטלה ולכל משפחת יודוביץ' בריאות ואושר עד 120.

חיה ברכה בת 80

לחברתנו הוותיקה משנחאי חיה ברכה מלאו 80 שנה. איגוד יוצאי סין מברך את חיה ומשפחתה ומאחל לה בריאות, עד 120!

הוועד המרכזי של איגוד יוצאי סין בישראל

מתכבד להזמין את יוצאי סין

בישראל, למפגש המסורתי

טקס חלוקת מלגות

לסטודנטים

האירוע יתקיים ביום ד - נר

רביעי של חנוכה

28 בדצמבר 2005 בבית עובדי

העירייה. רח' פומבדיתא 4 תל

אביב

הדלתות תיפתחנה בשעה

16:00 למפגש חברים וכיבוד

קל.

דלתות האולם תינעלנה בשעה

17:45 לפתיחת הטקס.

שמחה במשפחת גולדריין

איגוד יוצאי סין מברך את בלה ואברהם גולדריין, לשעבר משנחאי, בהגיע נכדם, יהונתן רוקלין, למצוות. יהונתן הוא בנם של סנדרה (גולדריין) ואבן רוקלין. משפחת רוקלין מתגוררת בלוס אנג'לס, אולם הטקס של בר מצווה נערך בירושלים. לטקס הגיעו כל בני משפחת רוקלין: סנדרה, אבן עם שלושת ילדיהם: מיכאל, יהונתן ומולי, האחיות טניה ורוי זוארץ עם ילדיהם, דניאל ואדר, ודודה דורה וג'ו וינר (לשעבר מחרבין ושנחאי) עתה מניו יורק.

שמחה במשפחת ליכומנוב

ב-1 בנובמבר, בהרצליה, נערכה, חתונתם של מישל ואביב כהן. אביב הוא בנו של משה (מוסיה) ליכומנוב לשעבר מחרבין. איגוד יוצאי סין שולח ברכות של אושר ועושר לזוג הצעיר ולמשפחת ליכומנוב כולה.

מירה פיאסצקי - בת 75

ב-25 בספטמבר, בפגישה השבועית ב"בית פונבה", צויין יום הולדתה ה-75 של מירה פיאסצקי (סנדזמירסקי) לשעבר מחרבין ומוקדן.

מירה היתה פעילה של חטיבת הנשים של הסניף התל אביבי של א.י.ס., ת. קאופמן בירך את כלת השמחה בברכת עד מאה ועשרים בבריאות איתנה ובאושר. למירה הגושה עוגת יום הולדת גדולה כמסורת באיגוד יוצאי סין.

שרה רוס - בת 90

לחברתנו הוותיקה מחרבין ושנחאי לשעבר, שרה רוס, מלאו 90 שנה. שרה הינה חברה פעילה באיגוד ומשמשת צלמת קבועה של "בולטין".

איגוד יוצאי סין מברך את שרה ומשפחתה באירוע השמח ומאחל לה בריאות איתנה עד 120.

דני ברקוביץ' - בן 90

לדני ברקוביץ', איש מחרבין לשעבר, מלאו 90 שנים.

דני ידד טוב של א.י.ס ותורם בנדיבות רחבה לצרכי ארגונו.

איגוד יוצאי סין מברך את דני ומוסיה, גיורא וכרמלה עם משפחותיהם ביובלו של ראש המשפחה ומאחל לו בריאות איתנה ואושר עד 120.

שמחה בבית משפחת הלפרן

שמי חנה פורת לבית הלפרן. בת למרים זוולסקי שתחיה והרמן הלפרן ז"ל, אני ילידת מחרבין. קבלו נא את תרומתי הצנועה לקרן עזרה סוציאלית לכבודו של נכדי איתמר, בן בתי היקרה מיכל ובעלה עופר ברקן, שהצטרף לנכדינו עדי, איתי, רותם ונועה ילדיהם של בתי הבכורה והיקרה דפנה ובעלה גלעד מסלוביץ. קבלו ברכת שנה טובה, שנת שלום, בריאות ואושר ממני ומבעלי,

חנה וירם פורת

שמחה בבית משפחת הלפרין

במשפחתה של ידידתנו מירה הלפרין יוצאת מחרבין, שמחה. לידתו של הנין איתמר. איתמר הוא בנם של מירה ומיכאל ברקן, נכדם של חנה לבית הלפרין ובעלה יורם פורת.

איגוד יוצאי סין מברך את המשפחות הלפרין פורת וברקן ומאחל להן בריאות נחת.

גבי נחתומי בת 70

לחברתנו גבי נחתומי יוצאת שנחאי מלאו 70 שנה. איגוד יוצאי סין מאחל לה אושר, בריאות ועד 120.

יזיה יודוביץ בן 80

לחברנו יזיה יודוביץ יוצא מחרבין מלאו 80 שנה. יזיה חבר פעיל בסניף איגוד יוצאי סין בחיפה. איגוד יוצאי סין מברך את בעל השמחה ומאחל לו אושר ובריאות עד 120.

שמחה בבית משפחתה של פוליה אסולין (דיין)

במשפחת אסולין מאורע משמח! לידתם של נינים - תאומים לירון ואריאן, בנים למירב ואהרון ברוש, נכדים לנינה ומשה ש, ונינים לחברתנו יוצאת מחרבין פוליה אסולין (דיין).

איגוד יוצאי סין מברך את כל בני המשפחה ומאחל להם בריאות נחת.

שמחה בבית משפחת בני צור

לידידנו בני צור נולד נכד, בן לבנו יגאל צור ורעייתו סימה.

איגוד יוצאי סין מברך את משפחת צור ומאחל לכולם בריאות נחת.

באיגוד יוצאי סין

סטודנטים בותבים

לכבוד איגוד יוצאי סין שלום, שמי ורד שיקמן. אני סטודנטית לפסיכוביולוגיה ועתה סיימתי את השנה הראשונה ללימודי. באמצע השנה הזו קיבלתי מכם מלגה. עד עתה לא התפנית לכתוב לכם מכתב תודה. זו הייתה שנה עמוסה, קשה ומספקת. אך עתה משהסתיימה השנה, ברצוני להביע את תודתי הכנה מקרב לב. מלגה זו עזרה לי רבות במשך שנה זו (שימשה בעיקר למימון ספרי הלימוד). אני חושבת שתוכנית מלגות זו חשובה ומועילה, ומקווה שתמשך גם בשנים הבאות.

לפני שהתחלתי ללמוד נסעתי לטיול בסין. טיול זה קרב אותי לשורשיי והעמיק את אהבתי לקהילה זו. תודה רבה גם על הספרים ובמיוחד על "יהדות חרבין אשר בלבי". הידע אותו צברתי על הקהילה מלמד אותי על "יחודה וצבעוניותה. אני מקווה להמשיך את קשרי עם הקהילה במשך שנים רבות.
**בתודה ובהערכה,
ורד שיקמן**

לאיגוד יוצאי סין שלום, שמי בלה וקס, ואני סטודנטית שנה שלישית בטכניון, לתואר ראשון בהנדסת מערכות מידע. ברצוני לאחל לכל חברי האיגוד ולמשפחותיכם ברכת שנה טובה, מוצלחת ושנת בריאות. כמו כן, אני רוצה להודות לכם על פעילותכם המבורכת. בשנתיים הראשונות ללימודי קיבלתי מלגת סטודנטים, וברצוני להגיש גם השנה בקשה למלגה.
**בברכה,
בלה וקס, נינתו של וולף אפשטיין,
ונכדת בן דודו של דוד גוטמן**

פגישה עם דורה וג'ו וינר

א.י.ס., ועל העזרה אשר אגודת יוצאי המזרח הרחוק בכלל ומשפחת וינר בפרט מושיטים לאיגוד יוצאי סין. הוא הודיע לקול תשואות על כך שדורה וג'ו תורמים \$10,000 לקרן העזרה הסוציאלית של האיגוד. ג'ו הודה לנוכחים על קבלת הפנים החמה.

הפגישה אורגנה על ידי רשא ותדי קאופמן. השולחנות היו עמוסים כיבוד: רוני וינרמן כיבד את האורחים בפרי מומחיותו הידועה - מלפפונים במלח נוסח רוסייה. בתום הארוחה הוקרן סרטו התעודי של יוסי קליין על הוועידה הבינלאומית, על יהדות חרבין. הפגישה התקיימה באווירה חמה וידידותית.

ב-21 ביוני התקיימה פגישה בבית פונבה עם דורה וג'ו (יוסף) וינר אשר הגיעו לישראל לביקור. ג'ו הינו סגן נשיא אגודת יוצאי המזרח הרחוק. דורה - האחות הבכורה של רשא קאופמן ובלה גולדרייך.

לקראת השעה 11 האולם של בית פונבה היה מלא וגדוש. בין הנוכחים היו חברי הנשיאות של איגוד יוצאי סין, תדי קאופמן, יוסי קליין, רוני וינרמן, א. פודולסקי, א. ונדל, א. פרדקין וגליה כץ וכן קרובי דורה וג'ו, בסך הכל כ-50 יידיים.

בפתיחה הפגישה בירך את האורחים ומסר את זכות הדיבור לרחל ראבקינה, ואחריה - לתדי קאופמן אשר סיפר על הפעילות של

פגישת ותיקי הקהילה הספרדית בשנחאי

בחג הסוכות, בבית הכנסת בנימין שמש בתל אביב נערכה פגישה חגיגית של יוצאי הקהילה היהודית הספרדית בשנחאי (חברי הפלג הספרדי של איגוד יוצאי סין בישראל). הפגישה התקיימה בסוכה המרווחת והמקושטת יפה של בית הכנסת, בנוכחות 35 חברי הפלג וצאצאיהם. נשיאות האיגוד היתה מיוצגת על ידי ר. ו.ת. קאופמן ו-ר. וינרמן.

את הפגישה פתח היו"ר של הפלג הספרדי, יעקב גורי. לאחר מכן נאם היו"ר א.י.ס., ת. קאופמן אשר בירך את הנוכחים ואת אורח הכבוד, מרדכי בן פורת, ח"כ לשעבר ומייסדו של מרכז ללימוד תולדות יהודי בבל (עיראק) באור יהודה. הוא גם בירך את זקן הפלג, ג'ו ג'יקובס ואת מתי וג'י ניסים אשר הגיעו מסן-פרנציסקו במיוחד כדי להשתתף באירוע.

ת. קאופמן עמד על תפקידה החשוב של

יהודי סין. הוא גם סיפר על השתתפות הפעילה של חברי הפלג, סאס יעקובי ורבקה טואג, בהוצאת החלק האנגלי של "בולטין". מרדכי בן פורת סיפר על הפעילות של מרכז ללימוד תולדות יהודי בבל, ועל התכניות לקיים את התערוכה המוקדשת לקהילה היהודית-ספרדית של שנחאי. התערוכה אמורה להיפתח ב-2007. האדריכלית רחל לוי סיפרה על עבודתה לשחזר את פנים בית הכנסת אהל רחל בשנחאי.

עם סיום הנאומים ביצע גבאי בית הכנסת, אבי טואג, מחרוזת של שירים ופיוטים המסורתיים של יהודי בבל. האורחים כובדו בארוחה חגיגית מסורתית דשנה וטעימה, והנוכחים בילו כמה שעות נעימות של שיחות על ימים עברו. אחדים מן האורחים לא ראו איש את רעהו במשך שנים רבות.

תרומות לקרנות האיגוד ב-2004 (\$us=ב) (ת.ק.)

ת. קאופמן מרצה בתל אביב
ב-28 באוקטובר, בשכונת רמת אביב (צפון תל אביב) הרצה ת. קאופמן על הנושא "תולדות היהודים בסין בת זמננו". נכחו בהרצאה למעלה מ-200 איש. ההרצאה נמשכה כשעה וחצי ועוררה עניין רב בקרב המאזינים.

שונות בארה"ב, אירופה,	89,000	איסידור מגיד
הונג-קונג וארצות אחרות	58,996	שונות בישראל
שונות קנדה	50,000	אסיה קוגן
שונות סן-פרנציסקו	25,000	קרן א. מייזין
שונות לוס-אנג'לס	27,953	שונות באוסטרליה
שונות ניו-יורק	22,241	קרן אתי דן (ניו-יורק)
סה"כ	307,185	

צוות טלוויזיה מביד'ין מראיין את יוצאי חרבין בבית פונבה

זלדה ודוד פרידמן

חנה מילר ליטוין

רפי רשינסקי

איה רוזנבלט לבית וייסמן

דוד גוטמן

פרופ' זאב ונדיה רובינזון

צוות הטלוויזיה בעת עבודתו בבית פונבה

משמאל לימין ואנג בו, לי אנגלונג וגב' ליו

פרופ' לי שיו סיאו מראיין

פרופ' ציו ווי ופרופ' ליו שי סיאו מראיינים את גרי ברובינסקי

מחכים לראיון: ראובן שליפר, רעיה ברגמן, טינה וגרישה שמושקוביץ', ורה בגון וחיים צוקר

מנהל צוות הטלוויזיה ואנג בו בעבודתו

גב' פו מינצינג שולחת את החומר הראיונות לסין

חיילים בותנים

ברצוני להודות לכם על השי הנדיב
אותו שלחתם לי לקראת ראש השנה. גם
נהנתי מאד מן הספר.
**באהבה,
מורן פתחי**
נכדתה של איה רוזנבלאט

לכבוד איגוד יוצאי סין
ברצוני להודות לכם על השי, אנחנו
החיילים חיים על משכורתנו הצנועות
ולכן מודים מקרב לב על כל מענק.
התחלתי לקרוא את הספר ששלחתם
"מיטת סורגים" ועליי לציין כי אני מוצאת
אותו סוחף ומרתק.
ולסיום אחל לכם שנה טובה ומוצלחת,
גמר חתימה טובה ושהאיגוד ימשיך
להתפתח ולגדול.
**חזקו ואמצו
דנה כתבן**

תדי היקר
אני, נכדם של בובי ופנינה ברשדסקי,
הייתי רוצה להודות לאיגוד יוצאי סין על
השי לקראת ראש השנה. שמחתי מאד
לקבל את ברכתכם עם תחילת שירותי
הצבאי.
בילדותי שמעתי סיפורים רבים מפי
סבא בובי אודות ארץ סין אשר איפשרו
לי לכתוב מאמר "שרשים" עוד בהיותי
תלמיד בית ספר.
בשם משפחתי ובשמי שלי ברצוני להביע
את תודתי והערכתי על פעילותכם
המבורכת.
בברכת בריאות איתנה וחיים ארוכים,
**באהבה
אדר ברשדסקי**

ברצוני להודות על השי המכובד
שקיבלתי לכבוד ראש-השנה.
מאוד התרשמתי מהספר ואקרא אותו
בעיון רב!
שיהיה לכולכם חג שמח ופורה וכמובן
שנה טובה ומתוקה עם הרבה הצלחות,
אני מאוד מעריכה את השי. תודה רבה!
**באהבה,
מורן פרחי (הנכדה של איה רוזנבלט)**

רב תודות על השי לקראת ראש השנה.
שוב התרגשתי ונזכרתי בשרשים
הסיניים של משפחתי.
יובל מזרחי
נכדם של פסיה גולדשטיין ולאזאר
גורביץ'

אני מודה לכם מקרב לב על התענוג
שגרמתם לי בשולחם לי את השי
לקראת ראש השנה. פעילותכם היא
יוצאת דופן. תקווה אני שדרכינו תפגשנה
עוד פעמים רבות.
**באיחולי הטובים,
גאי מינצר**

הנדון: השי לחיילים לרגל ראש השנה.
ברצוני להודות לכם על השי הנאה
שהענקתם לי לכבוד ראש השנה. כתבתי
זאת במכתביי הקודמים והייתי רוצה
לחזור ולהדגיש את העובדה שלפי דעתי
אתם עושים מעשה יוצא מן הכלל.
הייתי רוצה לנצל את מכתב זה בכדי
לומר לכם כי על אף שאני עדיין משרת
ביחידה בה שרתתי בצבא, אני כבר לא
חייל בצבא סדיר. למרות זאת, משוכנע
אני כי דרכנו יצטלבו בעתיד.
בהוקרה רבה ובברכת חג שמח,
מיינצר גל

ברצוני לשלוח את תודתי על השי
שהענקתם לרגל ראש השנה תשס"ו.
בכל פעם מחדש אני נפעם, כאשר לאחר
ימים ארוכים בבסיס אני חוזר הביתה
ומוצא מעטפה מהאיגוד המעניק לי שי
לחג.
מי ייתן ותמשיכו בפועלכם זה עוד שנים
רבות.
**בברכת שנה טובה ומוצלחת, שנת
שלום, שלוה ובריאות,
דרור טריגובוב
מושב עמיקם**

לתדי קאופמן ויוסי קליין שלום!
אני, תמיר שטרית הנכד של אווה ובן ציון
ז"ל, מודה לכם על השי והספר המרתק
ששלחתם לי. חג שמח לכם ולאיגוד יוצאי
סין, שתהיה לכם שנה טובה ומבורכת,
**והרבה בריאות.
תמיר שטרית**

ברצוני להודות לאיגוד יוצאי סין בישראל
על קבלת השי לחג.
תבואו על הברכה על עשייתכם הטובה.
שנה טובה ומבורכת.
**בברכה,
אורן רוזנבלט (נכד של איה רוזנבלט)**

תדי היקר,
אני, אדר ברשדסקי, נכדם של בובי
ופנינה ברשדסקי, מבקש להודות על
השי שהענקתם לי לרגל ראש השנה
תשס"ו.
שמחתי לקבל את ברכתכם החמה
לשנה החדשה בכלל, ולרגל התגייסותי
לצה"ל בפרט.
תחושת השייכות למשפחת יוצאי סין,
יחד עם הסיפורים ששמעתי במהלך
שנות ילדותי מסבי בובי, הן במסגרת
עבודת "שרשים" שכתבתי בבית הספר
והן בהזדמנויות אחרות בהחלט מהווה
הרגשה מיוחדת.
ברצוני להביע, בשמי ובשם בני משפחתי
את הערכתי לכל פועלכם ולברך אתכם
ואת בני משפחותיכם בבריאות, באהבה,
באריכות ימים ובנחת.
**שנה טובה!
ממני אדר ברשדסקי**

קבלו את תודתי מקרב לב על השי
ששלחתם לי לקראת ראש השנה. איחולי
הטובים ביותר.
אורן רוזנבלאט
נכדה של איה רוזנבלאט

לזכר מישה קוגן היקר

US\$ 20,000

לקרן עזרה סוציאלית

תרומת אשתו

אסיה קוגן (טוקיו)

ספטמבר 2005

לצערנו הודעה זו לא פורסמה בטעות בגליון של ראש השנה

התמונה של מישה קוגן, עבודת הציירת ליאונטניה שמושקוביץ

לזכר מישה קוגן היקר

US\$ 20,000

לקרן מלגות

תרומת אשתו

אסיה קוגן (טוקיו)

אוקטובר 2005

בוברויסק - טומסק - שנחאי

לאחר תבוסתו של נפוליאון בוואטרלו, העולם לא נעשה שקט יותר, ביחוד לא עבור היהודים. מלחמת הצפון והדרום בארצות הברית, תבוסת רוסיה במלחמת קרים וחולשתה ההולכת וגוברת בעקבותיה גרמו לתנועת המוני יהודים מערבה לארצות אירופה ואמריקה, ומזרחה - לערבות סיביר. עתה, כאשר חומות תחום המושב החלו מתמוטטים, יכלו היהודים לחפש להם מקלטים חדשים. חלק ממשפחת כצנלסון הגרו לארה"ב, אך אב המשפחה הנבון, בוריס ניסנוביץ' כצנלסון, בחר לעבור מבוברויסק למחוז קרוב יותר ומוכר יותר: סיביר.

בימים ההם מסילת ברזל טראנס סיבירית טרם נבנתה. אמצעי התחבורה היחידי של אז היתה עגלה רתומה לסוסים. בלילות האנשים לנו במלונות דרכים ולמחרת הבוקר המשיכו במסעם הארוך והמייגע. בהגיעו לטומסק, פתח בוריס (ברוך) כצנלסון, בעל התושיה, את בית החרושת ל"קואס" (משקה תוסס רוסי), בעוד אשתו חניכה וטיפחה את ילדיה. הבן בכור, מיכאל, הפך לרופא שיניים. ב-1908 הוא נסע לארה"ב לשנתיים לשיפור כשירותו וחזר לטומסק עם סיום לימודיו. עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה הוא גויס, אך לא נשלח לחזית בשל חוסר רופאי שיניים בסיביר. ב-1917 הוא נשא לאשה את רבקה, בת לסוחר משגשג מליטה, משה סונדרזון. למשפחת סונדרזון היו תשעה ילדים, כולם מוכשרים, משכילים ומחונכים. רבקה סיימה בית ספר תיכון ורכשה ידע במספר שפות, כולל עברית ויידיש. היא חונכה ברוח ציונות צרופה מסורתית-חילונית.

ב-1919 נולד בן לזוג הצעיר, אלכסנדר, וכעבור שנתיים - בן שני, דניאל. באותה עת המהפכה הרוסית היתה בעיצומה ותנאי המחיה ברוסיה היו בלתי נסבלים. משפחת כצנלסון החליטה להגר לארה"ב דרך סין, אך מותו הפתאומי של משה סונדרזון אילץ אותם להשהות את הנסיעה למשך שנה אחת. ב-1924 הם הגיעו לשנחאי, אך בינתיים הנהיגה ממשלת ארה"ב את חוק המכסה לגבי המהגרים החדשים ומשפחת כצנלסון נאלצה להישאר בסין.

ישרים וחמש שנים בשנחאי

הזרים בשנחאי התגוררו בשטחים שנקראו "המושבה הבינלאומית" והקונצסיה הצרפתית תחת שלטונם של האנגלים,

הצרפתים ומעצמות מערביות אחרות. המהגרים מרוסיה חיו חיי עוני ומחסור בעוד שהמהגרים היהודיים היו במצב משופר משהו: הם נתמכו על ידי שתי הקהילות היהודיות - הספרדית והאשכנזית. הראשונה הגיעה לשנחאי במחציתה השנייה של המאה ה-19, ואילו הקהילה האשכנזית התהוותה בעיר בתחילת המאה ה-20. הקהילה הספרדית היתה קטנה (כ-1000 נפש) אך עשירה ובעלת השפעה כלכלית ופוליטית. היהודים סחרו בתכשיטים ואופיום אשר באותם הימים היה מסחר חוקי ומקובל. היה להם גם רכוש דלא-ניידי, קרקעות בחלקים הטובים ביותר של העיר, בנקים, ואפילו אי קטן בשפך הנהר יאנג-טזה שם הועברו סחורות מובחרות מאניות זרות ל"ג'ונקות" של המבריחים הסיניים. הם גם היו בעלי השפעה חשובה בבורסה אשר 40 אחוז של הרכבה היוו יהודים ספרדיים. הם בנו שני בתי כנסת מפוארים, בית ספר יהודי ומועדון בסגנון אנגלי מסורתי.

כפי שכבר ציינו, הקהילה היהודית האשכנזית היתה מורכבת בעיקר מפליטים מרוסיה (כולל סיביר), פולין, וארצות שונות של אירופה המרכזית והמזרחית. הם מצאו את פרנסתם כעובדים בלתי מקצועיים, מוסיקאים, מלצרים וחייטים. עם התקדמותם של "האדומים" מזרחה, אל חופי הים היפני, גאה גל הפליטים, ומספר היהודים הרוסיים בשנחאי גדל חיש מהר ל-5000 נפש. גם הם בנו בית כנסת, "מושב זקנים", בית חולים יהודי ומועדון בו התרכזה פעילותם הצינונית והתרבותית. אחרי תפיסת השילטון בגרמניה ע"י היטלר התווספה בשנחאי גם קהילת פליטים מגרמניה ואוסטריה אשר ביניהם היו אנשים משכילים ועמידים, ובעלי מקצוע רבים וטובים.

ב-1924, מיכאל כצנלסון, הודות לידיעתו את השפה האנגלית והשתלמותו בארה"ב במשך שנתיים, נתקבל לעבודה באחת ממרפאות השיניים האמריקאיות היוקרתיות בעיר, בתור טכנאי בכיר ועבד בה במשך 18 שנים, עד 1942, כאשר השלטונות היפניים סגרו את כל המוסדות האמריקאיים בגין פרוץ מלחמת האוקיאנוס השקט. הוא פתח מרפאה פרטית משלו.

כרוב המהגרים מרוסיה, היתה גם משפחת כצנלסון חסרת נתינות במשך למעלה מ-20 שנה, עד תום מלחמת העולם השנייה ב-1945, כאשר ממשלת בריה"מ הכריזה על תנייה כללית לגבי אלה מנתיניה אשר

עזבו את גבולות רוסיה כחוק, והציעו להם נתינות סובייטית ואפשרות "לחזור למולדת". במובן מסויים, חוסר הנתינות היה בו יתרון כלשהו: כל המגבלות היפניות חלו רק על נתיני המדינות אשר נלחמו נגד הקואליציה האנטי היטלרית, ואילו חסרי הנתינות היו פטורים מהן. כך שהמקצוע המשתלם של מיכאיל כצנלסון איפשר למשפחתו לעבור את תקופת המלחמה בנוחיות יחסית. אלכסנדר ודניאל למדו בבית הספר היקרתי Public and Thomas Hanbury School, ואחרי סיום חוק לימודיהם כתלמידים מצטיינים, החלו לומדים רפואה באוניברסיטת סנט ג'ון בשנחאי. אמם, רבקה, לקחה חלק פעיל וחשוב בחינוך בניה: נוסף ללימודים במסגרת בית הספר ואוניברסיטה, היו להם מורים פרטיים לסינית ועברית. לאחר סיום חוק לימודיהם, החלו אלכסנדר ודניאל לעבוד במקצועם: אלכסנדר בבית חולים סיני, ודניאל בבית חולים של מייסוינרים אמריקאיים בעיירה Wuhsi, סמוך לשנחאי.

ל"מושבה הבינלאומית" של שנחאי היה כח הגנה משלה: The Shanghai Volunteer Corps שפעל בפקוד קצינים בריטיים והיה חמוש בנשק צבא בריטי. במסגרתו היתה קיימת גם המחלקה היהודית אשר האחים כצנלסון השתייכו לה. זה לא מכבר חיבר אלכסנדר כצנלסון דו"ח מפורט של פעולות המחלקה ושלח אותו למוזיאון הצבאי היהודי בלונדון. ב-1948 נשא אלכסנדר לאשה את יהודית רודומישלסקי, רופאת שיניים, ילידת ולדיוסטוק אשר בילדותה הגרה לניו-יורק עם הוריה. גם דניאל הפך לבעל משפחה.

העליה

בסוף 1948 הגיע לשנחאי הקונסול הראשון של מדינת ישראל ואלכס ודניאל עלו על סיפון האוניה האוסטרלית "ווסטר ויקטור" בדרכם לארץ ישראל. כדי להגיע לנאפולי, היה על האוניה לעקוף את תעלת סואץ המצרית ולשוט סביב יבשת אפריקה, ואילו מנאפולי לחיפה הגיעו ה"סינים" רק בחודש פברואר, 1949 באוניה הישראלית "נגבה". האחים כצנלסון גויסו מיד כרופאים צבאיים. אלכסנדר נשלח לבית החולים מס' 5 (עכשיו ביה"ח תל השומר), ואילו דניאל סופח לחטיבת "גבעתי" המהוללת שלחמה אז בחזית ירושלים.

באותם הימים היה מחסור חמור ברופאים, ובמיוחד ברופאים מנתחים. נסיונו של אלכס בבית החולים הסיני עמד לו איתן בעבודתו

החדשה בישראל כרופא מנתח אורתופדי. למרות המצב הצבאי החמור, היו בתי החולים בארץ מצויידיים היטב בצידוד רפואי החדש ביותר ובשפע של תרופות. מתחילת עבודתו הפך אלכסנדר לאחד המנתחים הבולטים של בית החולים, ובעתיד - ראש המחלקה האורתופדית שלו.

דרכו של דניאל היתה שונה. לאחר חצי שנה של שירות קרבי, הוא הועבר לאותו בית חולים מס' 5. במקצוע חדש עבורו: רופא ילדים. במשך שנתו הראשונה לקיומו הוכפלה אוכלוסייתה של ישראל מ-600,000 ל-1,200,000 עם אלפי ילדים הזקוקים לטיפול רפואי מכל הסוגים. העולים גרו באהלים, צריפים ופחונים בתנאים-לא-תנאים. המצב הקטסטרופלי דווח לראש הממשלה דוד בן גוריון אשר הורה מיד לסגן אלוף שיבא, מנהל בית חולים מס' 5. להקים בו מחלקת ילדים מיוחדת בעלת מנגנון מיוחד. מתוך ארבעת רופאי הילדים בביה"ח מס' 5, רק לדניאל היה נסיון מעשי בטיפול במחלות זיהומיות, מהנסיון שהוא צבר בשנחאי.

הכל התחיל מ"בראשית": כאשר הילדים הראשונים נתקבלו לטיפול, במחלקה לא היו אפילו מיטות-ילדים. הם הושכבו, שלושה במיטת מבוגרים אחת. ד"ר שמעון ברמן, רופא ילדים מהשורה הראשונה וכדבריו של דניאל, "אחד הרופאים הטובים ביותר אשר אני עבדתי איתם", ביקר במחלקה פעם בשבועיים והרצה לרופאים הצעירים את תורת טיפול בפעוטות. ד"ר ברמן השווה את המצב ל"ציאת מצרים" והביע את צערו ש"לא היה בינינו משה רבנו". בגין המצב, שלושה מתוך ארבעת הרופאים במחלקה הופנו למרכזים אחרים, ודניאל, הרופא הצעיר ביותר במדינה, היה צריך להתמודד

בכל הבעיות לבדו. בינתיים קמה והתהוותה קבוצת אחיות מאומנות ומסורות לייצודן (רובן ככולן עולות חדשות) אשר הקלו ולו במעט על דניאל. "היתה זו", כדבריו של ד"ר ברמן, "קליטת העליה על ידי העליה עצמה".

השנים המאוחרות

ההורים, מיכאל ורבקה כצנלסון הגיעו לישראל ב-1952. הם התיישבו בנתניה. מיכאל פתח מרפאה פרטית. הוא נפטר ב-1963 בגיל 76. רבקה נפטרה 20 שנה מאוחר יותר. אשתו של אלכסנדר, יהודית, עבדה בביה"ח אסף הרופא בתור רופאת שיניים לילדים עד יום מותה ב-1967. נולדו להם שני בנים, דוד ויהונתן.

באותם הימים, רק באוניברסיטה העברית בירושלים אפשר היה לקבל הכשרה רפואית. המחסור האקוטי ברופאים אילץ את הרשויות לחפש ישועה בקרב תלמידי הרפואה אשר זה עתה הגיעו ארצה וטרם סיימו את חוק הלימודים. הם הופנו קבוצות-קבוצות שם שמעו מפי רופאים ותיקים ומנוסים הרצאות ופעלו תחת השגחתם. האחים כצנלסון היו בין המרצים הראשונים.

אלכסנדר החל לפרסם מאמרים בעתונות רפואית בארץ ובחו"ל. הוא היה למנתח הישראלי הראשון שהחזיר למקומה זרוע אשר נקרעה בקרב ולשקם את תפקודה. במשך הקריירה המקצועית שלו, חזר אלכסנדר תשע פעמים על ניתוחים דומים. הוא ריפא שיתוק על ידי השתלה מחדש של שרירים ועצמות, והיה הראשון בעולם לרפא sarcoma מבלי צורך לקטוע את האבר הנגוע, על ידי הפרדה מדויקת ועדינה בין שריר, עצם ורקמה. הוא ביצע 18 ניתוחים כאלה. פרופסור אלכסנדר כצנלסון יצא לגמלאות

בגיל 81 (במקום 75, כפי שקובע החוק). הוא כתב חמישה ספרים ויותר מ-150 מאמרים מדעיים. הוא חבר כבוד של מוסדות רפואיים רבים בישראל ובעולם כולו והינו תושב כבוד של רמת גן. יש לו גם תחביב: איסוף של מקלות הליכה יחידים במינם. אשתו, פרופסור מריאצה בת מרים, נמנית על הסגל האקדמי של אוניברסיטת תל-אביב. דוד, בנו הבכור של אלכס, הינו אגרונום ישראלי ידוע, ואילו הבן הצעיר, יהונתן - רופא שיניים ב"הדסה" ומרצה לרפואת שיניים באוניברסיטה העברית בירושלים.

חיי ופעלו של דניאל כצנלסון קשורים קשר הדוק עד היום הזה בבית החולים תל השומר. שם הוא הקים את מחלקת הילדים ובמשך 40 שנה הצמיח דורות של רופאי ילדים אשר רבים מהם תפסו עמדה קדמית ברפואה הישראלית. כאחיו הבכור, אלכסנדר, כן גם דניאל משתתף ומרצה בקונגרסים בינלאומיים ומלמד באוניברסיטת תל-אביב, לאחר צאתו לגמלאות ב-1986. הוא ממשיך להיות שותף פעיל בפרויקטים רפואיים רבים של האוניברסיטה ובית החולים תל השומר.

שם של אלכסנדר ודניאל כצנלסון מוכר היטב בקרב עולי רוסיה בגין הסיוע שהם הושיטו להם במציאת עבודה בעיקר בשטח הרפואי והחינוכי. 15 בני משפחת כצנלסון עלו לישראל מנובוסבייבסק וקרסנויארסק מאז העלה מסך הברזל מעל ברית המועצות.

כאלה הם, בקיצור, תולדות האחים אלכסנדר ודניאל כצנלסון. מטומסק, דרך שנחאי - אל ארץ ישראל, אשר העניקו לה תועלת לא תשוער. אנו גאים בהם. (מרוסית: עמנואל פרת) ("נובוסטי נדלי")

מבוא קצר לחרבין

חרבין היא בירת המחוז חילונג-ג'יאנג המושלת על שמונה נפות ואחת-עשרה ערים. שטחה משתרע על פני 53,000 קילומטרים רבועים ומונה 9,543,000 נפש אשר כשליש מהם נמצאים בשטחים עירוניים.

חרבין מהווה אחד מששה בסיסים תעשייתיים גדולים בסין, המייצרים מיכון לעיבוד מזון ותרופות, וכן מכשור טכנולוגי מדויק. העיר משמשת גם בסיס ליצור מטוסים קלים. היא גם ידועה כמרכז של תעשיית בדים. מאז ומתמיד היתה חרבין מרכז חקלאי

חשוב בעל מקורות חקלאיים עשירים. היא מניבה תבואה, קטניות וירקות למיניהם.

חרבין היא המרכז המדעי-טכנולוגי השישי בגודלו בסין. יש בה 26 מוסדות לחינוך גבוה והמפורסם ביניהם הוא "המוסד לטכנולוגיה של חרבין". בעיר קיימים 118 מוסדות מחקר מדעי המעסיקים 27 מדענים, חברי אקדמיה למדע והנדסה. מיקומה הגיאוגרפי של חרבין הופך אותה למרכז של אסיה הצפון מזרחית בעלת קווי תעופה ישירים לארה"ב, יפן, רוסיה וקוריאה הצפונית. חרבין הינה מרכז

של מסילות ברזל החשוב מאין כמוהו בסין כולה. היות והעיר יצרה קשר עיסקי עם יותר מ-100 מדינות, מאות אלפי אנשי עסקים ותעשיינים מכל העולם מבקרים אותה בעת היריד הכלכלי-מסחרי השנתי.

מיקומה של חרבין על גדותיו היפהפיים של הנהר סונכ-חואה (סונגרי) והיריד הבינלאומי של אמנות קרח, נוסף למקומות היסטוריים של סין העתיקה הפוזרים בתוך ומסביב חרבין, מושכים אליה מאות אלפי תיירים מידי שנה בשנה.

באוגוסט 1945 הצבא האדום המנצח נכנס לעיר חרבין שבסין כמנצח גדול על הצבא הנאצי הגרמני, ניצחון שבא לאחר תבוסת בזק של הצבא היפני קואנטונג (Quantung) שהוביל לכניעתה ללא תנאי של יפן חודש לאחר מכן.

הקהילה היהודית של חרבין יצאה מגדרה משמחה בשל הניצחון.

היהודים היו קהילה מכובדת בעיר. היה ידוע כי גם היהודים תרמו את כל אשר ביכולתם להביא לניצחון זה. במהלך המלחמה, תרם כל אחד מחברי הקהילה היהודית סכום שווה ערך ליום בשבוע ממשכורתו למען צרכי הצבא האדום.

חטיבה של הצבא האדום נמצאת עתה בחרבין! אושר בלב ודמעות בעיניים. סוף! סוף! מפקד החטיבה מזמין את עילית הקהילה היהודית למשתה. בערב, לובשים האנשים את מיטב מחלצותיהם ויוצאים לחגוג. נראה כי ציפו להם, אך מה קורה כאן? במקום אל אולם הנשפים הם נלקחים אל המרתף!

כל המוזמנים נעצרו באשמת ריגול לטובת היפנים, ונשלחו לבריה"מ לרצות עונש מאסר ארוך.

חלקם חזרו לבתיהם לאחר 10 או 17 שנה, חלק לא שבו לעולם.

אברהם קאופמן חזר לביתו לאחר 16 שנה. קראתי את הסיפור הנורא, אך באותו זמן גם סיפור שאינו יוצא דופן בעלון "איגוד יוצאי סין" המתפרסם בישראל ע"י תיאודור, בנו של אברהם יוסיפוביץ' קאופמן. זיכרונותיו של קאופמן תחת הכותרת "דפים מחיי" התפרסמו כפרקים בכתב העת.

ביוני 2004, יצא לאור בולטין מס' 380 של "איגוד יוצאי סין" [התאחדות עולי סין]. הבולטין חגג 50 שנות פעילות בישראל. העלון נמלא בברכות שהגיעו מרחבי העולם. ברשותכם אצטט שתי ברכות:

"אני מברכת את כל מי שמסירותו לעלון האיגוד עזרה להפכו לתופעה תרבותית יוצאת דופן. העלון הפך להיות חוליה חשובה המחברת אלפים מיוצאי סין אשר התפזרו ברחבי העולם."

לילי פרנק, נציגת כבוד של ICA, מונטריאול, קנדה.

"העלון הינו אוסף זיכרונות של עדי ראייה או של אנשים שלקחו חלק באירועים שהיו לבעלי חשיבות ועניין היסטורי."

חבר האקדמיה גיאורגי מליחוב. בשנים שחלפו החלו להופיע בישראל מספר

כתבי עת תקופתיים, אך רק מעטים השכילו למשוך את תשומת לב הקוראים, לשרוד ואף להחזיק מעמד. בולטין "איגוד יוצאי סין" שרד. העלון הגיש בצנעה ערכים החשובים לסולידאריות היהודית.

המטרה העיקרית של הארגון, הודפסה על עטיפת כתב העת: "למטרות של עזרה הדדית ושיתוף פעולה."

יהודים שעזבו את סין מצאו עצמם בארצות שונות. חלקם עלו לישראל, אחרים התיישבו באוסטרליה, גרמניה, יפן, רוסיה וכו'. המשותף לכולם היא הכרת התודה שרחשו לסין, שם לא שררה אנטישמיות והיחס ליהודים היה ידידותי ורגוע.

לפי אגדות קדומות, ראשוני היהודים הגיעו ל"אימפריה השמימית" (Celestial Empire) - כך נקראה סין בעבר, במאה ה-11, בימי שושלת סונג (Sung Dynasty) ששלטה בסין בשנים 960-1297.

היהודים ברחו ממקום מושבם, במזרח התיכון בשל הצלבנים צמאי הדם אשר הרגו את כולם מלבד את אלו שהסכימו להתנצר.

רוב היהודים סירבו לבגוד באמונתם. סוחרים שעברו בארצות רבות ידעו גם את היהודים על קיומה של דרך המשי המובילה לסין, שם לא שררה אנטישמיות. באותה תקופה נודעה סין ברחבי העולם בשל המשי שיוצר בה, ולכן נקראה הדרך לסין דרך המשי.

קרן המגורים היהודי הראשון יצא לדרכו לסין. היה זה מסע קשה וכואב. גמלים נשאו משפחות, ילדים וזקנים, רכוש וספרי תורה שנשמרו בקפידה במשך חודשים ארוכים. חלק מהזקנים והחלשים לא שרדו את תלאות המסע.

עם הגיעם לסין שלחו היהודים שבעה שליחים אל הקיסר לבקש את רשותו לגור בארצו. כמתנה לקיסר הביאו המועמדים גליל בד כותנה צבעוני, בד אשר לא היה מוכר בסין באותה תקופה. הקיסר שמע את דברי השליחים בענין רב, ונתן את רשותו ליהודים להתגורר ולעבוד בסין, תוך שמירה על מנהגיהם ודתם, בתנאי כי ישמרו את החוק הסיני.

הקיסר התקשה לבטא את שמות היהודים, וכך נקראו השליחים: דזיאן, לי, דזיאן, גאו, שי ו-טיאן. (Dziao, Lee, Dzian, Gao, Tzin, Shi and Tyan)

לימים, הגיעו לסין גם יהודים ספרדיים מספרד, יהודים מהודו וכן יהודים מארצות אחרות שהצטרפו ליהודי המזרח התיכון בסין. עם הזמן, נטמעו יהודים אלה בחברה

הסינית לחלוטין, אך למרות זאת, שמרו על זכר שורשי יהדותם.

גם כיום רבים הסינים ממוצא יהודי המטפחים את זכר אבותיהם. חלקם לומדים בשיבות בישראל, וכמה בנות אף עברו בחינות בעברית והשיגו את הזכות להתגייר.

"איגוד יוצאי סין" מילא את המשימה שהציב לעצמו. הוא איחד את קוראיו. קוראים החיים בחו"ל היו למנויים נאמנים ואורחים קבועים בישראל. ישראלים ממוצא סיני נפגשים על בסיס קבוע וחוגגים יחד את החגים היהודיים.

"איגוד יוצאי סין" הינו כתב העת הראשון שמתפרסם בשפה הרוסית בישראל. כתב העת היה היחיד שהתפרסם בישראל בשפה הרוסית במשך 15 שנה, עד גל העלייה הגדול מבריה"מ.

בחלוף השנים, [המהדורה הראשונה של IYS, יצאה לאור במאי 1954], הנושאים שהועלו בעלון השתנו. שינויים חלו גם במעגל הכותבים. העלון שעוצב בתחילה כדף מידע, הפך לימים לכתב עת היסטורי-ספרותי. גם העיצוב עבר שינויים. כעת, "איגוד יוצאי סין" הינו כתב עת קריא וגדול מימדים בעל עטיפה צבעונית, המודפס על דפים איכותיים ומלווה באיורים רבים.

בהתאם לבקשת המנויים, שמספרם ממשיך לעלות תדיר, החל כתב העת לפרסם בשלוש שפות: רוסית עברית ואנגלית, ובנוסף - מוסף באנגלית לקוראים הסיניים. בכל מהדורה מוצגת התייחסות תוך גישה ידידותית להיבטים שונים מחיי הקוראים.

כתב העת משאיר תמיד מקום לרשימות המתארות בכבוד את חייהם ופועלם של הנפטרים מקרב חברי האיגוד.

דפים אחרים בסופו של כתב העת (כתב העת מכיל עד כ-160 עמודים) מוקדשים לברכות ואיחולים לאירועים משפחתיים של חברי האיגוד. ימי הולדת, ימי נישואין, הולדת נכדים, וכדומה.

חוץ ממאמרים נושאים, מפרסם כתב העת פרסומים ספרותיים, שירה ופרוזה ותרגומים מסינית. האיגוד מפרסם את זיכרונותיהם של עולים מרוסיה שנטמעו בחיי הקהילה בחרבין, שנחאי וערים סיניות אחרות במאה ה-20.

בשנות ה-20 וה-30, שיחקו יהודי חרבין תפקיד חשוב בכלכלת העיר, בחייה הפוליטיים והתרבותיים, למרות שמספרם מנה רק כ-3% מאוכלוסיית העיר. היהודים בנו בתי כנסת, ספריות, בית חולים, וחדר

פקין המסורתית משוקמת

מאת וו ג'ו ליאן

העיר פקין, אחד הכרכים המפוארים בעולם, חייב את התפתחותו לתכנונם הברור והחד של אדריכליו הקדומים אשר ראו את העיר בעין רוחם כפי שהיא תיראה בעתיד הרחוק, וקבעו את כיוונה על פי דרישות הטופוגרפיה: מדרום לצפון. ציר זה השפיע גם על השינויים שחלו במראה שלה מאז הפכה העיר לבירת סין בשושלת Yuan המונגולית וביתרה אותה לשני חצאים שווים. קו ציר זה השפיע גם על השינויים שחלו בנוף העיר בעקבות ההתפתחות המודרנית כאשר הרשת הצפופה של החוטונגים הצרים והכבישים היוו רקע אפור לזהב ולארגמן של "העיר האסורה" הקיסרית.

בתכנית החדשה של פיתוח עירוני-סביבתי שהוכנה זה לא מכבר על ידי עיריית פקין רבתי, נקבע לבטל ככל האפשר את פלישת הסגנון המערבי אל תוך האדריכלות הסינית הקלאסית של הבריחה, ולבנות בניינים חדשים לאורך הציר. חוט שידרה חדש זה נקבע לשלושה חלקים לאורך 25 הקילומטרים שלו.

המשך מעמ' 12

אוכל [לא רק עבור יהודים]. בנין מפואר הוקם והיה לאולם ההתעמלות היהודי. עד היום בנין אולם ההתעמלות היהודי משמש כמכון לימודי מחשב, ואף הבנין עצמו נחשב לאחד מן הבניינים היפים ביותר בעיר.

אברהם יוסיפוביץ' קאופמן, אביו של העורך הנוכחי של כתב העת "איגוד יוצאי סין", הקים את אחד מן העיתונים הפופולאריים ביותר שנקרא: "חיי היהודים", העיתון יצא לאור בחרבין במשך 25 שנה.

החל משנת 1912, היה א.י. קאופמן אחד ממנהיגי הקהילה היהודית בחרבין. קאופמן היה רופא צעיר אשר השלים את התואר הרפואי בברן. הוא ברח מרוסיה בעקבות הפוגרומים. קאופמן הגיע לחרבין עם אשתו שהייתה גם היא רופאה. חרבין הייתה אז עיר חדשה שהוקמה לצד מסילת הברזל שהוקמה ע"י חברת הרכבות המזרחית, החל משנת 1898. השלטונות הסיניים התייחסו אל קאופמן בכבוד רב, כנציג מכובד של הקהילה.

גם היפנים שלימים כבשו חלקים מסין, התייחסו אל קאופמן בכבוד, למרות העובדה כי הקהילה היהודית והעיתון "חיי היהודים" הפיצו תעמולה אנטי-נאצית במהלך מלחמת העולם השנייה.

בנו של אברהם קאופמן, תיאודור, המשיך את מפעל חייו של אביו. כתב העת הנקרא

הציר הצפוני

לקו הצפוני נועדו שני חלקים: בנייני ספורט ורובעי מגורים. היות ורוב השטח של האולימפיאדה ב-2008 ימצא לאורך קטע זה של הציר, דמותה של בירת סין תיבנה על פי סגנון סיני מסורתי וההתפתחות החדשה תקבע את אופיה של העיר למשך הדורות הבאים.

הציר המרכזי

אורכו של הציר המרכזי הוא 7.8 קילומטרים - משער יונג דינג מן בקטע הדרום-מזרחי של החומה העירונית עד למגדל הפעמון, צפונית לעיר האסורה. חלק זה של העיר מייצג ברובו את הסגנון המסורתי הסיני: זוהי "העיר העתיקה" של בירת סין שם נמצאים רוב הבניינים העתיקים, בתי מקדש, גנים קיסריים ובתי מגורים של האצולה וקברותיהם. מבצע שיקום ענק יתבצע כאן כדי לגלות במלואה את יופיה עד תחילת שנת 2008. הקורבנות העיקריים של עבודות אלה יהיו בניינים מודרניים אשר הוחלט להרוס אותם עד היסוד כדי לחסוף שוב את

יופים של החוטונגים המסורתיים הגאים בצניעותם אשר עתה ייהנו מן השירותים והמתקנים המודרניים מבלי להקריב את קסמם המקורי.

הבניינים החדשים שנבנו ב"עיר האסורה" בתקופת שלטונו של מאו טזה דונג ייהרסו גם הם והאוכלוסיה תפונה לבנייני מגורים חלופיים שייבנו עבורם מחוץ לעיר הקיסרית, כדי ליצור מחדש את הנוף ההיסטורי. גם יונג דין מן, אחד השערים המרשימים ביותר בחומת העיר, אשר נהרס בשנות ה-50, על ידי הקומוניסטים ישוקם עד לפרט האחרון.

הציר הדרומי

הקטע מחוץ לקטע הדרום-מזרחי של החומה העירונית נועד לפי התכנית החדשה למגורים, מרכז מסחרי ותרבות. כאן יקום שטח מגורים רחב ידיים המוקף ביער וגנים בעוד שהמרכז המסחרי על בנייני כל-בו ענקיים תיאטרונים ומוזיאונים חדשים ישרתו בה את צרכיהם התרבותיים והיום-יומיים של הדור החדש של דרי פקין הבריחה.

(מאנגלית: ע.פ.)

יהדות סין וארגוניהם שימשו תפקיד מרכזי בפיתוח הידידות בין ישראל וסין. שתי המדינות מבצעות חילופי נציגים על בסיס קבוע. בארבע אוניברסיטאות בסין נפתחו מרכזי לימוד יהדות.

ערוץ מחקר היסטורי חדש נפתח בחרבין "ההיסטוריה והתרבות של יהדות חרבין".

מרכז מחקר מדעי נחנך בחרבין, בכדי לשרת מטרה זו במיוחד. המרכז מעסיק כיום כ-25 איש.

"איגוד יוצאי סין" מעדכן את קוראיו על בסיס קבוע ומפרסם את הסמינרים, הפגישות והכנסים שנערכים בישראל וסין ומוקדש לנושא התרומה היהודית לתרבות הסינית. סמינר שכזה התקיים לאחרונה ב-2008. 2.9.2004 ובו השתתפו נציגים מהפורומים המדעיים ב: קנדה, פולין, ארה"ב, אוסטרליה אנגליה וממדינות נוספות.

אני מודה לכל מי שתרם בכתיבתו ואשר בעצם מאמריהם וכתביהם סייעו לי להכיר את כתב העת שלנו לאנשים חדשים.

נ.ב.

מאמר זה פורסם בעיתון "Nash Golos", המתפרסם ב-10 מדינות בארה"ב, במהדורה 88, 15/8/2005.

ב-24 מדינות, קיימים כ-150-100 סוכנים המפיצים את "איגוד יוצאי סין" בארצות שונות בעולם.

כתב העת, בתפקידו כשופר המאסף ומאחד אנשים מימין ומשמאל, אלו שבעד ואלו ש"נגד", אלה הם קוראיו. לכולם מטרה משותפת אחת: לספק חיים מהוגנים וטובים לילדיהם ולעצמם. בל נשכח כי בעולם היום חיים רק כ-13 מיליון יהודים, ואילו סכסוכים ביניהם אך יגרמו שמחה לאויביהם.

כותרות עמודי המערכת הנערכים ע"י תיאודור קאופמן אינם מגבילים עצמם לפעילות מו"לית בלבד. עמודי המערכת עוסקים בעבודה קהילתית מגוונת, אותה ראוי לתאר על פני מאמרים רבים. הודות לתרומות מנויי העיתון ולסולידאריות שהם מפגינים כפי שתואר לעיל, "איגוד יוצאי סין" יכול להגיש סיוע כספי לחולים ולקשישים מבין חברי הקהילה, להעניק מלגות ללמעלה מ-100 סטודנטים במוסדות החינוך הגבוה - לנכדי ולניני העולים מסין. איגוד יוצאי סין גם שולח מתנות לחיילים צעירים הקשורים עם הארגון.

תשומת הלב לצעירים והעזרה הכלכלית המוענקת ע"י עורכי כתב העת, מושכת קוראים צעירים חדשים אשר גם להם הופך "איגוד יוצאי סין" להיות מרכז עניין ומענה על צרכים.

זכרונותי החמים מהאיחוד בחרבין

מוניק לייבוביץ', (נכדתה של ליאנה ליבוביץ'), סידני, אוסטרליה

לכבוד הוא לי להיות חלק מן המפגש המחודש של יהודי חרבין. לראות את כולכם בין חברים, היה מלבב. אם איחוד נוסף מתוכנן, אני קונה כרטיס כבר עכשיו! הערכתי הרבה לצוות איגוד יוצאי סין על שיתוף הפעולה עם הסטודנטים הסינים מן האוניברסיטה, ועל ארגון אירוע מופלא זה. היה זה תענוג לפגוש את כולכם ולהיות חלק ממשפחת ה"חברניסטים לשעבר".

הספר הראשון על יהודי

הרבין יצאלאור בסין

ב-10 באוקטובר הודיעה הטלוויזיה של המחוז חיילונג-ג'יאנג על הופעתו של הספר "גילוי עובדות היסטוריות אודות יהודי חרבין", מאת ג'אנג טיי-ג'יאנג, בהוצאה לאור של "הדפוס העממי של המחוז חיילונג-ג'יאנג". הסופר הוא חבר במכון לחקר תולדות יהודי חרבין על יד האקדמיה למדעי החברה של המחוז.

הספר מתמקד בתולדות חמש משפחות יהודיות שגרו בחרבין במאה הקודמת. דרכם הוא מציג את חיי הקהילה היהודית שגשגה בעיר באותה עת. דרך סיפור חייך של חמשת המשפחות שהשתייכו לשכבות שונות של החברה היהודית, רואים אנו את תולדותיה וחייה התרבותיים והדתיים וכן את התפתחותה הכלכלית והשפעתה על המראה הארכיטקטוני של העיר.

הספר עוסק בתקופה שבין 1898 עד 1960 כאשר בשיא התפתחותה הגיעה הקהילה ל-25,000 נפשות והיתה לאחת הקהילות הגדולות ביותר במזרח אסיה. "תולדות הקהילה היהודית בחרבין מהוות חלק חשוב בתולדות סין כולה", אמר ג'אנג טיי-ג'יאנג בראיון שנתן לטלוויזיה, "והספר שופך אור על העובדות בתולדות המחוז חיילונג-ג'יאנג שלא היו ידועות קודם לכן".

הסופר התמיד בכתיבת הספר במשך 10 השנים האחרונות, ועתה אפשר לרכוש אותו בחנות הספרים "סין חוא" ברחוב ג'אנג יאנג דא ג'יה ברובע דאו לי (לשעבר קיטאיסקאיה אוליצה, פריסטון). הספר מציג צילומים היסטוריים רבים, ובגלל ההתעניינות שהוא מעורר אצל החוקרים בישראל וארה"ב, הוא עומד להיות מתורגם לאנגלית ועברית. מחירו 48 יואן.

לא היה מוכר במיוחד), ואף ביקרתי באולם בו סבתי חגגה את נשף סיום לימודיה, מקום בו שוכן היום מלון "Modern", מלון 5 הכוכבים הראשון בחרבין. [אולם הנשפים אכן התאים לתיאורה של סבתי]. מעולם לא שיערתי כי אטייל במקום בו נהגו סבתי ובני משפחתה לבלות את חופשתיהם, ב-"סולינצ' גורודוק" [Solnichny Gorodok], או שיגיע יום בו אשוט במורד נהר הסונגארי [Sungari], עליו דיברה סבתי כה רבות. (אם כי היום הנהר צר יותר ואינו מרשים כנמל של סידני).

בתי הספר ובתי הכנסת היהודיים הזכירו לי את פזורת היהודים בגולה. זכרונות מן העבר היהודי, שמלי מגן דוד המתגלים דרך שכבות של צביעה מחודשת, אשר שרדו את פילוסופיית הפיתוח הסינית - של הרס ובנייה מחדש.

בחרבין שרר מיזוג נעים בין חמורים נושאי עגלות לבין שלדי גורדי שחקים בעיצומה של תנופת בנייה וביניהם מונומנטים יהודים משוחזרים.

שמעתי סיפורים מסבי וסבתי על חרבין וכמה הייתה העיר מתקדמת ומתוחכמת. אולי תהיה גם גרסתה המודרנית של העיר שעתה נבנית שוב לטעמם של היהודים (כיעד לחופשה).

במהלך הכנס הבינלאומי להיסטוריה ותרבות יהודית בחרבין, היה מאד משעשע להאזין למעברי התרגום בין השפות הסינית, העברית, הרוסית והאנגלית דרך האוזניות. אינני יודעת אם היו אלה המתרגמים שידעו רק מילים ספורות באנגלית או שמא כל הפרופסורים הסיניים אמרו את אותם הדברים, בהתייחסם ליהודים כחכמים, שקדנים וחרוצים, המצטיינים בכל תחום אליו יפנו, כולל אמנות, מוסיקה, עסקים, ויזמות.

(העם היהודי עבר היסטוריה סוערת בשל היותו מאופיין בצורה מסוימת לאורך השנים, כך שטוב שיש כעת גם נקודת התייחסות חיובית).

קבלת הפנים הנפלאה, הכבוד והאירוח לו זכינו ע"י הסינים, הצביעו על כך כי היהודים שחיו בחרבין נחשבו מאד (עד כדי הקמת הפקולטה באוניברסיטה המוקדשת ללימודי יהדות, האקדמיה המקומית של חיילונגצ'יאנג [Heilongjiang] למדעי החברה, והמרکز ללימודי יהדות).

מעל שנה חלפה מאז ביקורנו בסין. איזו חוייה נהדרת חווינו כולנו!

תענוג היה לראות כיצד חברויות בנות שנים כה רבות עדיין קיימות בין חברי 'איגוד יוצאי סין' עם החברים מכל קצוות העולם, גם לאחר 50 שנות פירוד, [ובהתחשב בכך שקשריי עם חברי ללימודים מימי בית הספר אבדו לאחר 15 שנה].

היה זה מיוחד מאד לראות את הניצוץ בעיניים, בעת שביקרתם במקומות בהם העברתם את שנות ילדותכם, לחוות את הקשרים החמים בין האנשים להיסטוריה המשותפת שלהם, לשורשיהם, כאלו קשרים שרק יהודי חרבין יוכלו להבין. למרות שחרבין השתנתה היום, היה יתרון רב בהיותנו יחד, היה לנו אחד את השני וכך יכולנו להעלות יחד זכרונות.

מארחינו, נציגי האוניברסיטה של חרבין ונציגי הממשל התייחסו אלינו כאל בני מלכים. יחס שאיני מאמינה כי אקבל שוב בחיי.

התנועה בכביש הוסטה כדי לאפשר מעבר לפמלייתנו, סעדנו באולמות מפוארים ובילינו במשתה ובנשפים, גם כשלא ידענו מה בעצם אנו אוכלים!

קבלת הפנים הייתה מרהיבה - כרזות ענק נתלו "מברכים יהודים מרחבי העולם", האולמות קושטו, דגלים הונפו וזמרים ורקדניות מרוסיה הובאו במיוחד כדי לבדר אותנו ולשיר עבורנו שירים באידיש.

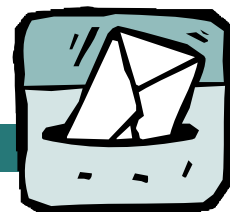
עיתונאים וצלמי פפראצי רבים נכחו במקום, ואני כבר משתוקקת לראות את החומר שצולם, על אף שהסרט דובר סינית.

ביקרנו במקומות שהיו חדשים עבורי, על אף כי ה"חברניסטים" כבר ביקרו בהם בעבר.

נהנתי להקשיב לסיפורים ולראות את התגובות עת ביקרנו בבתי הספר, בבתי הכנסת, ובגני הילדים בהם שיחקתם כילדים או שבהם חזרתם אחר בחירי ובחירות לבכם.

למרות השינוי הרב שחל בעיר חרבין מאז חייתם בה, ביקור זה איפשר לי להתרשם ולהבין את מורשת, באופן שלא היה עולה בידי אילולא הצטרפתי למסע זה.

ראיתי את הרחוב שהיה אהוב על סבתי, [ליאנה ליבוביץ', לשעבר דימלין], הקרוי "קיטיסקי ילצה" [Kitaisky Ylitzza], אשר בעבר נשא שם רוסי, (סבתי טענה כי גם שם זה

ליו"ר, מר תדי קאופמן, (ד"ש ושנה טובה לרשה) ולכל הפעילים של האגודה, והמתנדבים המסורים. שלוחה ברכתנו לשנה טובה ומבורכת והמשך פעילות ברוכה.
סימה ואיבי כסלו (קיסילוב)
 רצ"ב תרומתנו השנתית לאגודה.

מר קאופמן היקר,
 בגיליון בולטין מס' 383 פורסמה תמונה תחתיה נכתב: "תיאטרון יהודי בשנחאי נובמבר 1927". למעשה היא של תיאטרון יהודי בדירן, נובמבר 1937.
 בין המשתתפים פרידה לרנר, וולף, מרק קפצן, שורה קרמר וריבה קלנציק.

עבור מר תדי קאופמן.
 שלום, שמי אופק, בוגר החוג למזרח אסיה באוניברסיטה העברית. שבתי זה עתה משהות לימודים בסין. הפנתי אליך ע"י מר יוסי יעקובסון מקיבוץ יפעת (בהזדמנות זו הוא מוסר ד"ש). על"י לציין שבמהלך לימודי, נושא היהודים בסין היה קרוב לליבי ואף עשיתי עבודה סמינריונית על קהילת יהודי קאיפנג. פנייתי אליך היא לגבי משרות אפשריות בארגון או להשתמש בנסייך ובקשריך על מנת לעסוק בתחום "הסיני". אני דובר את השפה בצורה טובה ומוכן לעסוק בכל התחומים הקשורים בנושא.
 מצ"ב בזאת קורות חיים.

תודה מראש
אופק לפיד

אל: תדי קאופמן, יו"ר איגוד יוצאי סין.
 מאת: הנשיא החמישי למדינת ישראל.

שלום רב,
 גב' שרה רוס שימשה צלמת בבית הנשיא שנים ארוכות. בחמש שנות נשיאותי ראיתי עושה במלאכתה, במסירות, באדיבות וביעילות. אוסף צילומיה יכול לשמש כמסמך היסטורי המתעד, באופן מוחשי, מפגשים ואירועים שנשיא המדינה היה קשור בהם.
 גב' רוס ראויה לברכה חמה על מפעלה החשוב.

יצחק נבון

חיילים בוגרים

שלום רב!
 ברצוני להודות לכם על המענק לרגל ראש השנה, אני מופתע ומתרגש כל פעם מחדש כאשר אני מקבל את המענק מאיגוד יוצאי סין, המזכיר לי את השורשים המשפחתיים שלי, וגורם לי להבין שלא הכל זה מה שכאן ועכשיו ויש התחלה והסטוריה מאחורי תולדות המשפחה שלי.
 אני משרת בחיל התותחנים, עוסק במשימות אבטחה, מחסומים וכל הכרוך בזה. ומהווה חוליה בשרשרת ההסטורית מערבות רוסיה הקרה ועד חום המדבר שלנו.
 תודה שאתם מקדישים לי תשומת לב ואני מאחל לכם אריכות ימים והמשך פעילות עניפה.
 בתודה
 יובל מזרחי(נכדה של פסיה גולדשטיין, נין של לזר גורביץ)
 גרינברג 21/7, חולון

לכבוד
 תדי קאופמן
 איגוד יוצאי סין
 ת.ד. 29786
 ת"א 61297
 תדי היקר שלום,

נדע לי מדודתי נחמה על פנייתך, וברצוני לשלוח תרומה על-שם הורי, דוריס ואליהו לנקיין, לקרן הנזקקים של האיגוד. איני יודעת אם ידוע לך הדבר הבא: היום בו נפטר אבי, 10.8.1994 (כן, זה היה גם ג' אלול), היה יום הנישואים ה-40 של הורי. אליהו קם בבקר, ברך את דוריס במזל טוב, ועצם את עיניו - מות צדיקים, אומרים.

אמי נפטרה בדיוק שבע שנים אחר-כך, ב-10.8.2001, וכך הם התאחדו שוב ביום הנישואים שלהם.
 אודה לך אם תוכלו לפרסם, לזכר אבי, בעיתון האיגוד, את הקטע הקטן המצורף. הוא עוסק ב"סינים" - יוצאי סין, שכך אבא וחבריו היו מכנים אותם.

אלה הם דברים שנשאתי בטקס קריאת הרחוב על-שם אליהו לנקיין בירושלים, בחסות ראש העיר דאז, מר אהוד אולמרט (גם הוא "סיני" ותיק), השופט בדימוס מאיר שמגר, משה ארנס ורבים רבים וטובים אחרים.

בברכת שנה טובה, שקטה ומאושרת,
לינור לנקיין

לכבוד מר תדי קאופמן
 יו"ר איגוד יוצאי סין בישראל.

זלדה שחם ואנוכי היינו נרגשות מעזרתך הרבה בארגון הטיוול הנפלא אותו טיילנו בחרבין במאי השנה למצוא שורשים בארץ מיוחדת זו, ועל אחת כמה וכמה בעיר הזו הדוברת אך ורק סינית, המשימה קשה וכמעט בלתי אפשרית.

בזכות העזרה שהגשתי לנו, בזכות הקשרים שיש לך עם האקדמיה לחקר יהדות חרבין הצלחנו לראות ולהבין היכן צמחנו, הבינונו למה אנחנו מי שאנחנו.

בבולטין האחרון מצאנו כתבה עם תמונות מטיוילנו ושוב התרגשנו.

תודה על הכל, שנה טובה לך, לאשתך, לעובדי האיגוד ולכל עם ישראל.

מ. יקיר
בינימינה

שלום רב. אבי זכרונו לברכה עלה לארץ ב-1949 מחרבין. היה חבר בקבוץ עין גב כל חייו עד פטירתו ב-1983. אחותו רעיה פיין חיתה בחיפה והיתה קשורה לקהילת יוצאי סין עד פטירתה בכ"ד תשרי שנה זו תשס"ו. עם פטירתה עלו שאלות במשפחתנו בנוגע להיסטוריה המשפחתית ורצינו לחזק את הידיעות והקשרים עמכם. לאבי-גרשון פיין-17 נכדים בקבוץ עין גב בקבוץ מעגן מיכאל ושמונת ילדי במושב נוב ברמת הגולן. כיום יש לנו שני ילדים נשואים (ונכד ראשון!) שלושה סטודנטים שלושה קצינים (כן ירבו) חייל וחיילת, ושני תלמידי תיכון. נשמח לקשר עמכם.
אפרים איתם (פיין) נוב רמת הגולן.

רופא המחנה

16 שנה בבריית המועצות

ד"ר אברהם קאופמן, המשך מגיליון 385 מתוך ספרו בשם זה

פרק רביעי

האומנם כבר הגענו? אנו עוצרים ליד שער ולידו עמדת המשמר. חייל חמוש רובה פותח את השער ומכניסנו פנימה. הובלתי לבית קטן מלא מפה לפה. קולות המולה. אנשים עומדים או יושבים על הרצפה ויש השרועים עליה באפס - כוח. מישהו מתאנח. אני חש חולשה גדולה ויושב בקושי. נכנס אדם ומציג עצמו:

"אני רופא בית-החולים. עוד מעט יוליככם למרחץ ולאחר-מכן לבית-החולים. שם תקבלו אוכל. יש ביניכם רופא? מי הוא?" שואל האיש.

נענית. הוא קרב אלי, מאיר את פני בפנס-כיס, לוחץ את ידי, קורא בשמו ומוסיף בלחש: "גם אני אסיר..."

נפגשתי עם אדם נעים הליכות זה פעמים רבות ויחד עמו עבדתי בבית-החולים של המחנה. סוף-סוף מוליכים אותנו למרחץ הנמצא בקרבת מקום. משכנסנו למסדרון צוינו להתפשט. הקור חודר לעצמות. התפשטתי ונכנסתי לחדר המרחץ. בשל האדמה הביל אין רואים דבר. עומדים בתור על דוכן קטן ליד החלון וישבת אישה, לבושה חלוק לבן שאינו נקי ביותר - הספרית. גברים ערומים כביום היוולדם עומדים סביבה. הנך חש שלא בנוח - אישה!

אך מה לעשות - אלה הם מנהגי המקום. בהגיע תורי ישבתי אף אני על השרפרף והספרית סיפרה וגילחה את שיער ראשי וגופי. הלכתי לרחוץ. על הדרגש, בסמוך אלי, יושב אדם בלתי מוכר לי, הפונה אלי:

"הנה נקלענו שנינו לבית הכלא סובייטי... אתה יהודי שמהלכים לך בקרב הקומוניסטים ואילו אני פשיסט, אויב הבולשביקים. לחמנו ביהודים. בגללכם סגרו את העיתון שלנו, בגללכם רדפו את מפלגתנו... אולם עכשיו שווים אנו, חברים אנחנו. גורל אחד פקדנו... נשכח הכל..."

"מעולם לא היינו חברים", ענית, "ואף פעם לא נהיה, גם בעתות אסון..."

לאחר הרחיצה מוציאים אותנו לפרוזדור קטן מצדו השני של בית המרחץ. קר מאוד. כל אחד מקבל זוג לבנים, מי חדש ומי משומש. מחכים למישהו. קופאים מקור. נכנס אחד השמשים ומביא שתי פרוות ושלושה זוגות מגפי לבד. לי ולעוד אחד נותנים פרווה ומגפיים, ואילו לשלישי - מגפיים בלבד. בלבוש זה מוליכים אותנו על-פני החצר. השלישי - לבוש לבנים

בלבד. כפור עז. כמעט ערום פוסע המסכן, סומר מקור, מקצה אחד של החצר למשנהו. הגענו לצריף המשמש בית-חולים. חיש מהר מסירים ממני את הפרווה ואת מגפי-הלבד ושולחים חזרה לבית המרחץ, כדי להלביש בהם את האחרים. ואילו אני, בלבנים בלבד וברגליים יחפות, הולך לאורך הפרוזדור לחדר שהוקצה לי. בחדר, שבע מיטות ובטבורו תנור. המיטה שלי קרובה לתנור. שכבתי, העטיתי עלי את השמיכה ואף כי אינה עבה ביותר - הוחם לי. התנור שופע חום. מה טוב לי! אני חש עצמי כבגן-עדן...! בא הרופא. קרב אלי ושואל, שמא חסר אני דבר-מה. אני מודה לו, אומר כי דבר לא חסר לי, הכל בסדר גמור - רחצתי וחם לי... כעבור מחצית השעה הביאו לחם ומעט דייסה. לא טעים, אולם אפשר לאכול. לא אכלתי את הלחם, לא טעמתי מן הדייסה, אולם בתענוג רב שתיתי כוס תה קלוש. בלילה הזה ישנתי, אף כי המחלה הציקה: מיחושי מעיים, הפרעות בהטלת השתן...

בעבר שימש בית-חולים זה שיכון לשבויי-מלחמה גרמנים - קצינים וחיילים. יום קודם לבואנו הועברו למקום אחר, אולם באחד החדרים עדיין מתגוררים 4 רופאים גרמנים, מהם פרופסור-מנתח ורופא למחלות נשים, ואילו החולים - 65 במספר, נדחסו לשבעה חדרים... למחרת היום באו לחדר שלנו שניים מבין הרופאים הגרמנים והתחילו בודקים את החולים. ניגשים לאחד, לשני, שואלים שאלות, בודקים. אחד מהם שומע במקצת רוסית. הוא בודק, כלאחר-כך, את אחד החולים ומפטיר: "משים עצמו חולה..." גם לגבי החולה השני אמר, כי מתחלה הוא. הלה היה בין נוסעי הקרון שלנו וידעתי את מחלתו ואת סבלו. לא יכולתי לשאת את יחסו של הרופא לחולה ואמרתי בגרמנית: "לא, אין הוא מתחלה. חולה ממש הוא, וזה יותר משבוע סובל הוא ממחלתו. נסעתי אתו בקרון אחד..." והוספתי, "גם אני רופא..."

תחילה הביט עלי הגרמני בבת-צחוק אירונית, אולם מששמע כי רופא אני, יצא במבוכה מהחדר ושוב לא בדק את החולים.

למחרת באה אל החדר האישה שפגשה אותי בתחנה ועמה הרופא. שאלה לשלומי ומתי, לדעתי, אוכל לקום מחליי. ענית, כי אני נגוע במחלת הדיסטרופיה (הפרעות תזונה) בשלב מתקדם והנני חושש כי עד שאבריא יארך הזמן. היא שאלה את הרופא מדוע לא שוכנתי בחדר המיועד לרופאים ופקדה להעבירני

לשם. אישה זו, בת לאומה הטרטית, הייתה חובשת ושימשה מנהלת המחלקה הסניטרית של המחנה. חודשים רבים עבדתי בהנהלתה. אדם הגון הייתה. בו ביום העבירו אותי לחדר הרופאים הגרמנים. רק יממה אחת הייתי בחברתם. כעבור יום הועברו כל השבויים הגרמנים, לרבות הרופאים, פרט לפרופסור, למקום אחר.

בית-החולים בו שכבתי נמצא "באזור בית-החולים", ואילו מחנה האסירים עצמו היה במרחק של קילומטר ממנו. באזור בית-החולים עומדים כמה צריפים ובתים בני קומה אחת ובהם שלוש מחלקות למחלות-פנים, מחלקה כירורגית, מחלקה למחלות-עצבים, בית ילדים ובו מקום ל-150 ילדים, בית-חולים לילדים עם 30 מיטות, בית-ילדות, צריף עם איצטבות-משכב בשלוש קומות המשמש מקום מגורים לאמותיהם של ילדי בית-הילדים, חדרי-מגורים לאנשי-השירות: חובשים, אחים, אחיות, רוקח, מנהלי חשבונות, וכן מחסן למצרכי מזון ובגדים ומטבח. בית המרקחת נמצא מחוץ ל"אזור" ופעמיים ביום מוליכים את הרוקח תחת משמר לבית המרקחת וחזרה.

כאמור, הושאר הפרופסור הגרמני בבית-החולים, שכן המנתח הקבוע במחנה לא היה בר-סמכא גדול וכל הניתוחים הרציניים בוצעו על-ידי הפרופסור הגרמני והרופא הרוסי עוזר על-ידו. לשירותי בית-החולים שבמחנה ולעזרתם של הרופאים האסירים נזקקים גם כל ה"חפשים" - אנשי הפיקוד של המחנה וגם תושבי הכפרים שבקרבתו. מספר החולים רב והולך. כ-90% מהם סובלים מתוצאות של תת-תזונה. אחדים חולים בדלקת ריאות. גם מחלתי אני גוברת והולכת. כל גופי תפח - החזה, הגב והגפיים. התנפחו הפנים, הראש, הצוואר והעפעפיים, והנני פוקחם בקושי. בחלל הבטן הצטברו נוזלים ואני מתנוועע בכבדות.

המזון שאנו מקבלים דל מאוד. בבוקר - 100 גרם דייסה תפלה ואין לדעת ממה בישלה. לארוחת צהריים מגישים מרק פיגולים של עלי-סרפד (!) ובו כמה גרגרי אפונה. ביום החמישי לשכבי בבית-החולים הביאה לי הסניטרית אניה, אסירה אף היא, צלחת אורז מבושל, פשטידת דגים ולפתן. הדבר חזר גם למחרתו וכעבור יומיים. אני בלבד מקבל את הארוחה הנוספת, ואילו בחדר עמי שוכבים עוד שני חולים. אני שואל את אניה: "מיהו

השולח לי כל זה?"

"נצטוויתי לתת לך", משיבה אני תשובה של התחמקות.

"מי ציווה?"

אני לא השיבה דבר ויצאה מהחדר. ערב ערב מקבל אני את המזון הנוסף. אוכל חלק ואת הנותר מחלק בין שכני לחדר - כומר פראבוסלבי וכורך, ואף הם נהנים. מקץ כמה ימים סיפרה לי האחות קלבדיה, כי הרופא הוא השולח לי את המזון הנוסף. הוא מקבל חבילות מאשתו בלנינגרד ומכבדני, כדי להחיש את תהליך הבראתי.

בוקר אחד נכנס הרופא ואומר לי: "חבר, קוראים לך לחדר הטיפולים..."

העטיתי עלי שמירה וברגליים יפחות הלכתי לחדר הטיפולים. אל שולחן ליד חלון יושב מישהו, לבוש אפודת עור מהסוג שלבשוה ה"קומיסרים", מכנסי-גליפה מעור ולרגליו מגפיים מצוחצחים למשי. קומיסר? לא שמחתי לפגישה זו. "האורח" מציע לי לשבת לידו ופונה אלי... באידיש:

"מה שלומך, דוקטור?" ומושיט לי את ידו. נדהמתי. בחדר אין איש מלבדנו. עניתי לו, כי מצב בריאותי בכי רע.

"אמור, מה דרוש לך, איזה מזון?" חוקר ה"אורח".

אני עונה, כי מחוסר תאבון איני אוכל דבר, וכי אין לי אף רצון וכוח לאכול.

"חלב נותנים לך?" שואל האיש.

"לא, פעם אחת בלבד קיבלתי. חצי כוס..."

"ובכן, דוקטור, ממחר ואילך תקבל יום-יום ליטר חלב... שתה לבריאות... רבות יודע אני עליך, דוקטור, ובאידיש הוסיף: "היה בריא!..." הוא לחץ בחוזקה את ידי ויצא מן החדר. מי האיש? מנין הוא יודע עלי? לשם מה קרא לי? התחלתי לקבל יום-יום חלב. חודש תמים קיבלתי. התברר כי הקצין האלמוני הוא יהודי מרוסיה הלבנה שפונה משם בשנת 1942 לאוראל. ברבות הימים הגיע לכאן, ומשום שהיה חבר המפלגה מונה לשמש אחד ממפקדי מחנה האסירים. מה התעורר לפתע בלבו והניעו לעזור לאסיר יהודי וציוני חולה? לא אדע. שוב לא ראיתי.

יום אחד קוראים לי לפרוזדור בית-החולים. יצאתי והנני רואה לפני אישה כבת 35. היא שביקשה לראותי. היא לחצה בחמימות את ידי, חיבקה אותי בריגשת לב כשעיניה זולגות דמעות. ב-1936 נענתה לקריאתה של ברית-המועצות לכל האזרחים הרוסים לשוב ל"מולדת" וחזרה מחרבין לברית-המועצות. מיד עם שובה נאסרה. עשר שנים הייתה כלואה במחנה אסירים, ומשנשתחררה נשארה לגור באוראל ומאז היא עובדת כמנהלת חשבונות בכפר. שמעה כי אף אני בין האסירים שמקורב באו וביקשה לראותני. למחרת היום שלחה לי מתנות: נתח דג ודברי-מאפה. לא זכרתי אישה יהודית זו מחרבין, וייתכן כי אף לא הכרתי.

מקץ כמה ימים בא לחדר בו שכבתי, אדם כבן

65, ובעמדו בפתח הדלת שאל בקול: "היכן כאן בני-עירי, החרבינאים?"

מישהו עונה, כי כולנו מחרבין. האיש שאל עלי. משנעניתי ניגש אלי, הושיט את ידו, הציג עצמו וסיפר: החל משנת 1903 התגורר בחרבין ועבד בהנהלת מסילת-הברזל. לאחר שברית-המועצות מכרה את המסילה ליפאנים התחילו קוראים לרוסים לחזור למולדת.

"המולדת קוראת!..." "המולדת מצפה לך!..." מי שיסרב ולא יחזור יוכרז עליו כעל עריק ובוגד. הבטיחו מכל טוב. מותר לקחת חפצים ככל שתרצה. הנסיעה והובלת המטען - חנים, אין כסף. בתחנות הרכבת בברית-המועצות פגשו את השבים במוסיקה. ה"מולדת" מקבילה את פני נידחיה! אך מיד משהגיע למקום מגורי קרוביו נאסר וניטלו ממנו כל חפציו. האשימוהו לפי סעיף 58 (אחד מסעיפי חוקת-העונשין הסובייטית הודן בפעולות ריגול) הידוע - "התגורר בחוץ לארץ", "שיתוף פעולה עם המעצמות האימפריאליסטיות", "סיוע לבורגנות העולמית" וכיוצא בהם פשעים. פסקו לו חמש-עשרה שנות מאסר.

כל זאת סיפר לי כשהוא יושב ליד מיטתי. באנחה שוברת-לב סיים את סיפורו העצוב: "הוי, אמא רוסיה!"

2

מצב בריאותי הולך ורע. מרוב חולשה איני יכול לעמוד על רגליי. בקומי, מיד מסתחרר עלי ראשי. ובשכבי אך בקושי יכול אני להסתובב מצד לצד. כל תנועה גורמת לדפיקות-לב חזקות. האומנם נתרופפו שרירי הלב? בדיקות אין עושים בבית-החולים. וכי ניתן הדבר? גם צילומי רנטגן וקרדיוגרמות לא ניתן לעשות ואף את לחץ הדם אין מודדים. פני שונו לבלי הכר.

בסוף פברואר באה לבית-החולים מנהלת המחלקה הסניטרית בלוויית הרופא. היא הייתה מבקרת אצלי לעתים תכופות והפעם שוב ביקשה לדעת מתי אוכל להתחיל בעבודה. היא שואלת את הרופא על מצבי. הכרת פניו מעידה בו כי מצבי אינו טוב והוא מצביע בידו על לבו - רצונו לאמור, כי לבי אני אינו פועל כהלכה. הבחנתי בתנועת ידו זו וידעתי פשרה. מנהלת המחלקה הנידה בראשה. למחרת היום בא אצלי מנהל האגף הסניטרי, רופא בדרגת מיו, שאל לשלומי ואמר:

"רופא ותיק אתה ובעל ניסיון. אדברא, אמור אתה כיצד היית מטפל בחולה כמורך? מה הן התרופות שאתה זקוק להן? אמור ואשתדל להשיג..."

נקבתי בשמן של שתי תרופות מתוצרת-חוץ. "אם אשיג אותן אשלח לך עם האחות..." את התרופות לא קיבלתי. אין זאת כי לא יכול היה למצוא אותן. במצבי לא חל כל שינוי לטובה. זה למעלה מחודשיים הנני רתוק למיטתי ועם כל יום שעובר הנני חש גרוע יותר. ערב אחד חשתי ברע. בחדר החשוך שרר שקט. אור קלוש מגיע מנורת החשמל

שבפרוזדור. אני שוכב ומהרהר בגורלי המר. הכל נמים את שנתם. שומעים רשרוש עכברים. איני יכול לשכב על הגב, אף לא על הצד. אני יושב, נים-ולא-נים, ומתאנח קשות. לפתע פונה אלי שכני:

"מה לך, דוקטור, הנך חש ברע?"

אני ממשש את הדופק, שם ידי על הלב.

"אנא, קרא לאחות, מבקש אני את שכני.

באה אחות התורנית - קלבדיה.

"אחות קלבדיה, הזריקי לי זריקת קופאין..."

"מוטב כי אקרא לרופא..."

"לא, אין צורך להעירו... את תזריקי את הזריקה ויטב לי..."

האחות נענית לבקשתי, אך עדיין נשארת ליד מיטתי, אוחזת בידי וממששת את הדופק. מקץ חמש דקות אני אומר לה:

"לכי, אחות, הוטב לי..."

האחות הלכה. כמה פעמים חזרה ובאה. בזהירות אחזה בידי כדי לא להעירני ובדקה את הדופק. נרדמתי והתעוררתי באפיסת כוחות. כולי, מכף-רגל ועד ראש, מכוסה זיעה. חלמתי חלום בלהות. בחלומי הולך אני על-פני רחובותיה של עיר, לבוש סחבות, יחף וגלוי-ראש. מאחורי שער-ברזל בית מואר יפה. מבعد לדלת הרחבה הנני רואה בו הרבה אנשים. אני פותח את הדלת, נכנס פנימה ומוצא עצמי בבית-כנסת. אור גדול. גברים עטופים טליתות. גם עזרת-הנשים מלאה עד אפס מקום. על הדוכן עומד החזן. ארון-הקודש פתוח ובו ספרי-תורה לרוב. אני צועד לאורך המעבר, עולה על הדוכן ונותן קולי בצעקה:

"אלי, אלי, למה עזבתיני?!"

קמה מהומה גדולה. אני שומע צעקות: "ריבנו של עולם, הלא זה הדוקטור שלנו!" אני חוזר אל הדלת ולקול צעקות וקריאות יוצא מבית הכנסת... ומתעורר.

כולי רטוב מזיעה. לפי דרישתי מזריקה לי האחות זריקה שנייה של קופאין. אולם עדיין בהשפעת החלום אני. הנני שוכב ומהרהר בחלום שחלמתי. שעה ארוכה מהרהר אני ולפתע נתבזק במוחי: חלמתי על בית-כנסת, והלא סימן טוב הוא. לבי נפעם בקרבי. הנני חוזר ואומר לעצמי: הייתי בבית-כנסת והרי זה אות לטובה: אקום מחליי. רוחי טובה עלי. אני חושב על התרופות ועל דרכי הריפוי. בכיליון-לב הנני מצפה לבוקר. שלג רם נערם סביב הצריף. אולם הנה מפציע ועולה השחר. אני מתעטף בשמירה והולך אל הרופא המתגורר בקיטון קטן בבית-החולים.

"דוקטור, אני יודע כי מצבי רע", אומר אני, "אולם יש לי יסוד להניח ולקוות, כי עד-מהרה אבריא ואשוב לאינני..."

הרופא נכנס לדבריי ומחבקני:

"אני רוצה להתחיל בריפוי רציני", ממשיך אני את דברי, "קבעתי תכנית ריפוי ורצוני להתייעץ עמך ולבקשך לטפל בי בהתאם לה... עזור לי!"

"רופא וותיק ומנוסה אתה", עונה הרופא,

"וניסיון רב משלי. אדרבא, אמור כיצד, ונטפל בך כרצונך..."

סיפרתי לו על תכנית הריפוי: הזלפת גלוקזה וחממת-ניקוטין, זריקות קופאין, קורדיאמין וחומצת-מלח עם פפסין.

"הכל, פרט לקורדיאמין, אפשר להשיג", אמר הרופא. הוא אווז בדי ואנו הולכים לחדר-הטיפול. הוא מבקש מהחובש להתחיל מיד בטיפול. המזון שאני מקבל בזכות הרופא אינו רע. גם חלב אני מקבל יום-יום. עד-מהרה התחלתי להרגיש טוב יותר, מאושש יותר - מעצם האמונה כי אבריא, מכוח הרצון להבריא. החובש והאחות מקפידים על הטיפול הנכון. יום-יום מזריקים לי זריקות לווריד ומתחת לעור. ואף אני עצמי משגיח על הטיפול. בראשית מארס חלה הטבה ניכרת. בהדרגה פחתו ונעלמו כליל הבטבובים. הנשימה נעשתה קלה יותר. ושוב יכול אני לשכב על צד ימין ועל הגב. פסק קוצר-הנשימה. שוב אינני אדיש ומגלה עניין בכל הסובב אותי. רקמות הגוף מתרוקנות מנוזלים. מיום ליום הנני "מרזה", והכל מתחיל לקבל צורה רגילה. תהליך ההבראה הוא אטי מאוד, אולם אני מבריא והולך וכוחותי חוזרים אלי בהדרגה.

יום אחד, בראשית מארס, הכניסו לחדר שלנו בסמוך למיטה שלי מיטה נוספת. הסניטרית אומרת, כי היא מיועדת לאחד הרופאים שחלה. ואכן, מקץ שעותיים הובא החולה. חושך. אין רואים את פני החולה החדש ואין לדעת מיהו ה"רופא". לילה. לילה בית-חולים. מה השעה אין לדעת. בחמש וחצי בערב מגישים את ארוחת-הערב ולאחר הארוחה מתחיל הלילה. הכל ישנים. דממה. אף אני שוכב שקוע בהרהורי כנראה נרדמתי. לפתע פתאום הנני שומע:

"חבר רופא, אתה מדבר עברית?"

מה זה? מי המדבר אלי? מנין בא הקול? האומנם שוגה אני בהזיות? תעתועי שמיעה? ושוב שומע אני:

"אתה מדבר עברית?"

"מי מדבר? מי אתה?"

האיש ניגש אלי ומושיט את ידו: "שלום!" שעה ארוכה שוחחנו אותו לילה והאיש סיפר לי את קורותיו. הוא סטודנט רפואה לשעבר שנידון לתקופה שנייה של מאסר בעוון ציונות. לאחר שריצה חמש שנים שוב נאסר וקצבו לו עשר שנים נוספות על אותו "חטא" - ציונות. בעוד חמישה חדשים תסתיים גם תקופת מאסרו השנייה. מאז הוא משמש חובש באחת המחלקות למחלות-פנים שבבית-החולים. ערב-ערב, או יותר נכון, לילה-לילה, עת כולם עולים על משכבם, משוחחים אנו שיחות ארוכות. בשבתו בבית-הכלא ובמחנות לא ידע דבר על הנעשה בעולם היהודי, בציונות ובארץ ישראל. הוא בולע כל מלה ומלה שלי ומקשיב בשקיקה לכל שאני מספר לו, שואל, חוקר וחוזר ושואל. תכופות היינו מתהלכים עד בוש בחצר הקטנה של בית-החולים ומשוחחים על היקר לשנינו. מתוך השיחות נודע לו, כי

בזמנו התגוררתי בפרם, שם למדתי בבית-ספר תיכון והוא סיפר לי על ידידו - יליד פרם אף הוא - טיומה וירשוב, ציר לוועידה הציונית הבלתי-ליגלית שנערכה במוסקבה ב-1920 וכל ציריה נאסרו. הכרתי יפה את משפחת וירשוב. הם היו ידידי הקרובים. משפחה ציונית. טיומה היה בן כיתתו של חברי לחדר. יחד עם כל צירי הוועידה נאסר גם טיומה, גורש לארץ-ישראל, שם מת משפחה.

כעבור חמישה חודשים ריצה חברי החובש את תקופת-מאסרו השנייה, אולם לא שוחרר. הוא נקרא ל"מחלקה המיוחדת" (נציגות המיניסטרוין לביטחון המדינה במחנות-עבודה) ושם נאמר לו, כי לפי שעה, עד להוראה חדשה, נגזר עליו להישאר במחנה... לימים נודע לי, כי מקץ כמה חודשים נשלח לארץ-גזירה. הרעיון המשותף, שאיפותינו, חלומותינו ותקוותינו המשותפים קירבנו איש לרעהו. כעבור זמן רב, באחת החקירות בבית-הסוהר בסברדלובסק הטיח בפני החוקר:

"ידיד מצאת לך במחנה, ספר על פעולתו הנגד-מהפכנית..." ובחימה שפוכה הוסיף: "שכירים אנגליים!"

T

בסוף מארס 1946, לאחר מחלה שארכה כשלושה חודשים, עזבתי את בית-החולים. מנהלת המחלקה הסניטרית מינתה אותי לשמש זמנית מנהל המחלקה השניה למחלות-פנים וכן רופא מחלקת-הילדים. עברתי לגור בבית-הילדים, שם הוקצה לי חדר מיוחד. מספר הילדים בבית מגיע ל-150 והם מחולקים לשלוש קבוצות: "יונקים", "זחלנים", ו"הלכנים". לפי התקנות מוחזקים בבית-ילדים שבמחנות רק ילדים עד גיל שנתיים, אולם מחמת המלחמה אי-אפשר היה להעביר למקום אחר את המבוגרים יותר וגם הם נשארו בבית-הילדים שלנו. האחיות בבית-החולים של הילדים הן "חופשיות" (להבדיל מאסירות), שכן גם הילדים "חופשיים" הם, ורק אמותיהם הן בחזקת אסירות.

לא אחת מזכירים לנו, כי הילדים הם "חופשיים" ומשום כך זכאים הם לטיפול מיוחד, למזון ולתנאי-אשפוז טובים יותר.

ילדים אלה גדלים ומתחנכים בתנאים איומים השוררים במחנות-ההסגר הסובייטים, רואים ושומעים הרבה דברים מגונים ומכוערים הנחרתים בלבם הילדותי הרגיש. גם מנהלת המשק והטבחית הן "חופשיות". בילדים עד גיל שנה מטפלות אסירות, ואילו במבוגרים יותר - "חופשיות", שכן כבר "מבינים" הם והאסירות "הפושעות" עלולות להדביקים ברעיונות ו בדעות אנטי-סובייטים... החל מגיל שנתיים מטפלת בילדים גם "אחות מחנכת" העושה אתם כמה שעות ביום, מלמדת אותם שירים סובייטיים, ובעיקר שירים על "סטאלין הגדול". המחנכת - אישה צעירה, נבערת מדעת, שאף קרוא וכתוב אינה יודעת כהלכה. לא אחת קבלה עליה מנהלת המחלקה הסניטרית,

שאין היא מבינה דבר, אלא שאין למצוא טובה יותר במקומה. היא התעלמה מכך כי החינוך הניתן לילדים תואם את הקו המקובל. כבר בגיל שנתיים משננים הילדים: "אני ילדה קטנה, שרה ומשחקת, את סטאלין אין אני מכירה, אולם אותו אני אוהבת..."

הכניסה לבית-החולים אסורה על זרים, פרט לאמהות. אולם בקירבת המקום שם מטיילים הילדים ומשחקים את משחקיהם שוכן מחנה-האסירים. אכן, שכנות נאה... בין הילדים היו שלושה שנולדו לאם אחת ולשלושה אבות שונים. הילדה הבכורה היא בת שש. האם גנבת מושבעת שפסקו לה תקופת-מאסר שלישית. יום אחד שואלת הילדה את המחנכת ה"חופשית": "למה את במחנה? גם את גנבת?"

האם גרה בצרף האמהות. לילה-לילה היא גונבת מגן-הירקות של בית-הילדים מלפפונים ועגבניות. פעם נתפסה והוכנסה לשלושה ימים לצינוק. עם צאתה באה אליי לשאול לשלום ילדיה, אמרתי לה:

"שמעתי כי עד-מהרה את משתחררת..."

"כן, 13 שנים תקעו לי... בעוד חודשיים אשתחרר."

"ומה תעשי לבד עם שלושה ילדים?..."

"מהי, וכי מעטות הן הדירות?" אמרת האישה ומצטחקת בערמומיות. "אוסוף לגנוב..." עונה היא תשובה ברורה וחד-משמעית.

רוב האמהות נידונו בעוון גניבה, אחת - בעוון רצח, ואילו רובן "פושעות פוליטיות", שנידונו לפי סעיף 58 הנודע לשמצה, משום היותן "אלמנט מסוכן מבחינה חברתית". אחת נידונה לעשר שנים משום שלאחר שעמדה שעות רבות בתור ללחם ובהגיע תורה - אזל, אמרה בקול רם:

"מה הסדרים הללו? מה יאכלו הילדים?"

כמו מתחת לאדמה צץ לידה מאן-דהוא ואומר:

"אין הסדרים הסובייטים נושאים חן בעיניך?" "וכי מה", ענתה האישה, "לילה תמים לא ישנתי, עמדתי בתור ולא קיבלתי פרוסת לחם... והילדים רעבים!"

"בבקשה, לכי עמי", הייתה התשובה. היא נאסרה ונידונה לעשר שנות מאסר.

אישה אחרת כלואה במחנה למעלה מחמש שנים. בעלה גויס בזמן המלחמה והיא חיה עם שני ילדיה ואמה הזקנה. יום אחד הלכה הזקנה העירה ורואה ניירות צבעוניים פזורים ברחוב. אספה הזקנה כמה מהם, שמה בכיס מעילה, שכן נייר דבר יקר-המציאות הוא ואין להשיגו. את הכתוב בניירות לא קראה, כי אין היא יודעת קרוא וכתוב. חזרה הביתה ותלתה את המעיל. למחרת היום יצאה העירה הבת ולבשה אף היא אותו מעיל עצמו, האחד והיחיד במשפחה. איתרע מזלה ואותו יום ערכו השלטונות חיפושים אצל העוברים ושבים מחפשים עלונים שפוזרו יום קודם לכן ממטוסים גרמניים, בהם נקראו התושבים לעזור לצבא הגרמני המתקדם. השלטונות

שוטרי ההגירה ילמדו איך לא להבהיל תיירים סינים.

כ 200 שוטרי משטרת ההגירה עברו בחג הסוכות סמינר הכולל יום שכולו עיסוק בתרבות של סין ובקודים ההתנהגותיים הנהוגים שם. ההדרכה לא מיועדת לשפר את טיפולם של השוטרים בעובדים הזרים מסין, שאותם הם עוצרים, כולאים ומגרשים מהמדינה במהלך השנה - אלא כדי למנוע מצבים מביכים של מעצר תיירים סינים הצפויים להגיע לישראל.

היוזמה נולדה במסגרת ההיערכות שמוכיל משרד התיירות בחודשים האחרונים, שמטרתה לקדם את הגידול הניכר בתיירות מסין בשנים הקרובות. בימים אלה פועל המשרד, יחד עם משרדי החוץ והפנים, לגיבוש הסכם תיירות עם ממשלת בייג'ין, שבמסגרתו תוגדר ישראל כיעד מועדף לתיירות סינית. באחרונה גם ביקר בישראל שר התיירות של סין והודיע כי ארצו רואה בישראל יעד מועדף לתיירים.

לדברי מנכ"ל משרד התיירות, אלי כהן, ישראל רואה פוטנציאל רב בתיירות מהמעצמה הסינית. "שר התיירות אברהם הירשזון רוצה לדאוג לכך שלא נתבזה בכל

דרך מול התיירים מסין", אמר כהן. "אם יעצרו אותם או ימנעו מהם את הכניסה לישראל, כל ההשקעה הגדולה שלנו ושל תעשיית התיירות הפרטית תרד לטמיון".

בשלוש השנים מאז שהוקמה משטרת ההגירה, היו מקרים בהם עוכבו דיפלומטים, אנשי עסקים ועובדים סינים שהתלוננו על יחס משפיל ואף על שימוש בכוח. אבל כהן מציין שהתיירים מסין יגיעו בקבוצות וייתובבו ברחבי הארץ עם מדריך - כך שהפוטנציאל למעצר על ידי שוטר שיחשוב אותם לעובדים זרים לא חוקיים אינו רב. לדבריו, משרדו מוטרד יותר מאפשרות שבמשרד הפנים יסרבו להעניק אשרות כניסה לתיירים הסינים, משום שיחשבו שהם באים לעבוד בישראל במסווה של תיירים.

במשטרת ההגירה אומרים שביקשו לקבל הדרכה מיוחדת, כדי שהשוטרים יידעו כיצד לפנות לתיירים, למשל כדי לבדוק את המסמכים שלהם, מבלי לעורר אצלם רתיעה או להעליב אותם. "מצד אחד יש אינטרס כלכלי ומדיני להדק את היחסים עם סין, מצד שני יש חשש שסינים יגעו לכאן במסווה של תיירים", אמר גורם בכיר במשטרת ההגירה.

הצורך לבדוק אזרחים סינים ברחוב נובע

מכך שאזרחים סינים מסתננים לארץ בדרכים שונות, למשל דרך גבול מצרים, כדי לעבוד בישראל. במקביל, ישנם גם עובדים שבאים בהיתר, עוזבים מעסיקים חוקיים והופכים להיות עובדים לא חוקיים, אמר אותו קצין.

כבר עתה ניכר גידול בתנועת התיירים מסין המגיעים לישראל. בשנת 2004 ביקרו בישראל כ-3,500 תיירים מסין ומהונג קונג. השנה, בתקופה שבין ינואר לאוגוסט, הגיעו 3,100 תיירים, גידול של 55% לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

במסגרת ההיערכות בישראל, הוקמו צוותים שמרכזים את הפעילות בתחום השיווק, האשרות וקבלת פני התייר. כמו כן נבדקים תחומי העניין של התיירים הסינים בתחומי התרבות, הפנאי, הנופש והמסעדות. כרגע, אחת הבעיות הגדולות היא במחסור טיסות לישראל. כיום מקיימת חברת אל על רקטיסה אחת בשבוע מסין, ואילו חברת התעופה הלאומית של סין אינה טסה לישראל. כהן מקווה שברגע שההסכם בין המדינות יכנס לתוקף, תתחיל גם "צ'ינה איירליינס" להציע טיסות לישראל.

מאת רוני סיני "הארץ"

המשך מעמ' 18

אסרו להרים את העלונים וכל המפר את הפקודה היה צפוי לעונש. עצרו את האישה, חיפשו בכליה ומצאו את העלונים האנטי-סובייטים. לשווא טענה, כי אין היא יודעת מנין הגיעו העלונים לכיס מעילה. איש לא שעה לדבריה. היא הואשמה לפי סעיף 58 וקצבו לה שבע שנות מאסר, וזה חמש שנים היא כלואה במחנה. באמצעות שלטונות המחנה פנתה ליושב-ראש המועצה העליונה, לתובע הכללי וביקשה לעיין מחדש במשפטה. מקץ חמש שנים למאסרה קיבלה הודעה, כי היא נידונה "שלא כחוק" וזכאית לשחרור. אכן, "משפט צדק"... סיפורים רבים מסוג זה שמעתי במחנה. רבים הם העצורים במחנות על לא עוון בכפם.

אני מתגורר בבית-הילדים ואוכל יחד עם הילדים. המזון שהם מקבלים טוב יותר. בעוד האסירים חיים חיי-רעב, מקבלים הילדים יום-יום בשר, חלב ודייסה בחלב. מנהלת המחלקה הסניטרית פקדה על מנהלת המשק לספק לי מנת-אוכל נוספת - 500 גרם סוכר בחודש.

באחד מחדרי בית-הילדים מצוי מקלט-רדיו ובערב, עת הילדים עולים על משכבם, הנני מעבירו לחדרי ומקשיב לחדשות ולמוסיקה. גם עיתונים מתקבלים במחנה ולפרקים מגיעים אף לידי. עבודתי אינה קלה כל עיקר. רב מספר החולים בין הילדים. על היונקים מקיימים פיקוח מתמיד. פעמים ביום שוקלים

אותם - לפני כל הנקה ולאחריה. מחמת מחסור בנייר רושמים את המשקל על לוחות-עץ. לוח אחד משמש לרשום שמות הילדים ותאריך לידתם. שני - לרשום משקלם ושעות ההנקה. שלישי - לרשום מידות-החום והאבחנה, וכיוצא בזה. בסך-הכל נמצאים בשימוש כ-15 לוחות שונים, עבים וכבדים.

ביקשתי לספק לנו לוחות קלים יותר, אולם אלה אין להשיג. בחדר שלי עומד שולחן מיוחד ועליו ערימות הלוחות וכל בוקר, עם הביקור בחדרי הילדים, מביאות האחות והאומנת את הספרות כבדת-המשקל הזו...

בין תופסי המשרות השונות בבית-הילדים לא מעטים גם הפושעים הפליליים מבין כלואי-המחנה שנידונו בעוון גניבה, שוד ורצח. גם כאן במחנה ממשיכים הם בשלהם, גונבים מחבריהם ומתעמרים בהם. פליליים אלה נהנים מאמנום של שלטונות המחנה, שכן "משלנו" הם, "אנשים סובייטיים", להבדיל מ"הפושעים" הפוליטיים. באזור בית-החולים משמש בתפקיד של מפקד-פושע פלילי שהיה מפליא את מכותיו בחבריו ובעזרת מרעיו גונב מחפציהם, ואין פוצה פה ומצפצף. גם בין עובדי בית-הילדים לא מעטים הם הגנבים והמועלים שהיו מספקים לילדים מזון קלוקל, ואילו את הטוב היו מוסרים לבעלי השררה שבמחנה. כאחראי לבריאותם של הילדים הייתי פוסל לא אחת את המזון שהיו מביאים

לנו ומסתכסך משום כך עם מנהלי המשק. בראשית מאי הודיעו לכל היפאנים אסירי המחנה (מספרם הגיע ל-70), כי עליהם לארוז את חפציהם, שכן משלחים אותם מהמחנה. לאן? אין זאת כי אם הביתה. רבה השמחה בין היפאנים. בו ביום העלו את כולם על הרכבת ושלחום. פרט למלוים נסעו עמם שתי אחיות, מהן אחת שעבדה במחלקתי. עם שובה סיפרה לי האחות "חופשייה" הייתה על מסעם של היפאנים. הם עלזו ושמחו שהיותם בטוחים כי אכן נוסעים הם הביתה - כך אמרו להם אנשי-השלטון. כל הדרך שרו ורקדו ולא היה קץ לשמחתם, עד אשר הבחינו כי במקום אחד פנתה הרכבת בכיוון חזרה. החלו להביט איש על רעהו בדאגה: לאן אנו נוסעים? למה חזרנו? בתחנה הקרובה התחילו דופקים על הדלתות ולהתפרע. המלוים חזרו ואמרו, כי מסיעים אותם הביתה, אולם שוב לא נתנו אמון בדבריהם. אחדים ברחו, אך עד מהרה נתפסו. היפאנים הובאו למחנה קראגאנדה, אחד ממחנות-ההסגר בקאזאחסטן. לימים נקלעתי אף אני למחנה זה ופגשתי שם. כך "שיחררו" את היפאנים והסיעום "הביתה".

ד"ר א. קאופמן היה יו"ר קהילת יהודי חרבין במשך שנים רבות. מנהיג ציוני של יהודי סין והמזרח הרחוק.

(המשך יבוא)

הסינים כותבים על היהודים,

היהודים כותבים על הסינים

מאת: דן מיכאל

אספר לכם סיפור יהודי. יהודי וסיני ישבו אחד ליד השני במטוס. שאל היהודי את הסיני: סלח לי, האם במקרה אתה יהודי? ענה לו הסיני: לא, אני סיני. אמר היהודי: נו, באמת. תמיד ידעתי שיש כאלה שמסתירים את מוצאם, אך בי תוכל לבטוח. ענה לו הסיני: אולי אוכל לבטוח בך, אבל אני סיני. אתה יודע, אמר היהודי, יש כה הרבה משותף בין שני העמים, יש האומרים כי גם הסינים הינם צאצאי היהודים, בפני אתה יכול להתוודות. ענה לו הסיני: אולי אתה צודק, אבל אני סיני. אתה יודע שלא אניח לך עד שתתוודה. אמר היהודי. אוקי. אמר הסיני. ניצחת. אני יהודי. שאל היהודי: ובכן, אם היך יהודי, מדוע אתה נראה כמו סיני? יותר משסיפור זה מקנה מידע אודות היחסים בין היהודים והסינים, הוא מציג את קו המחשבה של היהודים על עצמם. בנדיקט שפינוזה, היה קרוב לוודאי הראשון שהציע השוואה בין הסינים והיהודים. הפילוסוף הנודע כתב במאמרו (Tractate - טרקטט) התאולוגי-פוליטי משנת 1697, כי היהודים הצליחו לשמר את הייחודיות שלהם בעודם חיים בקרב אומות אחרות, הודות לדבקות במנהגיהם היחודיים. שפינוזה משווה את היהודים לסינים בכך ש"דבקו בהתמדה במנהגם לגדל צמות, עובדה המבדילה אותם מן האומות האחרות. הם שימרו את יחודם לאורך אלפי שנים, והם ללא ספק העם העתיק ביותר בעולם". היות ששני העמים, הן היהודים והן הסינים, כה עתיקים, כמו גם ההמשכיות של שתי התרבויות ודבקותן בחכמת בני עמם, הן עובדות שעוררו השוואות וספקולציות בנושא הדמיון והקירבה שבין שני עמים אלו מאז תקופת שפינוזה. בכל אופן, מפגש אמיתי בין שני העמים לא קרה עדיין. אולי דווקא בשל ההבדלים העצומים בין התרבויות והמרחק הפיזי ביניהן, קל לערוך השוואות בין התרבות הסינית לתרבות היהודית. מעניין מה ידעו היהודים שחיו בתקופה שלפני המהפכה המאוואיסטית על סין הרחוקה, מלבד העובדה שסין היא ארץ

בה יש תה ואורז. כיצד יכול להיות כי שתי תרבויות כה רחוקות אחת מן השנייה גיאוגרפית והיסטורית, יפגשו? מלבד קיומה של קהילה יהודית קטנה בקאיפין בתחילת המאה ה-12, ולאחר מכן קהילות קטנות של יהודים יוצאי רוסיה אשר נמלטו מרוסיה בזמן מהפכת אוקטובר והתיישבו בשנחאי, חרבין, וטיינזין במאה ה-20, לא נפגשו שתי האומות מעולם. קיומן של קהילות קטנות לא יכול להחשב כמפגש היסטורי אשר השאיר חותם או השפעה על שתי האומות. איירין ענבר, פרופסור במחלקה ללימודי אסיה והמזרח הרחוק באוניברסיטה העברית בירושלים, טוענת כי לא היה זה "הפיכה לסינים בכפייה" (Sinification) של יהודי קאיפין אשר גרם ליהודים להתבולל או להפרד מקהילת קאיפין. ("הסינים והיהודים: מפגש תרבותי", הוצאה לאור מכון ביאליק ירושלים 2002, עברית). תאוריה זו מוטלת בספק, ולא רק מנקודת מבט יהודית דתית מסורתית. נזיר צרפתי בשם הנרי באסטיאן גרגויר (Gregoire) אשר ביקר בסין במאה ה-18 כתב את מאמרו הנודע: "מאמר בנושא תחייתם הפיזית, המוסרית והפוליטית של היהודים" (1789): "יהדות מחוז קה-נאן אמצו חלק ממנהגי הסינים וסגידה לקונפוציוס" (פילוסוף סיני). עובדה זו הוכחה לדעתו כי היהודים מסוגלים לוותר על מנהגיהם ולאמץ מנהגים של עמים אחרים אשר ביניהם הם יושבים. חשוב להזכיר כי גילוי קיומה של קהילה יהודית בקאיפין במאה ה-18, העלה תקוות למציאת עותק של ספר תורה בבית כנסת שנבנה ב-1163. קהילת קאיפין משכה תשומת לב כתופעה "אקזוטית" יוצאת דופן. בפועל, ההיזון התרבותי בין הסינים ליהודים היה מבוסס על נסיונם של כמה יהודים וסינים ללמד אחד את השני את תרבותם ע"י לימוד השפה והאותיות. נסיונות אלו הביאו עמם תוצאות והשוואות דימויים פנטסטיות שנבעו מפער גדול בין התרבויות, עליהם ניסו לגשר. הספר הראשון בנושא היהודים בסין נכתב במאה ה-19. פרופסור סו-סיאן כתב על כך במאמרו שהתפרסם באסופת מאמרים שנקראת "סינו-יודאיקה" ("Sino-Judaica")

שיצאה לאור ע"י אוניברסיטת ת"א. הספר נכתב על ידי הנזיר ראסל ה. גרייבס (Russel H. Grievies), אשר ידוע גם בשמו הסיני-גי האבויי (Gi Haobi). הספר יצא לדפוס בשנת 1821. צריך להבין כי הענין של הסינים ביהדות נבע מהתעניינותם בשרשי הנצרות, יותר משפיתחו עניין טהור ביהדות. התנ"ך שהובא לסין ע"י מסינורים פרוטסטנטים היה למקור של קשר תרבותי בין היהודים לסינים. הכותבת האסיה-אמריקנית הראשונה אדית מ. אייטון (Edith M. Ayton), אשר שמה הסיני הוא סאנג סינפאר (Sung Sinpar) מקשרת: "בעלי הסיני אמר לי פעם אחר פעם כי סיפורי התנ"ך דומים יותר לסיפורים הסינים מאשר לסיפורים האמריקאים. אם לא הייתי יודע אחרת, הייתי בטוח כי סיפורים אלו נכתבו ע"י סינים". סופר סיני מן המאה ה-19 לו צ'אנג סין (Loo Chang Sin) כתב כי עשרת הדיברות זהות לגמרי עם החוקים הקלאסיים של קונפוציוס. עשרת הדיברות קרובות מאד לחוקים של קונפוציוס בנושאי פולחן אבות קדמונים, קרבנות, חקיקת חוקים וסובלנות. שמואל איזק ג'וזף שרשנבסקי (Shmuel Izhak Joseph Shershenevsky) (1831-1906) היה בין המיסיונרים הפרוטסטנטיים שהגיעו לסין. הוא נולד בליטא, קיבל חינוך יהודי והיגר לארה"ב, שם המיר את דתו והיה לנוצרי. בשנת 1859 היה לכומר. לימים, חזר לסין עם המיסיון. בסין הוא תרגם את ספר בראשית לניב הצפוני של השפה הסינית. לאחר מכן הפך הניב הסיני הצפוני לשפה הרשמית בסין. ניתוח תרגום זה ותרגומים אחרים של התנ"ך לסינית, עשוי להיות מעניין כמחקר שתכליתו לפייס בין העולמות השונים כל כך של התנ"ך והתרבות הסינית. פרופסור ענבר מאמינה כי "החכמה היהודית היתה גורם חשוב באימוץ הנצרות הפרוטסטנטית בסין. היתה זו החכמה היהודית שסייעה להעביר בסין של המאה ה-19 והמאה ה-20, את הדרך והתפיסה של הרעיונות התנ"כיים". ויכול מאד להיות שזה מה שהיה, אם כי הביטוי מתייחס לפעילויותיו של אדם אחד. בסופו של דבר, עובדת תרגום התנ"ך לסינית הקלאסית ושפות סיניות מדוברות נוספות,

הפכה את התנ"ך נגיש לציבור הרחב בסין. הסינים המשכילים סברו כי "המוטיבים התנ"כיים דומים ולעיתים קרובות אף זהים לחכמה הסינית הקדומה". כותבים ומדענים החלו להשתמש בציטוטים מן התנ"ך לצד ציטוטים ממקורות סינים עתיקים.

יהודים שחיו בארצות ערב ידעו מזה שנים על קיומה של סין. יהודה הלוי כתב על סין בספרו "הכוזארי" ["Khazari"] משנת 1140. מפגש אמיתי עם סין התרחש בתקופת ההשכלה, תקופת הפריחה של היהדות.

בנושא תרבות סין הרחוקה והמוזרה קיבלו הכותבים היהודיים מידע מוגבל הלוכה בדעה קדומה בעיקר מדיווחי המסיונרים, מידע שהגיע דרך סופרים אירופאים. כותבים ואנשי תרבות בקרב היהודים הסיעלו ב'תקופת ההשכלה' מצאו בתרבות הסינית מקור השראה, ואף דוגמה לחיקוי. למרות זאת, גישתם לסין היתה שנויה במחלוקת.

מחד, העריכה יהדות ההשכלה את הישגיהם של הסינים, התעניינו ברעיונות של ה"דת הטבעית" של הטאוואיזם, וכיבדו את המוסר הפילוסופי שלא התבסס על התגלויות אלוהיות.

אברהם בן נפתלי טאנג, (d. 1792) מלומד יהודי מאנגליה, תרגם את "הקטשיזם הסיני", ("The Chinese Catechism") [קטשיזם = מקראה של עקרי הנצרות] מתוך המילון הפילוסופי של וולטייר, ("The Philosophic Dictionary") בספרו משמעות האדם ("The Meaning of Man").

כותב יהודי אורתודוקסי בשם נפתלי הרץ וויזל (1725-1805) (Naphtali Hertz Weisel), אשר התאהב באופנה הסינית שסחפה את אירופה במאה ה-16, למד את כתבי קונפוציוס בעזרת מקורות אירופיים. הדמיון בין רבים מן הרעיונות היהודים והסיניים גרמו לוויזל להציע כי קונפוציוס הינו לא אחר מיהודי חכם משבט אשר. וויזל ראה בכתבי קונפוציוס המשך ישיר לכתבי הספרות של הנביאים.

מענין לציין כי שיחות בנושא הדמיון הבולט בין המחשבה היהודית והמוסר הקונפוציוסיאני התחדשו בעקבות הפרסומים בסינית של שני כתבים נודעים בעברית: "פרקי אבות" מספר מיכה, ו"דרך ארץ זוטא" –

("Rules of Conduct"), בתרגום המזהיר של דזיאן פין (Dzyan Pin).

פעיל קיצוני מתקופת ההשכלה בשם יהודה לייב מייזיס (1831-) (Yehudah Leib Maizis), 1898,

אף קרא לאימוץ השיטות הסיניות ללימוד ההמונים והפצת עקרונות היהדות הרפורמית בין היהודים.

מצד שני, סופרים יהודיים תארו את הסינים כעם מושחת וברברי הסוגד לאלים פאגאניים.

רופא יהודי מלומד בשם יהודה גורביץ (Yehudah Gorvitz), כתב בספרו "עמודי

התווך של בית יהודה"

("The Pillars of the House of Judah"), כי מתן שוחד בין הסינים הינו מעשה מביש ביותר, מכיון שהם מבינים ומכירים בכך שחטאיהם "בהם הכירו ועליהם היו אחראיים, עובדה שגרמה להם לחוש בהחמרה של חטאיהם ועוונותיהם".

קל לראות כי כל הדעות שלעיל, הינן חלק מסכסוך מר ששרר בקרב יהדות ההשכלה הראצינאליסטית והיהדות השמרנית-האורתודוקסית, אשר לא היה לה הרבה מן המשותף עם סין.

תיאלוגיים יהודיים עמדו בפני משימה קשה לא פחות כשהתעמתו מול שושלת התרבות הסינית.

הרצף בן אלפי השנים של ההיסטוריה הסינית איתגר את הדיקו של הכרונולוגיה התנ"כית.

יעקב הארט (Jacob Hart), סופר יהודי דתי אשר חי באנגליה וכתב תחת הפסאודון "אלייקים בן אברהם" היה הראשון שהעלה את האתגר. בספרו "מלחמות השם" ("The Lord's Wars") משנת 1794, הוא טוען שהארועים בתנ"ך קודמים בזמן מרוב דברי הימים הסיניים העתיקים.

צריך לציין כי היהודים, כמו גם הכותבים הנוצרים, בחרו מתוך המסורת הסינית הרחבה רק את העובדות שתאמו את טעמם ויכלו לשמש כטיעון ביוכוח. יותר מכך, בעבודותיהם, אף הציגו את התרבות הסינית כאחידה (מונוליטית) וחד צדדית. המסורת מושרשת כה חזק שגם כיום ניתן לשמוע דעות קדומות, פרימטיביות וחד מימדיות בנושא סין.

הוגה הדעות היהודי היחיד אשר לקח את סין ברצינות היה מרטין בובר. עבור בובר, הענין בסין היה חלק מהענין שפיתח בפילוסופיה של המזרח הרחוק בכלל, ודחייתו את המערב. חלק זה במורשתו של בובר ידוע אך במקצת בעולם היהודי.

ג'ונתן ר. הרמן (Jonathan R Herman) כתב ספר מענין בנושא, בשם: "אני והטאו: מרטין בובר פוגש את צ'ואנג טזו". ("I and Tao: Martin Buber's Encounter with Chuang Tzu"). לבובר היה ענין רב בכתביו של לאו טצה, והוא ניסה למצוא מכנה משותף בין הטאוואיזם לדת היהודית.

שפע היקשים נמצא בספרו "קווים לדמותו של התלמוד", ("The Contours of the Talmud"), בו כותב רבי שטיינזאלץ (rabbi Shteinzaltz), על שיטות עתיקות של פרשנות צווי הקודש, בהנחה שכל הטקסט נכתב כסדרת שאלות ותשובות שהועלו ע"י האל.

המשמעות של לימודי היהדות נמצאת בנסיין להבין מה היו שאלות אלו. "לכל שאלה, אף לשאלה המסובכת ביותר, באם נשאלה, קיימת תשובה. בכל מקרה, התשובה הנכונה תנתן באם חכמת השואל תואמת את מורכבות השאלה". זוהי שאלתו

של קונפוציוס.

במאה ה-20 תורגמה לסינית הרבה ספרות יהודית מאידיש, מעברית ומאנגלית. גם לפני המהפכה התרבותית כתביו של שלום עליכם תורגמו מאידיש בפקין. ההקדמה למהדורה הסינית של כתבי שלום עליכם כללה את הפסקה:

"הקורא הסיני יימשך למחאה כנגד דיכוי האדם הנ"ע" החברה הסוציאלית המסורתית והנ"ע" העולם העיוני".

במאמרה מזכירה פרופסור ענבר 40 יצירות ספרות אידית המתורגמות לסינית, וביניהם: כתבי שלום אש, יצחק לייבוש פרץ, איציק פרו ויצחק שבביס זינגר.

חשוב לזכור כי בשירה הסוציאליסטית שנכתבה באידיש ואף בשירה הצינית שנכתבה בעברית בשנים 1930-1950, נעשה לעיתים קרובות שימוש במבנה השפה הסיני, במיוחד בקרב המהגרים מסין, נציגי המעמד המדוכא וחברי הפועלים היהודים העולים.

אסופת הסיפורים בעברית הנקראת "ילדים בעבודה. סיפורים על ילדי פועלים מרחבי העולם", אשר נאסף ע"י ברכה חכם ונערך ע"י ברל כצנלסון באמצע שנות ה-30, ובתוכם סיפור על ילד סיני. טאו שהי: "הוא צהוב כולו. הוא ידע רעב מאז ימיו בעריסה". כדאי לציין כי השפעתה של תרבות סין על התפתחותה של ישראל בתחילת ימיה לא הוערכה עדיין כראוי.

לאחר המהפכה המאוואיסטית התהדקו הקשרים בין העמים. קשרים אלה מעולם לא נקטעו לחלוטין, ונשמרו גם בימים קשים של בידודה הבינלאומי של ישראל ובימי המהפכה התרבותית בסין, שלא לדבר על הקשרים עם טאיוואן.

סטודנטים סיניים הגיעו ללמוד באוניברסיטאות בישראל הרבה לפני שסין פתחה את הדלתות לאנשי עסקים ולתיירות. הקשר החזק והפורח ביותר היה לצערנו דווקא שיתוף הפעולה הצבאי ולא דווקא הקשר התרבותי.

הדיאלוג התרבותי בין סין ליהודים גדל בהדרגתיות, אך עדיין ארוכה הדרך להבנות אמיתיות.

כמו בסיפור סיני ישן:

"הפילוסוף שאל את התלמיד: האם אתה מבין?

ענה התלמיד: כן, אני מבין.

לא, אתה לא. אמר המורה.

מכיון שהסימן של הבנה אמיתית מתבטא בשמחה המשתקפת בפני האדם, לא במילים שהוא אומר".

*הכותב מבקש להביע את הכרת תודתו לקצין ותיק בשרות הסובייטי הדיפלומטי בפקין - בוריס פטרוביץ' ריצ'ילו ולד'ר ג'ודי סאיו מניו-יורק על עזרתם בכתבת מאמר זה.

The International Jewish Newspaper" Moscow"

צ'ן יונגלונג, שגריר סין

חיים פשוטים

בכניסה לבית השגריר בהרצליה פיתוח ניצב פסל ברזל גדול ומרשים של כרכרה רתומה לארבעה סוסים זקופים. אין זה מקרה שהסוסים מקבלים את פני הנכנסים לבית. "הפסל מצביע על כך שלסין יש תרבות עתיקה מאוד", אומר צ'ן. צבעו של הפסל דהוי במקצת, גב הכרכרה מתקלף, אך השגריר מרגיע שאין זו הזנחה. "זה עתיק, זה חייב להיראות עתיק, אחרת אף אחד לא יאמין שזה היה קבור מתחת לאדמה אלפי שנים". הפסל הוא העתק של המקור, אחד מתוך אלפי פריטים מחימר וחומרים אחרים שנמצאו בקברו של קיסר סין צ'ן שיהנג. הקיסר, שהאמין בחיים שלאחר המוות, תכנן לקברו דגם של העולם שבחוץ, שכלל, בין היתר, גם 8,000 חיילי חימר.

את הפסל רכש השגריר בסין במטרה להביאו לישראל. בכך ביקש, לדבריו, גם להצביע על המשותף בין שתי המדינות. "גם לתרבות היהודית, כמו לסינית, יש הסטוריה

מפוארת ורבת שנים", הוא אומר. סמל היסטורי נוסף נמצא בסלון. בין דגל ישראל לדגלה של סין תלוי שטיח צבעוני גדול ובו חומת סין המתפתלת, אחד משבעת פלאי עולם. דומה שהשוואה בין החומה העתיקה לבין זו שנבנית בישראל בימים אלה בלתי נמנעת. "אנחנו בנינו את החומה בתוך סין, על ההרים, כדי להגן על עצמנו, ולא כפלישה", אומר צ'ן. "אתם בונים בצד האחר ובתוך שכונות שאנשים גרים בהן". מלבד שתי היצירות בעלות המשמעות אפשר להתרשם בחלל הגדול, הנקי כמעט מחפצים, גם מנברשות גדולות ממדים (שבחרה אשת השגריר), אגרטלים דקורטיביים מקושטים בציורי נופים והרבה סחלים מלאכותיים שמקשטים את החדרים. "אני חי חיים מאוד פשוטים", מתנצל צ'ן.

דנה גוכלמן
הארץ 24/10/2005
צילום: ש. אלוני

שיתוף פעולה חקלאי-טכנולוגי ישראל-סין

במסגרת הסכם שיתוף הפעולה חקלאי-טכנולוגי בין ישראל וסין, תרם מר סילואן שלום, סגן ראש הממשלה ושר החוץ הישראלי, מערכת תקשורת משוכללת לבית הספר המרכזי לרדיו וטלוויזיה בסין. בית ספר זה הוקם ב-1980 ע"י משרד החקלאות הסיני כדי לתפקד כמרכז לימודי

על העברת מידע לתלמידים. כתוצאה מכך הקים בית הספר בשנת 2000 שיטת לימודים אלקטרונית, באמצעות מכשור מתוצרת חברה ישראלית "גילת, רשת לוויינים". התרומה תאפשר להרחיב את הרשת ולהוסיף 330 מרכזי לימוד אלקטרוניים בנוסף ל-54 המרכזים הקיימים בסין כיום.

מדעי-טכנולוגי עבור החקלאים ברחבי סין. זהו ארגון חינוכי מן הגדולים בעולם, בעל 23,000 כיתות לימוד ו-45,000 מורים ומדריכים המלמדים יותר מ-1,000,000 חקלאים בשנה. המרחקים העצומים בין מרכז לימודי למשנהו במגזר החקלאי בסין מקשים מאד

סין, שנת 1999: חברי הקהילה היהודית של בייג'ינג בכיכר טיאנאנמן, עם ספר תורה מתחת לתמונת מאו "דיעות אחרונות", פרדריק ברנר

פִּינָה לְאוֹרֵךְ הַדְּוָרֹת

הסימבוליקה של הספרות בסין המסורתית

אחד (אי)

המילון הקלאסי הסיני "קאנג-סי טזו דיאן" (נערך ב-1713 על פי פקודת הקיסר קאנג-סי משושלת ג'ינג האחרונה). הוא מונה 67 פירושים של הסימנית ㄩ ("אחד") היוצרים סך של 3417 צירופי סימניות. מילון מודרני יותר, "טזו-חאי" ("ים של מלים"), שנערך בחציה הראשון של המאה ה-20, מטפל באותה הסימנית על פני 923 עמודי פוליו, ומה הפלא בכך שעורכי מילונים סיניים הפסיקו לספק רשימות ערכים של ספרות בשלמותן נוכח גודלה העצום של הבעיה.

על פי הפילוסופיה הסינית, "בראשית היה האחד העליון" (טאי ג'י) - "המקור הבלתי מוגבל" אשר מאוחר יותר התפצל לכפילות (אין-ויאנג) אשר יצר את "וּוּ סינג" (חמשת הגורמים היסודיים - אדמה, עץ, מתכת, אש ומים), אשר לפי התורה יצרו את "וּוּן סיאנג" - "רבת הדמויות (דברים)": "בסינית - "הכל". אפשר לומר שקונפוציוס ולאו-טזה היו תמימי דעים לפחות בנושא אחד: ה"אין" הינו אישות מושלמת ואינו ניתן לפיצול או לחלוקה. בפרק הראשון של "ספר התמורות", ציאן ("יוצר הכל"), מתייחס אליו המחבר: "דול הוא כוחו של היוצר אשר לו חייב כל דבר את עצם קיומו. כוח זה מתפזר על פני העולם כולו".

בספרו "דאו דה ג'ינג" מתייחס לאו-טזה לאותה הסוגיה: "יש דבר שנולד לפני שמים

וארץ, אילם וריק, הוא עומד לבדו ואינו משתנה, הולך ואינו עייף, מסוגל להיות אבי העולם. איני יודע את שמו. לכן אני קורא לו דאו - הדרך". (תרגום מאנגלית: ע.פ.)

שתיים (אר)

ככל סיפורה זוגית, גם הסיפורה שתיים היא ספרה נקבית. בפילוסופיה הסינית העתיקה היא סימלה את האדמה, בעוד שהסיפורה אחת סימלה את השמים, והספרה שלוש - את האדם.

"אחד מסמל אחדות וקביעות המחבקות את היקום", כותב מרסל גרנה בעבודתו רבת הכרכים, "המיסטיקה של הספרות הסינית", "השלם המכליל בתוכו את האחד והשתיים המבטלים את הניגודים ימין/שמאל, מעלה/מטה, מלפנים/מאחור, עיגול/מרובע, אין/יאנג, וכיו"ב. השלם הזה הוא בו-זמנית האחדות והזוגיות החוזרות על עצמן בכל סיפורה לא-זוגית, החל מסיפורה שלוש שהיא היא אחד פלוס שתיים.

קריאת הנובאות על פי אורקל מתבססת על המושג שתיים היות וכל סימנית ב"א-ג'ינג" היא בעלת ששה קיום (שלוש כפול שתיים).

שלוש (סאן)

היהדות לא היתה המגלה הראשונה של "הכוח העליון האחד והבלתי ניתן לחלוקה או

לפיצול", כשם שהנצרות לא היתה המגלה הראשונה של "השלישיה": סין הקדימה אותן. אלא שבסין נשארו מושגים אלה בתחום הפילוסופיה ואילו ביהדות ובנצרות הם הפכו למושגים דתיים.

בסימבוליזם הסיני העתיק קיימות המון "שלישיות" אשר יצאו מתוך "השלישיה המקורית" (סאן צאי): לדוגמה שמים, אדמה, אדם. עוד בשחר ההתפתחות של תרבותם ראו הסינים בשלושת השולות הקיסריות הראשונות (סיא, ג'אנג וג'או) מעין "שלישיה" כשהראשונה ייצגה נאמנות, השנייה כבוד והשלישית עידון. על פי "ספר הטקסים" ("לי שו") של קונפוציוס, האדם, בהיותו החוליה המקשרת בין השמים והאדמה, תואם את המספר שלוש.

לעיתים קרובות אפשר לראות במקדשים בודהיסטיים את "שלישית הבודהות" - בהאיסאיג'יה, סאקיאמוני ואמיטאבה (הבודהה העתיד לבוא) הנקראת בפי הסינים סאן ג'יאו ("שלושת המשנות אשר הן אחת"). ואמנם לכל אחת מהן מטרה ותפקיד משלה: קונפוציאניזם היא תורת האבות, דאואיזם מטפל במעמדו של האדם בחברה, ואילו בודהיזם אינו אלא צורת יחסו של האדם כלפי המוות. כי רק על בודהה לקבוע אם האדם בגילגולו הבא יישאר בצלם אנוש, או שירד לדרגת חיה או חרק - הכל על פי התפתחותו הרוחנית וצורת חייו עלי אדמות.

בדרך המשי - ברכבת אקספרס

מיסיונרים, שלא לציין את היוזמת של הפרויקט, מריה פלנר עצמה. כולם התעניינו בתולדות סין, כולם היו עשירים.

למרות נוחיותה של הרכבת, היה המסע להרי מערב סין קשה למדי. היו תקלות, היו הפסקות ארוכות למשך ימים שלמים. בתי מלון בעיירות נידחות היו (אם בכלל) בדירוג של שני כוכבים ומטה, ורוב הזמן היו הנוסעים מרותקים לרכבת. אולם התקלות רק הוסיפו טעם להרפתקה יוצאת דופן זו והפכו אותה לבלתי נשכחת.

("China Today")

תיירות, והמעשה שהיה כך היה: בשנת 1988 שמעה מיליונרית קנדית, מריה פלנרי, נוסעת נלהבת ובעלת דמיון מפותח ואמצעים ללא גבולות, על הרכבת. היא נסעה לסין ולא חזרה לקנדה עד שלא קיבלה ממשרד התחבורה הסיני את הסכמתו לשכך את הרכבת ולחדש את תנועתה בקו "דרך המשי" העתיקה. לרכבת הוחזר ההידור הקודם ובספטמבר, 1999 ה-"China Orient Express" עשה את נסיעתו הבכורה לאורך הקטע הסיני של דרך המשי העתיקה. בין הנוסעים היו קנדים, אמריקאים, אנגלים, דיפלומטים זרים ששירתו בפקין, אנשי סקים, צלמי קולנוע, סופר מסעות, עתונאים,

היות ובשנות ה-1950 הצמרת הפוליטית הסינית לא השתמשה במטוסים בנסיעותיה ברחבי המדינה הענקית ולעיתים גם שכנותיה, קוריאה, רוסיה וכו', הוחלט לבנות עבור היו"ר מאו ואישים חשובים אחרים רכבת מיוחדת, נוחה ומהירה. באותם ימים המדינה הידועה במומחיותה לבנות רכבות היתה גרמניה, וכך הזמינה ממשלת סין אצל חברה לבניית רכבות גרמנית רכבת מיוחדת הדורה ומהירה. מאוחר יותר הוצאה הרכבת מכלל שימוש והועמדה על הפסים הצדדים והחלודים בתחנת פקין. אולם בשנות ה-80 המאוחרות נזכרו בה במשרד התחבורה הסיני והחליטו להשתמש בה לצרכי

מקיבוץ למדע

מאת מיכאל רינסקי

(האודיסאה של משפחת רובינסון)
פרופסור וולפגנג זאב רובינסון, צאצא לשושלת רובינסון, משפחה בה היו גם קצין בצבא הגרמני וגם רופא יהודי.
זאב רובינסון הוא בעל, אב וכן של רופאים. את שנות ילדותו בילה פרופסור רובינסון בברלין, ואת ימי בחרותו בחרבין. כאיש צעיר חי בחיפה. הקריירה שלו החלה בירושלים, ובשנים בהן בנה את עצמו, התגורר בתל אביב.
עבודותיו פורסמו בעברית, אנגלית, גרמנית ורוסית. הרצאות העביר פרופסור רובינסון במספר שפות.
עיקר פעילותו המדעית של רובינסון היתה בחקר יחסי הגומלין בין כלכלה לחברה בימי קדם.
למרות זאת, תחומי העניין האישיים שלו לא הוגבלו רק לתחומים אלו, וסיפור חייו מעניין לא פחות מעבודתו המדעית.

גרמניה

הגרמנים ידועים בדקדנותם, ויהודי גרמניה אינם יוצאים מן הכלל בעניין זה. תכונה זו מתבטאת בשימור המוקפד של היסטורית המשפחה ושרידיה. גם בני הדור השישי של משפחת רובינסון זוכרים את סבא רבא שהיה הקצין היהודי הראשון בצבא הפרוסי. גם עלבונות לא נשכחו במהרה. כשנכנס סבא-רבא רובינסון בעת ששרת כקצין, לחדר האוכל של קציני הצבא הפרוסי, קמו קצינים אנטישמיים ועזבו את החדר.
הדוד היחיד מצד האב, נהרג בקרב כשהוא נלחם בשורות הגרמנים במלחמת העולם הראשונה.

כאיש צעיר, לחם הנס ג'ורג' רובינסון במלחמת העולם הראשונה ואף זכה באות צלב הברזל על אומץ לב. את האות תלה הנס על חזהו של ילד סיני. עם חזרתו מן החזית נרשם הנס ללימודים באוניברסיטת ברלין.

בתקופה זו הכיר הנס את פאני לבנינסון שהיתה אז סטודנטית צעירה.
פאני היתה בת למשפחת אמידה שחברה היו דורות של רופאים מכובדים.
הוריה של פאני התנגדו לנישואי ביתם עם אדם לא מוכר שזה עתה חזר מן החזית. הם אף הרחיקו אותה לתקופת מה. פאני נאלצה ללכת כנגד רצון הוריה.

הנס ג'ורג' רובינסון סיים את לימודי הרפואה בהצטיינות, הגן על התזה שלו בעת הגשת הדוקטורט ולאחר מכן, החל לעבוד בבית חולים יהודי במחוז מואביט (Moabit district). הוא עבד גם כיועץ בבית חולים צרפתי וערך

התמחות מקיפה. הוא התמחה בתרפיה ובאנטומיה פאתולוגית. הנס נהנה מכבוד כרופא ובזכות אישיותו. הוא היה ידוע במחיריו העממיים, גם ללקוחותיו האמידים, ואילו למשפחות עניות היה משאיר כסף מתחת לכריות.

לאחר סיום לימודיה עבדה פאני כסייעת של פרופסור זונדג (Zondeg) הנודע, והתמחתה ברפואת ילדים. בינואר 1932, ילדה פאני את וולפגאנג זאב רובינסון, גיבור סיפורנו.

שנה לאחר מכן, עלו הנאצים לשלטון בגרמניה והראשונים שחשוב בכך היו היהודים: ב-1933 נשלחו היהודים מכל זכויותיהם האזרחיות. בתחילה, המעיטו הרובינסונים בחשיבות הסכנה מכיון שהיו שקועים בעבודתם ולא היו מעורבים בפוליטיקה, אך בשנת 1936 אסרה הממשלה הפאשיסטית על יהודים לעסוק ברפואה והורשו להגיש עזרה רפואית רק ליהודים ולעבוד בבתי חולים יהודיים בלבד. באותה שנה גם נשללו דרגותיהם של קציני צבא שלא היו "אריים".
באותה תקופה, התפקיד הצבאי והדרגות של הנס גיאורג רובינסון היו בדרגה של רב אלוף (גנרל) צבא.

היציאה מגרמניה הנאצית

הנס ופאני הבינו את הסכנה הקיומית שמביא ההיטלרזים, והחליטו לצאת את גרמניה לאלתר. הנס הציע כי יהגרו לבריה"מ, אך פאני התנגדה לכך בתוקף, עובדה שכנראה הצילה אותם.

בשנת 1939 הטילו ארצות רבות מכסות הגירה ומגבלות אחרות על הפליטים מגרמניה. באנגליה למשל, הונהגו בחינות לרופאים מהגרים ומכסת קליטה הותרה ל-3,900 רופאים בלבד, כדי למנוע תחרות עם הרופאים המקומיים. בריטניה סגרה את פלשת'נה לכניסת יהודים.

גם ארה"ב וארצות אחרות נקטו בצעדים דומים. במקרים רבים אניות עם פליטים לא הוכנסו לשום נמל.

אניית הקיטור "סט. לואיס" שעל סיפונה היו 900 פליטים יהודים, נאלצה לחזור לצרפת שם נרצחו מרבית הנוסעים ע"י הפאשיסטים.

לאחר שהיטלר נישל את היהודים ממקצועותיהם, הם עדיין הורשו לעזוב את גרמניה.

היטלר הציע בציניות כי היהודים המרוששים יקנו כרטיס ויעזבו את גרמניה. אך לאן יכולים היו להגיע ובאיזה כסף?
באותם ימים רק שנחאי הסכימה לקבל את הפליטים ללא כל מגבלות.

עמותת הסיוע למהגר היהודי עזרה ליהודים בתהליכי האישורים והטפסים, קניית הכרטיסים, מציאת מקום מגורים ועבודה בשנחאי. קרוב משפחה של הרובינסונים סידר עבורם את כל התהליכים דרך העמותה, ובינואר 1939 יצאו פאני והנס את גרמניה לשנחאי על ספינת המשא הגרמנית "קובורג" ["Koburg"].

זאב זוכר את תעלת סואץ, על פניה הם חלפו ביום הולדתו השביעי, אז קיבל זאב במתנה חיילי בדיל.

רק 16 נוסעים היו על הספינה. הצוות הגרמני התייחס לנוסעים בכבוד למרות האנטישמיות הגואה בגרמניה, ואת שולחן הארוחה הם חלקו עם קפטן האניה.

עם הגיעם לשנחאי מצאו עצמם הרובינסונים בגטו היהודי שהקימו היפנים אשר פעלו תחת הוראות שהתוו הגרמנים.

הרובינסונים התגוררו בבסיס צבאי ענק בתנאים משפילים, אך לא היה להם זמן לעסוק בזוטות מכיון שתוך 4 ימים עמדה להפליג ספינת קיטור לדאירן (דאלניי) (Dairen Dalniy). הרובינסונים החליטו לעלות לספינה ולהמשיך לכיוון חרבין, כיוון שעוד בברלין קיבלו הפנייה לעבודה בעיר. באותה עת כספם כבר אזל והמצב נראה היה נואש.

אך הם קיבלו עזרה מיהודים מקומיים. בנוסף לכך, ראש קהילת יהודי חרבין, אברהם יוסיפוביץ' קאופמן, שכנע את היפנים להעניק להם אשרות.

חרבין

בחרבין עמדו בפני הרובינסונים קשיים חדשים. עתבר כי המשרות הרפואיות שהובטחו ע"י עמותת הסיוע למהגר היהודי, לא היו פנויות. הנס נאלץ להקים מרפאה פרטית, אך לקח לו זמן מה לצבור לקוחות. פאני עבדה עם בעלה.

זאב היה בגיל המתאים להתחיל ללמוד בבית הספר. מתוך כבוד לקהילה היהודית שהושיטה יד לעזרת המשפחה, שלחו ההורים את זאב לבית הספר "תלמוד תורה". בכיתתו של זאב היו רק 5 תלמידים.

עקב החינוך החילוני שקיבל זאב בבית הוריו, לא נפגש עדיין עם השפה העברית ולא היה לו כל מושג על מה מדבר ה"מלמד". לבסוף לא עמדה בפני הוריו כל ברירה והם נאלצו להוציאו מבית הספר.

בתחילה למד זאב בביתו בעזרת הוריו, אך משהחל הנס להרוויח כסף, שכרו ההורים עבורו מורים מקרב העולים מרוסיה, שערכו את הלימודים בשפה האנגלית. הידע שזאב

רכש במספר שפות סייע לו רבות בהמשך דרכו בעבודתו במחקר ובחינוך. בסיום הקורס, כל אחד מהמורים הכין לזאב גיליון ציונים בנושא הנלמד. אך מכיון שלא היתה למשפחה כל אזרחות, זאב לא הורשה לעבור בחינות.

באותה תקופה הצליחו רבים אחרים שהיו במעמד דומה, לקבל תעודות גמר מבתי ספר למרות הכל, והשיטות לעשות כן היו ידועות לכולם, אך הנס, בשל החינוך הגרמני הנוקשה שקיבל, סירב לנקוט בשיטות אלה. קבלת תעודת גמר ביה"ס עבור זאב נדחתה, אך רק לזמן מה.

למרות השינוי במדיניות הגרמנית, היה יחסם של השלטונות היפניים ושל ממשלת הבובות המנצ'וריאנית, סבלני כלפי היהודים, ובמיוחד כלפי היהודים יוצאי גרמניה. הסינים היו אף ידידותיים יותר כלפי היהודים.

השלטונות המקומיים מינו את הפליטים חסרי האזרחות על פי ארץ מוצאם, ולא בהכרח על פי זהות אתנית.

לפיכך, יהודים יוצאי גרמניה קבלו קצבה גבוהה יותר משאר היהודים, שלמעשה יועדה לגרמנים אזרחי מדינות הברית.

היהודים יוצאי גרמניה, כמוכל שאר היהודים, לא תקשרו עם אזרחים גרמניים שחיו בסין, לא השתמשו בשרותי בתי ספר או בתי חולים גרמניים, אך עדיין נאלצו לעמוד עמם בתור לקבלת קצבה, שם חלו התפרצויות איבה הדדית.

משפחת רובינסון לא היתה מעורבת בפוליטיקה בחרבין, ואף לא סבלה מדיכוי השלטון היפני או מאנטישמיות מופרזת בקרב חוג המהגרים. למרות זאת, לא אהבו את המשטר היפני או את עובדת היות יפן בת ברית עם גרמניה. זו הסיבה כי קידמו בברכה והתלהבות את כניסת הצבא הסובייטי לחרבין ב-17.8.1945. הפעם עובדת היותם חסרי אזרחות, הצילה את משפחת רובינסון. הם לא נפלו קורבן לגל המאסרים שנערך ע"י השלטון הסובייטי.

בשנת 1945 נערך גל מאסרים ובו עצרו השלטונות הסובייטיים לא רק "מהגרים לבנים" שהיו אויבי השלטון הסובייטי, ואנשים ששיתפו פעולה עם היפנים, אלא גם אנשים תמימים כמו אברהם קאופמן.

לאחר מאסרו, תפס דוקטור טובי פשקובסקי, מהגר מאירקוצק, סיביר, פיקוד על בית החולים. הנס החל לעבוד בבית החולים.

ב-1948, עת חגגו היהודים את הקמתה של מדינת ישראל, נעצר לפתע דוקטור פשקובסקי. הוא נאסר לתקופה של 20 שנה במחנות מעצר סובייטיים, לאחר שחררו עבר להתגורר במוסקבה ולבסוף עלה לישראל.

במקביל בנו סיים את לימודי הרפואה באוניברסיטה העברית בירושלים, היה לרופא ולראש המחלקה הנירולוגית בבית החולים כרמל. הוא שינה את שמו לזן

הראל.

לאחר מאסרו של דוקטור פשקובסקי, מונה הנס רובינסון לרופא הראשי בבית החולים היהודי.

הנס לא שמח במיוחד עם קבלת המינוי, מאחר וראה את שאירע לקודמיו. בנוסף על כך, היה הנס עסוק בענייני המדינה היהודית שנלחמה על קיומה ונזקקה לסיוע, כולל סיוע רפואי. משפחת רובינסון החלה להיערך ליציאה מסין. ההתקרבות בין זאב לנדיה, שישמשה אז אחות בבית החולים, אף החישה את התהליך. המשפחות של זאב ושל נדיה החלו להתקרב.

יהודי סיביר

אמה של נדיה, אנה אלכסנדרובנה גאלר, היתה בתו של סוחר ידוע מהגילדה השלישית של טומסק [גילדות סוחרים שנחלקו ע"פ מעמד כלכלי ברוסיה הצארית].

אנה סיימה את הגימנסיה לנשים מארין [Mariin] בטומסק, ואחר כך החליטה ללמוד באוניברסיטה. אביה, שהיה יהודי מהדור הישן, התנגד לכך נחרצות. הנערה המשוחררת החליטה לעזוב את בית הוריה ונישאה לאדם שהקסים אותה. הוא היה, כך חשבה כמוה, ליברלי בדעותיו. מיכאל סולומונוביץ' מרקוביץ', היה צאצא ליהודים מסיביר. אביו היה בעל מלון.

מיכאל סיים רק ארבע שנות לימוד בבית ספר. הוא אהב סוסים, קלפים ונשים. ע"י נישואים לבתו של מיליונר הוא קיווה לפתור את בעיותיו הכלכליות, אך הדבר לא עלה בידו. היו אלה זמנים קשים, ימי מלחמת האזרחים. מיכאל לקח את אשתו לולאדיבוסטוק.

זמן מה התפרנס מיכאל כספק מספוא לאטאמאן סמנוב (המנהיג), [chieftain Semenov. ataman], ולאחר מכן התפרנס מיכאל כסוחר עץ.

במהלך אותה עת, שנקראה "המדיניות הכלכלית החדשה" [NEP - New Economic Policy], נסע מיכאל למונגוליה לרכוש סוסים. כשהסתיים תור הזהב של המדיניות הכלכלית החדשה, מיכאל החליט לנסות את מזלו בחרבין.

אנה הגיעה לחרבין תוך קשיים רבים. היא נאלצה לחצות את גבול סין ואף נשדדה בדרך. מיכאל המשיך בסגנון חייו הקודם, בעוד אנה חיה במצוקה רבה. אנה היתה כבת 38 ומיכאל כבן 46 כאשר נולדה בתם נדיה מהריון בלתי צפוי.

בתקופה זו חוותה האם התעלפויות בשל הרעב. משגדלה נדיה, נאלצו ההורים העניים לשלוח את בתם לבית ספר רוסי. שם השלימה נדיה 4 שנות לימוד והמשיכה ללמוד 3 שנים נוספות בקבוצת לימוד רוסית בביה"ס היהודי. לימים השלימה נדיה את מסלול לימודיה בגימנסיה יהודית שם למדה, לצד נושאים אחרים, גם שיעורים

בהיסטוריה יהודית שאותם העביר דוקטור אברהם קאופמן. לאחר שסיימה את לימודיה בקורס אחיות של הצלב האדום והשתלמה כמיילדת, עבדה נדיה בבית החולים היהודי עד שעלתה לישראל בשנת 1950.

אביה של נדיה, מיכאל מרקוביץ' שמר על אזרחותו הסובייטית עד שנת 1938. אמה, אנה גאלר איבדה את אזרחותה הסובייטית בשל היותה מהגרת בלתי חוקית. בשנת 1938, אסרו היפנים על ילדי האזרחים הסובייטים ללמוד בביה"ס, אז החליט מיכאל לוותר על אזרחותו הסובייטית וקיבל דרכון של מהגר. בשנת 1946 המצב התהפך.

אנה ונדיה קיבלו אזרחות סובייטית ומיכאל, שויתר על אזרחותו, לא קיבל את אזרחותו הסובייטית חזרה.

התחלות קשות

שתי המשפחות עזבו את חרבין ברכבת בדרכם לנמל של טיניז. סוכני ה"ג'וינט" שיכנו את המשפחות במלון,

שם חיו כחודש בהמתנה לספינת הקיטור. בגלל מלחמת קוריאה, הסינים לא נתנו אישורים לספינות שוודיות הנושאות את דגל האו"ם להכנס לנמל. לכן, משפחת רובינסון הגיעה לאינדיה בדוברת.

השלטונות הסיניים אישרו למהגרים להוציא עמם מסין רק 10 דולר לאדם, סכום שאינו מספיק למאום.

מכיוון שהנס ונדיה עלו לספינה על תקן של "צוות רפואי" המיועד להגיש סיוע רפואי לנוסעים בספינה, הם ובני משפחותיהם לא היו צריכים לשלם עבור השירותים בספינה. הרופאים קיבלו תשלום שאינו כספי, למשל קופסאות סיגריות "קאמל" אמריקאיות אותן היה קשה להשיג באותה תקופה. הספינה הגיעה לנפאל לאחר חודש וחצי. הם נאלצו להפליג דרך אפריקה בשל סגירת תעלת סואץ ע"י המצרים.

מנפאל הם לקחו רכבת לברינדיסי, שם חיכו במחנה שעיקר תושביו היו יהודי פולין, לספינה שתפליג לישראל.

לבסוף הגיעו לנמל חיפה. כל אחד מהם החליף את עשרת הדולרים וקיבל 3 לירות. הכסף לא הספיק אפילו לתשלום המכס על הסיגריות והנפיקים שהביאו עמם, לכן השאירו מצרכים אלה אצל פקדי המכס. לעומת זאת, מטענם הכבד שכלל ספרים בעיקר, לא חויב במכס.

דודנה של פאני התגורר בקיבוץ משמר העמק. לבקשתה, הותר למשפחת רובינסון להתגורר שם באופן זמני.

משפחתה של נדיה נלקחה למחנה המעפילים "שער עליה" שליד חיפה, למרגלות הכרמל. הם רוסו באבקת די.די. טי כדי לחטאם וכן חוסנו נגד שחפת. הם התגוררו באוהל יחד עם עוד שתי משפחות. במיטות לא היו כריות. לא היה חשמל, ובמקום זה הם השתמשו בכחיות נפט

שמצאו במחנה הבריטי הישן. השרותים הציבוריים נמצאו בחצר. לילה אחד, אנה קמה לשרותים ונתקלה בעמוד המרכזי של האוהל, האוהל התמוטט ונפל על האנשים שישנו.

כמה ימים לאחר מכן, הורשתה נדיה להצטרף אל זאב בקיבוץ. בתחילה גר הזוג הצעיר במחסן, ולאחר מכן עבר לביתן שהיה עשוי מנייר זפת. לאחר זמן מה, קיבלו בני הזוג חדר בבקתת עץ.

הוריו של זאב קיבלו חדר במחנה צבאי. באותה תקופה רבים חיו בתנאים אלו, סבלו מקור בחורף ומחום בקיץ. לא היו מזגנים, ולא לכולם היו מקררים, אך לא היה מחסור בהבנה ובהתלהבות.

העבודה הראשונה בה עבדו בקיבוץ היתה איסוף פטריות עבור חברת "תנובה". לאחר מכן, הנס החל לעבוד כרופא. נדיה עבדה במכבסה ובחדר האוכל. היא וזאב נהגו לשמור ביצה אחת או עוגה עבור הוריה של נדיה, שם היה מחסור במזון.

כחצי שנה לאחר מכן, נדיה התחילה לעבוד במרפאת החוף של הקיבוץ, ולאחר מכן עברה לעבוד בבית הילדים.

ילדי הקיבוץ חיו יחדיו כשהם מחולקים לפי קבוצות גיל, עד שהגיעו לגיל גיוס. האמהות היו מגיעות לבית הילדים להניק את ילדיהם. באותה תקופה יצא הסוציאליזם בקיבוצים מפרופורציות ולבש צורה מוגזמת. דיוקנותיהם של לנין וסטאלין היו תלויים בחדר האוכל, וחברי הקיבוץ חגגו את מהפכת אוקטובר ולמדו לשיר שירי מהפכנים ברוסית.

נדיה לא יכולה היתה להשאיר את הוריה במחנה המעפילים, והחלה לחפש עבודה בקרבת מחנה המעפילים.

הקיבוץ, שרצה לשמור על נדיה שהיתה עובדת טובה, הסכים לקלוט את מיכאל ואנה לקיבוץ.

הם קיבלו חדר בקיבוץ, ובתמורה הקצתה הסוכנות לקיבוץ מלט וחומרים אחרים.

5 שנים מאוחר יותר קיבלו ד"ר רובינסון ואשתו דירה קטנה ונוחה. הזוג הצעיר נאלץ להשתמש בשרותים ובמקלחת משותפות כ-10 שנים.

כשזאב גוייס לצבא, הועברה נדיה מחדרם הזוגי לחדר קטן. לאחר זמן מה היא החלה לעבוד בבית החולים של הקיבוץ, ואף היתה חברה בוועדת הבריאות. חברי קיבוץ שנזקקו לרופא מומחה פנו אל נדיה כדי לקבל כסף לנסיעות ולביקור אצל המומחה.

לאחר שרותו הצבאי נבחר זאב לשמש כראש ועדת הביטחון של הקיבוץ. למרות שבועדת הבטחון היו קצינים תחת פיקודו, זאב סירב לעבור קורס קצינים.

לאחר הצבא, למד זאב כתלמיד חוף. הוא ריענן את הידע שרכש בחרבי, וקיבל תעודת גמר בית ספר.

אל פסגת ההישגים המדעית

זוג הרובינסונים הבוגר הציג לזוג הצעיר כסף לטיול בחו"ל. במקום זאת, נדיה ביקשה מהם סיוע כספי כדי שיוכלו לעזוב את הקיבוץ ולשכור דירה, כדי שזאב יוכל ללמוד באוניברסיטה.

בשנת 1959 זאב ונדיה שכרו בית ביקנעם ליד חיפה. זאב החל ללמוד באוניברסיטה העברית בירושלים.

לאורך כל שנות לימודיו הוא קיבל מלגות שהוענקו רק לסטודנטים המצטיינים. נדיה החלה לעבוד כאחות במרכז לקליטת עולים. באותו הזמן עבדה גם במושב.

ב-1961 נולד בנם הראשון לו קראו דרור. נדיה החלה לעבוד בבתי הספר ביקנעם, ואת הילד השאירה עם מטפלות. במהלך היום יכולה היתה לרוץ ולהאכיל את התינוק. מאוחר יותר עברו לדירה במושב בו עבדה כאחות במרפאת חוף. לא רחוק מביתם היה גן ובית ספר עבור בנם. עתה הייתה לפני זאב הזדמנות ללמוד בבית.

בשנת 1963 קיבל זאב תואר B.A. ב-1965 החל זאב ללמד באוניברסיטת חיפה, אך המשיך במקביל ללמוד באותו זמן. בשנת 1967, קיבל זאב את התואר השני.

ארועים רבים חלו באותם שנים, חלקם עצובים. אמו של זאב, פאני נפטרה בשנת 1962. אמה של נדיה, אנה, נפטרה בשנת 1963. אביו של זאב, הנס רובינסון נפטר ב-1964. אביה של נדיה, מיכאל מרקוביץ, נפטר ב-1975 בגיל 91.

ב-1966, הוצעה לזאב משרת מרצה באוניברסיטת תל אביב. מאז שנה זו ועד פרישתו בשנת 1998, ולמעשה עד עצם היום הזה, נקשרו כל חייו ויצירתו של זאב, מחקריו ועבודתו החינוכית עם אוניברסיטת תל אביב, המשמשת כאחד ממרכזי המחקר הראשיים בישראל. בשנת 1967 קיבל זאב רובינסון את הדוקטורט.

הפעילות המדעית המרכזית של פרופסור זאב רובינסון היתה מחקר יחסי הגומלין בין כלכלה לחברה בימי קדם, והתמקדו ביוון ורומי העתיקה במאה ה-6 לספירה עד תחילת הזמן החדש.

זוהי התקופה המעניינת ביותר של התפתחות הציוויליזציה האנושית הכוללת את תקופת השיא ביוון העתיקה בימיו של פריקלס [Pericles], מלחמותיו של אלכסנדר מוקדון, מלחמות הפונים [של קרתגו], מרד ספארטקוס, מלחמות ממלכת יהודה, הטריאומווירט ברומא, [ממשלת השלושה], דיקטטורת יוליוס קיסר ורציחתו.

ברשימה הארוכה של עבודותיו של פרופסור רובינסון חשוב לציין את ספרו "המרד הגדול של העבדים בימי קדם - 500 שנות מחקר" ספר שהתפרסם בגרמניה בשנת 1993 בשפה הגרמנית.

תחומי העניין של פרופסור רובינסון לא הגובלו רק לתחומי עניין מדעיים אלו.

בספרו "ספארטקוס, התקוממות וההיסטורגריפיה הסובייטית" שפורסם בהוצאת אוקספורד ב-1987, מציג פרופסור רובינסון דוגמאות רבות כיצד יצרה המערכת הסטאליניסטית הרוזנית "היסטוריה משוכתבת". ["controlled history"]

רובינסון השתתף בכנסים רבים במדינות רבות, העביר קורסים והרצאות ולימד באוניברסיטאות רבות ברחבי העולם. שליטתו הטובה בעברית, אנגלית, גרמנית רוסית ולטינית וכן ביוונית עתיקה סייעו להצלחתו. הוא קורא בשפות צרפתית איטלקית ופולנית.

עם מעבר המשפחה לתל אביב, עבדה נדיה שנים רבות במכון הרפואי של מחוז דן. בנם של נדיה וזאב, דרור רובינסון, סיים את לימודי הרפואה באוניברסיטה העברית בירושלים.

כיום הוא משמש כראש המחלקה האורטופדית בבית חולים השרון והוא גם מרצה באוניברסיטת תל אביב.

באוגוסט-ספטמבר 2004, ביקרה בחרבין קבוצה גדולה של ישראלים תושבי חרבין לשעבר, בראשות תיאודור קאופמן. בכנס שהוקדש להיסטוריה של יהודי חרבין, נאם פרופסור רובינסון תחת הכותרת "פליטים יהודיים יוצאי גרמניה בחרבין". הוא דיבר על האודיסיאה שעברה על משפחתו כמו גם על אלפי יהודים אחרים שחיו בשנים הטראגיות ביותר בהיסטוריה של העם היהודי.

העיר בה חיו זאב ונדיה בילדותם ובנעוריהם גדלה ושינתה את פניה.

האם בני הזוג יכלו לתאר לעצמם כי דרכם המפותלת שתחילתה בחיים צנועים בקיבוץ תוביל אותם להכרה עולמית בתחום המדעי?

נובוטסי נדלי

לקוראינו הפותחים

בזה הרינו להביא לתשומת לב של חברינו כי החל מן המהדורה הנוכחית של "בולטין" נכנסו לתוקף הכללים הבאים:

1. כל חומר הנשלח ל"בולטין" לשם פרסום חייב להיות מודפס. מאמרים ומכתבים בכתב יד לא ייתקבלו לטיפול.
2. כל מאמר-זכרון פרטי חייב להיות חתום ע"י הכותב. המאמר יפורסם ללא עריכת מערכת (כלשונו), ואין מערכת "בולטין" מקבלת על עצמה כל אחריות על תוכנו.
3. חומר שנשלח למערכת "בולטין" לא יוחזר לשולח.
4. כבעבר, שמחה מערכת "בולטין" לקבל מקוראינו מכתבים ומאמרים, ומזמינה אתכם להמשיך ולהשתתף השתתפות פעילה בחיי בטאוננו.

העורך

מבוריסוב לנווה מגן

מאת: חיים מנוס

70 בני שושלת קיסילוב התקבצו מכל רחבי העולם למפגש יוצא דופן ברמת השרון. רבים מהם לא ראו אחד את השני מעולם או שנים ארוכות, והסיפורים שסופרו שם היו יכולים בקלות להפוך לרב מכר.

בשנת 1913 הוטל על הרב אהרון משה קיסילוב, שחי בכבוד ובנחת עם אשתו וששת ילדיהם בעיר בוריסוב שברוסיה, לשמש כרב ראשי של הקהילה היהודית הגדולה בסין. קיסילוב, שלמד בשיבה עם ביאליק והיה חסיד חב"ד וציוני, נחשב לרב חשוב, כתב ספרים רבים וידע על בוריון עברית, רוסית וגרמנית. הוא נפטר בשנת 1949 ונקבר בסין. בישראל בנו בית כנסת על שמו, בשכונת הדר יוסף בתל אביב - שם גם התרכזו רבים מיוצאי סין בישראל.

אשתו עלתה לארץ והספיקה לחיות כמה שנים בישראל, אך הילדים התפזרו ברחבי העולם. שניים מהם: סוניה ויבסי, הגיעו לפריז ולמדו כימיה ב"סורבון". שם גם התוודעו אל הקומוניזם ונעשו חברי מפלגה אדוקים.

לפני כשנה נסע הישראלי אלכס רזנבלום לעיר בוריסוב, במהלך מחקר שעשה על היהדות המקומית בסין.

הוא חיפש בספר הטלפונים ומצא שם מוכר: קיסילוב אילייה. כתוצאה משיחת טלפון אחת, התגלה אחד הנכדים האובדים של המשפחה: אילייה, שכיום הוא בן 71. הוא

סיפר שבשנת 1937, אביו יבסי הוצא להורג על ידי הקומוניסטים. לאחר מכן ברחו האם ובנה לקזחסטן. אילייה לא ידע לספר מה בדיוק עלה בגורלה של דודתו סוניה, אך נראה כי גם היא הוצאה להורג או שמתה באחד המחנות.

בעקבות התגלית, התקשרו צאצאי המשפחה שהגיעו לארץ אל אילייה. התברר כי הוא חי בלנינגרד, ובכלל לא ידע שיש לו משפחה. התגלית הזאת הציתה רעיון בקרב גילה נביאס ובני דודה, שמואל ואייבי כיסלו לאתר את כל המשפחה המורחבת, ולקיים כנס בישראל.

לכנס, שנערך באחרונה ברמת השרון, הגיעו 70 בני המשפחה, ביניהם: בנותיה של נינה (לבית קיסילוב) החיות היום בבלגיה, עם שניים מבניה: בת דודה (הבת של אסתר) מלונדון, יחד עם בתה ועוד בן דוד בניו יורק. נצר נוסף למשפחה הוא גרשון פיין, בן דוד של אמם של שמואל ואייבי כיסלו, שהתחתן עם אסתר והם הקימו את ביתם בקיבוץ עין גב. אחד מבניהם, אפרים, ידוע יותר כחבר הכנסת, אפי איתם.

ונחזור לרמת השרון: גילה נולדה בחרבין שבסין. בעלה, דוד, יליד דרום אפריקה. אז איך דרום אפריקה נפגשת עם סין? מספר דוד נביאס: "הגעתי לישראל בתור איש מח"ל (מתנדבי חוץ לארץ) בשנת '48, והייתי בן 19. אחרי השחרור הגעתי עם חברי לשייח'

מוניס. שם קיבלה הקבוצה שהשתייכתי אליה בית ערבי נטוש, ובחלקת אדמה סמוכה התכוונו להפעיל קואופרטיב שחבריו יעסקו בחקלאות ובניין. לצורך זאת למדתי תפסנות. באותה תקופה עלתה גילה לארץ, ושהתה ימים אחדים במעברה ברחובות. היא ברחה משם אל דודה עשירה בתל אביב, אך גם משם ברחה. חיי העושר לא נראו לה, והיא הגיעה אל הקבוצה בשייח' מוניס.

"חטפתי אותה מיד", הוא מספר בחיך, "היו עוד שחזירו אחריה, מה אתה חושב?!", והם גם נישאו. בינתיים, לא התקבל אישור להקמת הקואופרטיב והקבוצה עלתה על הקרקע, כמושב שיתופי בכפר דניאל. כשגילה נכנסה להריון, עבר הזוג לתל אביב. דוד עבד כתפסן והתקדם עד לדרגה של מנהל עבודה. גילה התקבלה לעבודה כמזכירה של חברת קרייזלר. בשנת '52 נולד הבן הבכור, אריק, וכמה שנים אחרי הבת אורנה.

המשפחה גדלה והיה צריך לדאוג לבית בטוח. בשנת '61 נודע להם על פרויקט שיכון למשוחרי הלגיון הבריטי, בנויה מגן. הם נרשמו, עברו למקום וגרים שם גם היום. אריק התחתן עם זהבה, נולד להם בן, עידן, והם גרים בהרצליה, אבל העסק נשאר ברמת השרון: חנות האופניים הידועה "כלנוע", ברחוב סוקולוב.

אירופה מתה באושוויץ

מאת סבסטיאן וילר

הלכתי בראואל (רובע בברצלונה העתיקה) ולפתע הבנתי: אירופה מתה באושוויץ.

רצחנו ששה מיליון יהודים... כדי להביא 20 מיליון מוסלמים!

שרפנו באושוויץ תרבות וכוח ליצור, שרפנו עם שלם, זה הידוע בעולם כעם הנבחר על ידי האל. כי זהו העם אשר נתן לאנושות את אלה שיכלו לשנות את תולדותיה: משה, יהושע הנוצרי, מרקס, אינשטיין, פרויד... וכל

אלה שיכלו לגרום לקידמה ונאורות. עלינו להודות כי אירופה פרצה את גבולותיה ונכנעה תחת התירוץ של סובלנות לדרושה לפתוח את שעריה ל-20 מיליונים מוסלמים, שהם לעיתים קרובות אנאלפאביתים ופנאטים, אנשים שיכולנו לפגוש במקומות כמו ראואל (במקרה הטוב ביותר), אנשים המתכננים אסונות כזה של 11 בספטמבר, או פיצוץ במדריד.

החלפנו תרבות תמורת בורות ופנאטיות, יצירה תמורת הרס, בינה תמורת אמונות תפלות. החלפנו את הרצון לחיות והשאיפה ליצור עולם טוב וצודק יותר בשיגיון של מוות, בדיבוק של התאבדות ובשאיפה להרס. החלפנו איש חלל בפצצה חיה. והכל התחיל באושוויץ. כן, שם מתה אירופה.

זכרונות ילד עולה מחרבין

מאת: משה ליכומנוב

חוויות מנסיעותי לחו"ל

יצאה מהארץ לחו"ל, בתחילת שנות ה-70, היתה בגדר חלום רחוק לגבי רוב הישראלים. בימי הקיץ, אתרי הנופש של הישראלי הממוצע, היו ערי הקיטט כמו נהריה, נתניה או אילת. הטיסות לחו"ל היו יקרות מאד, ומי שכבר יצא מהארץ לנופש, לא נסע רחוק יותר מקפריסין. באותם הזמנים, היה עדיין פופולרי להשתמש באוניות נוסעים כאמצעי תחבורה זול יחסית. לישראל היו 2 אוניות מעוברת - "נילי" ו"דן" ששימשו אמצעי תחבורה יעיל להובלת נוסעים ומכוניות. האוניות שייטו בקו חיפה-גנואה-מרסיי ואיפשרו לישראלים לערוך טיול באירופה עם מכוניותיהם. ברור שרק מעטים באופן יחסי זכו לממש חלום כזה בגלל המחירים של ההפלגה וכל הכרוך בה.

שיט כזה גם שימש כפרס ראשון בהגרלה של חברת הדלק "פז". כל מי שמילא מיכל דלק בתחנות "פז" היה משתתף בהגרלה של שיט לאירופה, כולל המכונית, באחת האוניות הנ"ל של חברת "צ'ים".

יום אחד נתבשרתי שזכיתי בהגרלה, כלומר בכרטיס הפלגה לאירופה יחד עם מכונית. היתה זו הפתעה גדולה בשבילי מאחר ולא האמנתי שיש לי איזה שהוא סיכוי להיות המאושר שיזכה בהגרלה שכזו. לאחר שיקול נוסף, החלטתי בסופו של דבר להפליג בלי המכונית, וכך, בפעם הראשונה, לאחר 21 שנים מאז עלייתי ארצה, זכיתי לעזוב את גבולות המדינה בדרך הים לאירופה.

לאחר 4 ימי הפלגה מהנה, הגענו לנמל גנואה באיטליה. בתחנת הרכבת עליתי לרכבת דחוסה עד אפס מקום עם ערב רב של אנשים מכל הסוגים, כמו: חיילים, פועלים, כמרים, נזירות וכו' בקיצור, רכבת כפי שרק רואים בסרט איטלקי טיפוסי של הבמאי פליני...

לאחר ביקור של כמה ימים ברומא, המשכתי את דרכי צפונה אל עבר עיר התעלות ונציה.

פגישה עם תיירים סובייטים בונציה

כל מה שכתבתי עד עכשיו מהווה רקע לסיפור של פגישתי עם קבוצת תיירים מברית המועצות בכיכר סן מרקו בונציה.

איך שאני מטייל בכיכר הגדולה והיפה, ראיתי פתאום קבוצה של תיירים לבושים בבגדים שהזכירו לי את החליפות והשמלות של הורי בחרבין של שנות ה-40. כלומר,

חליפות עם מכנסיים רחבים מאד לגברים, ושמלות עם צווארונים לבנים לנשים. לנשים היו גם תסרוקות שראינו בסרטים רוסיים של תקופת המלחמה. בכל מקרה, הם נראו די חריגים בהשוואה ליתר האנשים שהסתובבו בכיכר באותו יום קיץ של שנת 1971.

התקרבותי אל הקבוצה ושמעתי את המדריכה מסבירה להם ברוסית על ההסטוריה של העיר. הקבוצה היתה מורכבת מנשים וגברים די צעירים, אשר הצטופפו במעגל סביב המדריכה. מחוץ למעגל עמדו 2 גברים שהשגיחו ב-7 עיניים שאף אחד מאנשי הקבוצה לא יתרחק יתר על המידה ולא יצור קשר, חס וחלילה, עם מקומיים או תיירים מהמערב.

לצאת מברית המועצות לטיול, לארץ מערבית, היתה אז משימה כמעט בלתי אפשרית. זכו להגשים את החלום רק אנשים שענו על הקריטריונים של להיות אנשי מפלגה בכירים או אנשים המקורבים למוסדות השלטון. היציאה לטיול היתה רק בצורת טיול מאורגן וכללה תמיד כמה אנשי בטחון ופעילי מפלגה ששמרו על האנשים שחס וחלילה לא יקבלו רעיונות לברוח ולהשאר בחו"ל.

התקרבותי אל זוג אחד שעמד קצת רחוק יותר מהקבוצה ושאלתי אותם ברוסית מאיפה הם? הם ענו לי שהם מאורל. "ומאיפה אתה?" - שאלו אותי, "איפה הקבוצה שלך?" ענית להם שבאתי לבדי ואני מישראל. ראיתי מיד איך השתנו המבטים שלהם כששמעו שאני מישראל. הם הביטו סביבם ואז בקול נמוך שאל אותי הבחור: "איך מישראל? הרי יש לכם עכשיו מלחמה!" (היתה זו תקופת מלחמת ההתשה בתעלה). "עובדה שאני כאן, מטייל להנאתי" - ענית לו. "אם יש מלחמה אז היא רחוקה מישראל אי שם על גדות התעלה במצרים". ראיתי שסקרנותו של הבחור לא נותנת לו מנוח. הוא המשיך לשאול: "אבל קראתי בעיתונים שיש קרבות אוויר בתעלה והמטוסים שלנו מפילים את המטוסים שלכם כמו זבובים". "הרשה לי לתקן אותך" - השבתי לו, "זה המטוסים שלנו מפילים את המטוסים שלכם!" (בקרב אווירי הפילו מטוסי חיל האוויר מספר מטוסי מיג מוטסים בידי טייסים סובייטים מעל התעלה).

"אבל קראתי בעיתון בדיוק את ההיפך ממה שאתה אומר לי" - תמה הבחור. ואז שאלתי אותו: "אתה באמת מאמין לכל מה שכתוב אצלכם בעיתונים?" באותו רגע משכה אשתו בשרוול מעילו של הבחור כשהבחינה

ששומרי הראש התחילו להתקרב אלינו והזוג התרחק ממני במהירות ועבר לצד השני של המעגל.

המשכתי לטייל בכיכר וכעבור כמה זמן פגשתי שוב את הקבוצה במקום אחר. הפעם נעמדתי ליד הבחור כאילו אני מקשיב להסברים של המדריכה ואמרת לי בשקט. "אם יש לך שאלות נוספות אשמח לענות לך. מצא חן בעיני כל המשחק המגוחך הזה של חתול ועכבר..."

"איך זה אצלכם בישראל?" - לחש לי הבחור מבלי להפנות את פניו אלי. "יש לכם כבישים? יש לכם מכוניות, אוטובוסים? קראתי פעם שישראל זה שטח מדברי שאמצעי התחבורה העיקרי שם זה סוסים עם עגלות וגמלים..."

חנקתי את עצמי מלצחוק בקול רם וענית לי: יש לנו מכל מה שעניך רואות כאן באיטליה ואפילו יותר מזה. אין לנו דבר אחד חשוב שזה שקט נפשי, אך גם לזה נגיע באחד הימים! "אצלנו זה בדיוק ההיפך. יש לנו שקט נפשי כמה שאתה רוצה אבל אני צריך לעמוד בתור כמה שעות כדי לקנות אוכל..." "אמור לי, האם אתה במקרה יהודי?" - שאלתי אותו. פניו הלבנו כששמע את שאלתי. ענה לי בשקט: "סבי יהודי אך אסור לאף אחד לדעת את זה אחרת אני אפטר מיד מהעבודה". ברגע זה שוב התקרבו אלינו 2 השומרים ואז הוא הרים לפתע את קולו ופלט כמה משפטים כמו: "כן זה נחמד ודי מענין כאן אך אי אפשר להשוות זאת עם מה שיש לנו במולדת - הערים המוזיאונים, החופש..." השומרים פשוט נגשו אל הבחור ודחפו אותו לכוון הקבוצה ואני נשארתי עומד המום מכל ההצגה. ראיתי איך אחד השומרים נצמד לבחור באופן קבוע עד שאבדתי קשר עין עם הקבוצה.

למחרת פגשתי עוד פעם את הקבוצה באחד המוזיאונים בעיר. רציתי לדבר אתם שוב אך ברגע שהוא ואשתו ראו אותי הם הסתלקו במהירות לצד השני של האולם. אני בטוח שהבחור קיבל "שיחה" והתראה מהשומרים, וזאת היתה כנראה נסיעתו האחרונה לחו"ל להרבה שנים.

ביקור בלונדון ה"ערבית"

חוויה מעניינת נוספת חוויתי בהיותי בביקור בלונדון בסוף שנות ה-70.

בכניסה לאחת מתחנות הרכבת התחתית, הבחנתי בכתובות בשפה הערבית, אשר היו מרוחות על הקירות בצבע אדום. מאחר

אגדה סינית

(המשך מעמ' 28)
למדתי ערבית כמה שנים טובות בבית הספר לא היה לי קשה לקרוא ולהבין שאלה היו קללות עסיסיות המכוונות אל בית המלוכה האנגלי ואל כל האנגלים באשר הם. נכנסתי לקרון הרכבת וראיתי שגם בקרון מרוחות כמה כתובות באותו נוסח.

התיישבתי ליד אנגלי שהיה שקוע בקריאת עיתון ה"טיימס" אשר עמודיו הגדולים הסתירו לגמרי את פרצופו של הקורא. אחרי כמה דקות פנית אליו בנימוס ושאלתי אותו אם הוא יודע מה שכתוב בכתובות האלה בערבית. הוא ענה לי באי אכפתיות מופגנת - "למי אכפת מה כתוב שם! בין כה וכה הם כבר כבשו את לונדון". הצגתי את עצמי כתייר מישראל והצעתי לו את שרותי הטובים בתרגום. הוא הרים את פרצופו אלי ואמר לי: "בבקשה תתרגם לי מה כתוב שם".

היה לי די קשה לבטא באנגלית את שלל הקללות שגם אנו משתמשים בהם בשפת היום יום בארץ, אך השתדלתי לעשות את מיטב יכולתי. הוא הקשיב למה שתרגמתי לו ואחרי דקה אמר לי בהומור אנגלי טיפוס: "טוב שהעתון "טיימס" יוצא בפורמט של עמודים גדולים... חה..חה..חה..

ירדתי מהרכבת ברחוב אוקספורד, ליד חנות הכלבו הגדולה "מרקס אנד ספנסר". במבואה של הכניסה למחלקת הבגדים, ראיתי ערבי עם "כפיה" על ראשו ועמו 4 נשים עטופות ברעלות על פניהן.

שמעתי איך שהוא אמר להן: "שבו כאן וחכו לי עד שאחזור". הנשים התישבו על הרצפה של המבואה, כי לא היה שם על מה לשבת. הגבר נכנס לחנות ואני נכנסתי אחריו.

היתה זו מחלקה מיוחדת לביגוד עבור נשים ערביות. ראית שם שמלות ארוכות שלובשות הנשים הערביות, כל מיני צעיפים, רעלות ומה לא? בקיצור, אגף שלם המיועד לנשים מוסלמיות.

עקבתי אחרי הערבי וראיתי שהוא בחר כמה שמלות, כמה רעלות ו...בגדים תחתונים עבור נשותיו. הוא ניגש אל הקופה, שילם במזומן עבור כל החבילה, יצא מהחנות וכל נשותיו יצאו עמו לרחוב אוקספורד האנגלי.

חשבתי בליבי: הנה "הקידמה החברתית" הגיעה ללונדון. איזה גבר לא יהיה מוכן לקנות ב-5 דקות גרדרובה שלמה לאישתו, במקום להיסחב איתה יום שלם מחנות לחנות בתור נושא כלים? חה..חה..חה..

הוועד המרכזי של אגוד יוצאי סין בישראל מתכבד להזמין את יוצאי סין בישראל, למפגש המסורתי
טקס חלוקת מלגות לסטודנטים
האירוע יתקיים ביום ד - נר רביעי של חנוכה
28 בדצמבר 2005 בבית עובדי העירייה.
רח' פומבדיתא 4 תל אביב
הדלתות תיפתחנה בשעה 16:00
למפגש חברים וכיבוד קל.
דלתות האולם תינעלנה בשעה 17:45 לפתיחת הטקס.

טודי", שמפיץ עד היום את הבשורה הסינית לרחבי העולם. עוד לפני כן, ככתב צעיר של ה"ניו-יורק טיימס" ומגזין "טיים", סיקר אפשטיין את המהפיכה והמלחמות בסין ואף ראיין את המהפכן הגדול מכולם, מאו צה טונג. בין לבין הוא קפץ לאמריקה והשקיע מאמץ בהדיפת התערבותה של ארה"ב בענייניה הפנימיים של סין.

מודה ליהדות

אפשטיין, אפי בפי החברים, נולד בכלל בפולין. אבל כבר כשהיה בן שנתיים החליטה משפחתו לעבור לקצה השני של העולם, לסין. אביו, מרקסיסט מושבע, הקים את הבית החדש בחרבין, מקום מושבה של הקהילה היהודית במדינה.

אבל יותר משהיה יהודי, היה אפשטיין סיני. סגן העורך לשעבר של המגזין "צ'ינה טודי", ג'אנג יאן, כתב ביום-הולדתו ה-90 כי הוא נראה אומנם כזר, אך אישיותו ורגשותיו הם סיניים לגמרי. חבריו מספרים כי במשך רוב שנות חייו עסק אפשטיין בקידום רעיונות המהפיכה הקומוניסטית הסינית מבלי לעסוק בכלל בשאלת השתייכותו לעם היהודי.

אולם שגריר ישראל בבייג'ין, ד"ר יהודע חיים, מספר כי בערוב ימיו התקרבו העיתונאי לשורשיו היהודיים ואף השתתף בכנסים של הקהילה היהודית בסין. בספרו האחרון של אפשטיין התברר כי זהותו הלאומית, אשר העיקה עליו לפעמים כקומוניסט, בכל זאת השפיעה על פעילותו. אפשטיין ציין כי העובדה שהכיר מקרוב את האפליה שממנה סבלו היהודים בהיסטוריה הגבירה בליבו את הכמיהה לשוויון בין בני-אנוש.

נראה כי בסופו של דבר, אפשטיין מתמשיבה טובה, מרוצה ממהלך חייו. בפרק האחרון בספרו האוטוביוגרפי, כתב כי פעמים רבות נשאל אם הוא מתחרט על האופן שבו בחר לחיות את חייו. תשובתו הייתה חד-משמעית. "במקום ובזמן שבהם חייתי את חיי", כתב, "איני מסוגל להעלות בדעתי שום דבר אשר יכול היה להיות משמעותי יותר עבורי מאשר ההתבוננות והשתופות במהפיכה של העם הסיני".

הוא נולד כיהודי בוורשה, היגר בגיל צעיר לסין, והפך לקומוניסט מושבע - עד מותו בחודש שעבר. זהו סיפורו של ישראל אפשטיין - עיתונאי שנבחר למפלגת המהפיכה בסין ואירח את צמרת השלטון הקומוניסטי בסלון ביתו "אומנם היה לו מראה של זר, אבל אישיותו הייתה סינית לגמרי", אומר חברו.

לפני חודשים אחדים חגג העיתונאי והסופר ישראל אפשטיין את יום הולדתו התשיעים. המסיבה נערכה בסין - המדינה שבה התגורר רוב חייו, המדינה שהכי אהב. כשנשא את נאום יום-ההולדת, הפתיע אפשטיין את הקהל, שהורכב מצמרת הממשל של סין. "אני לא בן תשיעים", אמר לחוגגים, "אני רק בן 73". רגע של חוסר הבנה חלף בקהל - עד שחנת השמחה הסביר: "אני בן 73 בלבד, כי זהו מספר השנים שבהן אני חלק מהמהפיכה הסינית".

זמן קצר לאחר יום-הולדתו מת אפשטיין ממחלת ריאות. טקס הלוויה שלו, שנערך בבית-העלמין של המהפיכה בבייג'ין, סיפר את סיפור חייו לא פחות ממסיבת יום-ההולדת: אפילו נשיא סין, חו ג'נטאן, וראש הממשלה, ון ג'יה, הגיעו לבית-הקברות כדי להצדיע ולחלוק לו כבוד אחרון. כבוד אחרון ליהודי הכי סיני שיש.

נדבק בקומוניזם

כעת, חודש בדיוק לאחר מותו, הספרייה בביתו שבבייג'ין נותרה מיותרת. מאות ספרים במגוון שפות שאותם גמע בשקיקה במשך חייו נותרו על המדפים, ולצידם ספרים רבים שהוא עצמו חיבר. כמעט כולם עוסקים בנושא אחד, הנושא שהעסיק את אפשטיין כל חייו ושליו הוא היה שותף: המהפיכה הקומוניסטית.

סמוך לספרייה עומדים שולחן עץ צנוע ושני כיסאות. גם הם מספרים את סיפור חייו המרתק של אפשטיין. בפינה הקטנה הזו אירח אפשטיין את הנשיא הסיני ואישים רבים נוספים שבאו לבקש עצה טובה, או סתם להגיד שלום.

במשך שמונת העשורים האחרונים הפך אפשטיין לחלק בלתי נפרד מהמהפיכה הקומוניסטית. מלבד הספרים שכתב עליה, הוא גם היה חבר במפלגה הקומוניסטית ונבחר למועצת העם. הוא הקים מוסדות רווחה רבים וגם את איגוד המתרגמים. הוא גם היה העורך הראשון של מגזין "צ'ינה

אורחים בבית פונבה

הרב מרבין טוקייר מניו יורק ביקר בבית פונבה משמאל לימין: ת. קאופמן, מ. טוקייר ות. פיאסטונוביץ'

פרופ' איזומי סטו מטוקיו ביקרה בבית פונבה ונפגשה עם ת. קאופמן

ג. גולדברג-סמסונוביץ' מבואנוס-אייירס ביקרה בבית פונבה משמאל לימין: ר. וינרמן, ת. קאופמן, ג. גולדברג-סמסונוביץ', הניה קאופמן מבית סמסונוביץ', וי. קליין

דורה ליהי (מבית וידומסקי) עם בעלה גבריאל מניו יורק ביקרו בבית פונבה משמאל לימין: אסתר גיננסקי מבית ביים, דורה וגבריאל.

30

בקהל באתר של איגוד יוצאי סין

www.jewsofchina.org

האתר כולל מידע רב בתחומים הבאים:

- סדר כרונולוגי של אירועים בסין בהם היו מעורבים חברי הקהילה.
- פרסומים ותמלילי נאומים מקונגרסים וכנסים.
- מידע חשוב ממחקרים וספרים.
- קישורים לאתרים אחרים באינטרנט.
- רשימת קברים בבית העלמין בחוואן שאן בחרבין.
- פורום חיפוש קרובים.
- תמונות (חלקן נדירות, המפורסמות בפעם הראשונה).

א
ו
ג
ו
ד

ו
ו
צ
א
ו

ס
ו
ו

אנשי תחנת הטלוויזיה מבייז'ין מראיינים את

יהודי חרבין במושב עמיקם

התארה ואצל איגוד יוצאי סין ואגודת ידידות ישראל-סין (עמן הפיקור)

שתי משלחות, מחרבין ופקין היו אורחות אצל איגוד יוצאי סין ואגודת ידידות ישראל-סין במשך תשעה ימים (2-10 בנובמבר). המשלחת מחרבין כללה את פרופסור ציוי ויי, ראש אקדמיה למדעי החברה של המחוז ח'ילונגג'יאנג ומרכז לחקר תולדות הקהילה היהודית של חרבין, פרופסור לי שו-ס'יאן, הגב' שו מין-יאנג ונציגת משרד האוצר של המחוז, הגב' ג'ואן בין-יאנג אשר זהו ביקורה הראשון בישראל. יתר חברי המשלחת ביקרו אצלנו זו הפעם שלישי מאז 2001.

מפקין הגיעו צוות הסרטה של "הנהר הגדול", אחת החברות הטלוויזיוניות הגדולות של סין, בהרכב של המפיק ליו יאנג, עורך, מאו ס'יו וצלם, ליו יאנג-הונג. הצוות הגיע במסגרת הפקת סרט תעודי על יהודי חרבין. לפני צאתו לישראל צילם הצוות אתרים שונים הקשורים לחיי היהודים בחרבין, כגון בתי כנסת, מוסדות חינוך, בריאות ומסחר.

בדרך לישראל ביקר הצוות בניו יורק שם ראיין את יצחק שפירא (בנה של לידיה צ'רנצקי-שפירא, ידידתו של סמיון כספה ז"ל, שנחטף ונרצח ע"י הפשיסטים הרוסיים). הם ראינו גם את לילי קליבנוב ולילי שפירא. בושנינגטון הם שוחחו עם שר החוץ לשעבר של ארה"ב, הנרי קיסינג'ר. בלוס אנג'לס הצוות ראיין את פרופסור פיטר ברטון, אריאל שפירא ועוד.

ב-2 בנובמבר בשעה 3 בבוקר מטוס "לופטהנזה" ובו שתי המשלחות נחת בשדה התעופה בן גוריון. את פני האורחים קיבלו ת. קאופמן וב. דראל.

בשעה 12 התקיימה פגישת עבודה בין המשלחות ונציגי איגוד יוצאי סין ואגודת הידידות ישראל-סין. לאחר מכן החלו הצילומים אשר נמשכו עד 8 בערב. בין המראוינים היו: מארק גולדברג, ליאן פריד הימן עמנואל אינגרמן, שורה ויילר, ישעיהו קוטקין, דליה כתבן, בוריס זזינה דיאגטרב ורונה מארי (וייסמן). אחרי ארוחת ערב במלון, המשלחות יצאו לתל אביב.

היום ה-3 בנובמבר, היה מוקדש כולו לתל אביב. ב-9.30 בליווי של ת. קאופמן, ר. ויינרמן וב. דראל ביקרו המשלחות בבית העלמין בקריית שאול שם נמצא קברו של ד"ר יעקוב רוזנפלד מגיבורי המהפכה הקומוניסטית בסין. הונחו זרי פרחים. נאמו פרופסור ציוי ויי ות. קאופמן אשר אמר קדיש ואת התפילה "אל מלא רחמים". לאחר מכן המשלחות הביעו את רצונם לבקר גם את קברו של ד"ר. א. קאופמן. פרופ' ציוי ויי הניח זר פרחים על

המצבה ות. קאופמן אמר קדיש ו"אל מלא רחמים".

בשעה 11 המשלחות נתקבלו בבית הכנסת לזכר קהילות יהודיות בסין (רח' הגולן, ת"א) על ידי הגבאים צבי פרגא, ש. שפילמן וע. שיבק. גם פה התפללו לעילוי נשמתו של ד"ר י. רוזנפלד. י. קליין סיפר על תהליך הקמת בית הכנסת ומרכז התרבות אשר על ידו.

בשעה 12:30 הגיעו המשלחות ל"בית פונבה" שם חיכתה להם ארוחת צהרים קלה. לאחר מכן צוות הסרטה החל בעבודתו - ראינות מצולמים עם אנשי חרבין לשעבר: יוסי קליין, גליה כץ, פרופ' ז. רובינזון, נ. רובינזון, הרי בראבינסקי, יהודית סנדל, יהודית ביי, ברנרד דראל, דוד גוטמן, ראובן שליפר, אינה גלובינה, איה רוזנבלט, רפי רשינסקי, לנה מילר, זאב ואטנר, זלדה וודו פרידמן, טינה וגרישה סמושקוביץ' ועוד. הצילומים נמשכו עד 8:30 בערב.

ביום ו', 4 בנובמבר, בליווי ר. ות. קאופמן הגיעו המשלחות לקיבוץ אפיקים בעמק הירדן לבקר אצל לוי פרידמן לשעבר מחרבין וטיינטסין ועתה חברת הקיבוץ. שם הם נתקבלו ע"י רן ויינרמן ועוד דניאל פרידמן, בנה של לוי. לוי, אשר זה לא מכבר חגגה את יום הולדתה ה-90, לא יכלה לקבל את האורחים עקב הצטננות בה לקתה באותו זמן. המשלחות התארחו בביתן של גילה בחנוב ושרה פלד, בתה של י. אליסון, לשעבר מחרבין, ב-12:30 הם סעדו ארוחת צהריים בחדר האוכל של הקיבוץ ואח"כ סיירו במוסדות והמפעלים של אפיקים.

בשעה 14:00 הם יצאו לנהריה. בנהריה הפגישה התקיימה בביתה של בטי חזן (יאסינובר). הפגישה עברה באווירה ידידותית. הצוות ראיין את בטי, משפחת יוסילביץ', ניוסיה חנין (בת ה-90), יצחק דשינסקי, שלמה קרוטר, משה ליכומנוב, ישעיהו פיאסטונוביץ', ורה בלוקמן וטימה ליטוין. הצילומים הסתיימו ב-19:00 בערב.

לאחר הצילומים המשלחות ביקרו אצל רינה וטימה ליטוין שם צילמו דברי אמנות סינית נדירים וראינו את רינה. היה זה יום ארוך במיוחד: לתל אביב חזרו המשלחות רק בשעה 22:00.

בשבת, 5 בנובמבר, ביקרו המשלחות במושב של ביתרים עולי סין. בספריית המושב ראינו ארבעה דורות של יוצאי חרבין: משפחות שורצברג, טריגובוב, טנדט, ברונר ורוזנברג. ב-14:30 סעדו המשלחות על שולחנה של מרים יקיר (טנדט) וידידתה,

זהבה שוהם (קוחנובסקי). אביה של מרים, מוליה טנדט, הפליא את כולם בידיעתו את השפה הסינית. האורחים חזרו לתל אביב בשעה 18:00 ואת הערב בילו בטיולים ברחובות העיר וקניית מזכרות.

ביום א', 6 בנובמבר, עלו המשלחות לירושלים בלוויית ת. קאופמן שם נתקבלו ע"י א. פודולסקי, יו"ר הסניף הירושלמי. בשעה 08:00 התקבלו המשלחות ע"י סגן ראש הממשלה, אהוד אולמרט אשר התראיין אודות בירת ישראל ומשמעותה ההיסטורית והתרבותית. בשעה 10:00 התקבלו המשלחות במשרד החוץ ע"י סגן מנהל מחלקת מזרח אסיה, עמוס נדאי אשר דיבר על הקשרים ההולכים ומתהדקים בין ישראל וסין. נכחו בפגישה גם דנה בבנבנישטי-גבאי, מזכירת המחלקה.

בשעה 11:30 בלוויית א. פודולסקי ביקרו המשלחות ב"יד ושם" וצילמו את העצים שנשתלו לזכר שני חסידי עולם-סינים. אחרי הביקור שערך שעה וחצי, נסעו האורחים לצלם את הכותל המערבי. את ארוחת הצהריים הם סעדו במסעדה הירושלמית הוותיקה, "דזיון טזה טנג" ("היכל האצולה"). למחרת היום, ב-10:30 ביקרו האורחים בליווי ת. קאופמן באקדמיה הישראלית שם נפגשו עם נשיא האקדמיה בדימוס, פרופסור חיים תדמור, לשעבר מחרבין, אשר ראיין ארוכות ע"י הצוות הטלוויזיוני. האורחים הצטלמו על יד אנדרטה לזכר אלברט איינשטיין בגן האקדמיה. בפגישה השתתף ראש מחלקת יחסי חוץ, א. לפידות.

בשעה 13:00 הגיע צוות הצילום לביתה מכניס האורחים של שרה רוס (בת ה-90) לשעבר מחרבין ושנחאי. שרה וחברתה, גליה הורנשטיין, הכינו כיבוד רב וטעים של סלטים, "פירוז'קי" ו"בלינצ'יקי".

מ-14:30 ועד 17:00 נערכו ראינות עם נחמה אלרן (גלפקרין) לשעבר מחרבין, עמנואל פרת (פירוטינסקי) לשעבר מחרבין וטיינטסין, שרה רוס, גליה הורנשטיין וא. פודולסקי (בשפה הסינית).

בשעה 17:00 חזרו האורחים לתל אביב בליווי ת. קאופמן לזרו לתל אביב. היה זה ערב חופשי שני של האורחים אותו הם בילו ברחובות ובבתי קפה של העיר.

ביום ג', 8 באוקטובר, היו המשלחות אורחי של ראש עיריית גבעתיים, עיר התאומים של חרבין, אפי שטנצלר. בשעה 10:00 בליווי ת. קאופמן הגיעו האורחים לבניין העירייה ונתקבלו ע"י אפי שטנצלר וסגן ראש עיריית

אזכרה לקורבנות הרצח האכזרי של 12 יהודים שבוצע בחיילר

ע"י חילים יפניים בפאונסט 1945

תפילה אזכרה בבית הכנסת לזכר הקהילות היהודיות
בסין ב 25 בנובמבר 2005

ת. קאופמן נואם

בבית הכנסת

בבית הכנסת

שנה של איש האקדמיה בארכיונים של האיגוד.

נציגי א.י.ס. ואגודת הידידות העלו מצידם את שאלת פתיחתו של ארכיון הקהילה היהודית בחרבין לקהל הרחב, היעוד המלא והבלעדי של בניין של בית הכנסת החדש בחרבין למען חקר תולדות הקהילה היהודית בחרבין, שיתוף פעולה בין א.י.ס. ואגודה לידידות ישראל לבין האקדמיה והמרכז לחקר יהדות חרבין בעתיד לבוא. האורחים גם הביעו את רצונם לתרגם את ספרו של ד"ר קאופמן לשפה הסינית לאחר שיצא לאור בתרגום לאנגלית.

בשעה 12:00 המשלחות המריאו לוינה וברלין שם הם עתידו לצלם אתרים הקשורים לד"ר רוזנפלד.

הביקור היה מוצלח ובו הושגה המטרה העיקרית: ביצוע יותר מ-50 ראיונות מצולמים מיהודי חרבין לשם הפקת סרט באורך של 100 דקות אשר יוצג בעת פתיחתו של בית הכנסת החדש ביוני, 2006. נעשתה עבודה גדולה ואנו מקווים להצלחתו של הסרט אשר יוצג בסין, ישראל וארה"ב. מ. בן אברהם

ביום ד', 9 לאוקטובר בשעה 10:00 ביקרו המשלחות בבית התפוצות בליווי יוסי קליין ואילו בשעה 15:30 הם התארחו אצל נכדו של הרב כיסלו, שמואל כיסלו, ברמת גן. את האורחים ליווה ת. קאופמן. נאספו כ-20 מבני משפחת הרב כיסלו. את הראיון נתנו שמואל ואחיו, אייבי כיסלו.

בשעה 19:30 נערכה פגישת הפרידה. פרופ' ציוי וי והגב' ליו יאנג הודו למארחים על הביקור המוצלח ביותר. מטעם המארחים דיברו ת. קאופמן ויוסי קליין. את היום האחרון לביקורם בילו המשלחות בבית פונבה. משעה 08:00 עד 11:00 הצוות ראיין את תדי קאופמן ועשה שימוש בצילומים ותעודות היסטוריים רבים אשר תדי הביא איתו באופן מיוחד. משעה 11:00 עד השעה 12:00 נערכה ישיבת נעילה בה השתתפו הפרופסורים ציוי ווי וליו שי-סיאו, תדי קאופמן, יוסי קליין ורוני וינרמן.

האורחים העלו שאלה של עריכת סמינר שני על תולדות יהודי חרבין בשנת 2006 ועל פתיחת בניין בית הכנסת החדש לשם תערוכת הצילומים ההיסטוריים מח"י יהודי חרבין, וכן על האפשרות של עבודה במשך

המשך מעמ' 32

גבעתיים, ראובן בן שחר. ראש העיר הראה לאורחים אתרים שונים, ובין היתר בית ספר לאמנויות ע"ש תלמה ליון. תלמידי בית הספר ביצעו לכבוד האורחים יצירות מוסיקליות וקטעי בלט קלאסי ומודרני. הם זכו לתשואות רמות. האורחים ביקרו גם בתיאטרון גבעתיים ובמרכז מסחרי חדש, אחד הגדולים והיפים בישראל.

בשעה 14:00 ראש עיריית גבעתיים ורעייתו ערכו סעודה חגיגית באחת המסעדות המפוארות בעיר.

בשעה 15:30 המשלחות ביקרו בשגרירות סין בתל אביב שם כבר חיכו להם יוסי קליין ורוני וינרמן. הגב' צ'ז'אן, מ"מ השגריר קיבלה את האורחים והעניקה לצוות הצילום ראיון ממושך.

בשעה 16:30 האורחים בליווי ת. קאופמן ורוני וינרמן הגיעו לביתה של שגרירה לשעבר של ישראל בסין, הגב' אורה נמיר אשר נתנה ראיון בן שעה ויותר לצוות הצילום.

בשעה 19:30 המשלחות היו אורחיהם של רשא ותדי קאופמן בביתם ברמת גן. ארוחת הערב נמשכה עד לשעה 23:00 ועברה באווירה חמה ועליזה ביותר.

תערוכה מפרי מכחולו של הצייר הסיני Lu Zhe De

עז להציג את התערוכה בישראל במהלך שנת 2005. כפי שצינתי בשיחתנו - סבורני כי בית התפוצות עשוי להיות הבית המתאים לתערוכה זו. אוצרת התערוכה (ואמנית בפני עצמה), המלווה את מר לו מאז שהותו בווינה, היא הגב' Sieglinde Simbuerger. אף היא ידידת אמת ליהדות ולישראל.

אתרים מכובדים באוסטריה ובסין ובהם: המוזיאון האורבני של שנחאי (שאייר בתקופה האחרונה תערוכות של פיקאסו ושל דאלי), בית העירייה של וינה, כמו גם בנינג'ינג, ובחרבין. מר לו הוא יד יקר ואוהד, ומגלה יחס חם במיוחד כלפי העם היהודי ומדינת ישראל. במהלך שיחותינו עם הנ"ל הביע האמן רצון

מר לו הוא צייר ידוע, יליד שנחאי שהתגורר במשך כעשור באוסטריה, שם למד, יצר והציג תערוכות. מר לו שב לפני מספר שנים ומתגורר כיום בשנחאי. במהלך הקריירה האומנותית שלו הציג מר לו תערוכות במגוון אתרים בסין ובחו"ל. תערוכת "Jews in China" הוצגה במספר

חרבין לפני 70 שנה

כח 731

מיד עם כניעתה של סין באוגוסט 1945 ניסו אנשי כח 731 להרוס את "הבסיס של אוכלי האדם" אולם הם הצליחו בכך רק חלקית. שרידי הבסיס הפכו לעדות נגד מבצעי הזוועות, ובימים אלה נפתח באתר מוזיאון המוות הנורא. המוזיאון נמצא ברחוב סין-ג'אנג מס' 25 בחרבין והוא משתרע על פני שטח של 1,500 מ"ר, הכולל 15 אולמות תצוגה. באולמות התצוגה, תעודות וצילומים רבים של "עברו המהולל" של "כח 731".

האדם" אנשים חיים כדי לשמש שפני נסיון. המקום שימש גם כבסיס אימונים של לוחמה ביולוגית ובית ספר גבוה ל"מומחים" העתידיים לבצע פשעים מהחמורים ביותר נגד האנושות. היה זה רק נס כאשר כניעתה של סין הקדימה את יישומם של אימונים אלה. בתום המלחמה באוקיאנוס השקט, הוקמה ועדת חקירה אשר קבעה שבתקופה שבין 1939 ו-1945 נספו 3,000 בני אדם בבסיס זה וכ-300,000 נוספים נהרגו או שרדו את המלחמה הביולוגית כנכים.

כח 731, היתה יחידה מיוחדת בתוך צבא הכיבוש היפני בסין שהוקמה בשנת 1935 על פי פקודת הקיסר הירוהיטו עצמו. היה זה בסיס בו נלמד השימוש בנשק ביולוגי ובוצעו בו נסיונות שונים ומשונים בבני אדם וחיות. הוא היה ממוקם בסודיות מוחלטת ברובע פינג פאנג של חרבין ובמשך הזמן הפך לפיקוד מרכזי בו תוכננה מלחמה ביולוגית בממדים עולמיים. כדי לממש את התכנית הפוליטית השאפתנית של הצמרת הצבאית היפנית, הובאו לבסיס פינג פאנג (הידוע כ"המקום הרע של אוכלי

חרבין 1929

תדריך של העתונות הסינית בחרבין

אשר החוק הסיני מעניק לכל תושב סין ללא הבדל של דת או השתייכות לאומית, וציין: "האוכלוסיה המקומית המקורית יודעת אך מעט על היהודים בכלל ועל הקהילה היהודית בחרבין בפרט. כתוצאה מכך אפשר לשמוע פה ושם דעות מעוותות עליהם. יש לקוות כי הפגישה של היום ואלה שיבואו אחריה, יתקנו את הדעות המוטעות, סיים ד"ר קאופמן. "חיי היהודים" חרבין 1929

על מוסדות תרבות וצדקה יהודיים אשר הוקמו בחרבין במשך 25 שנות קיומה של הקהילה. בדברו על פיתוח של המוסדות הקהילתיים, הדגיש ד"ר קאופמן כי הקהילה איננה בשום פנים ואופן גוף פוליטי או מעמדי ושהיא עוסקת אך ורק בענייני יום-יום של הקהילה, ובהיותה כזו, אין לה שום קשר או נגיעה לעניינים מפלגתיים או פוליטיים. ד"ר קאופמן דיבר על החופש הדתי והלאומי

חרבין, 29.8.1929 - אתמול ב"אכט קלוב" נערכה פגישה בין נציגי העתונות הסינית בחרבין לבין יו"ר הקהילה היהודית בעיר, ד"ר א. קאופמן אשר נתן לעתונאים מידע נרחב על הגוף שהוא עומד בראשו. בפגישה נכחו נציגי העתונות הסיניים החשובים היוצאים לאור בחרבין ובפנ-דיא-דיא-דיא. בנואם הפתיחה דיבר ד"ר קאופמן על מטרותיה ומשימותיה של הקהילה היהודית בחרבין וסיפר

צ'יפו 2005

כמו רומאי ברומא

בטקסים מוזרים ומסתוריים בהם נשפכים מיני נוזלים מהמקדש החוצה. פרטים על ההתרחשויות ניתן לקבל במרכז התיירות של העיר QUFU כתובת: Gulou Beijing 4, Qufu טלפון: 0537/448-6500 או במשרד התיירות של סין כתובת: People's Republic of China Fuxingmennei Ave 103, Beijing, 100800 טלפון: 86+(0) 10 66031 185 וקס: 86+(0) 10 66012013

במלואו הוא מקדש קונפוציוס, הנמצא בעיר מולדתו קופו שבסין. החג הפך בסין המודרנית ליום המורה. קונפוציוס לימד יותר מ-3,000 תלמידים בימי חייו ועודד כל סקן ללמוד, מבלי להתחשב במעמדו החברתי או הכלכלי של התלמיד. תיאוריה זאת התאימה למשטר הקומוניסטי, ולכן זהו אחד החגים העתיקים היחידים שנשמרו שם עד היום. קונפוציוס בא ממשפחה אמידה וניסה לשנות את שיטת המשטר. מאחר שלא הצליח, החליט להתעדת באופנה, בריקודים, במוזיקה ובכלי המוזיקה מלפני אלפיים שנה, וכן לצפות

...וכמו סיני בסין. עשרות אירועי פולקלור אותנטיים מתקיימים מסביב לגלובוס. בחרנו למענכם את יוצאי הדופן ורק את אלה שהמקומיים חוגגים באמת, כמעט ללא פזילה לכספם של התיירים. אולי לא שווה לנסוע במיוחד, אבל אם אתם ממילא בסביבה... חגיגות יום ההולדת של קונפוציוס. המקום: QUFU, Shandong תאריך: בין ה-8 ל-10 באוקטובר. מומלץ לבדוק את התאריך המדויק בראשית אוקטובר. נחגג בכל רחבי סין ובמקומות שונים בעולם, אך המקום היאה לחוות את האירוע

תשכחו מניו-יורק: צמיחתה

של סין הפכה את שנחאי לעיר

הבנייה בעולם

מאת: דיווד ברבוזה, ניו-יורק טיימס

אם חשבתם שניו-יורק היא העיר הבנייה ביותר בעולם, תחשבו שוב. השנה תסתיים בשנחאי בנייתם של מאות מגדלים, ששטח המגורים והמשרדים בהם גדול יותר מאשר בכל בנייני המשרדים בניו יורק גם יחד. מספר גורדי השחקים בשנחאי עולה על 4,000 פי שניים ממספרם בניו-יורק ולפי התוכניות עוד 1,000 גורדי שחקים יבנו עד סוף העשור.

אם יש תחום אחד לוהט בסין של תחילת המאה ה-21, זהו תחום הנדל"ן. קדחת הבנייה שאוחזת במדינה היא חסרת תקדים בהיקפה, ונחשבת לאחד מגלי הבנייה הגדולים בהיסטוריה האנושית. אבל למרות עשרות הבניינים שצומחים מדי יום, שנחאי נותרה עיר צפופה מאין כמוה, והמחירים בהתאם: עשירי סין החדשים מוכנים לשלם יותר מחמישה מיליון דולר - סכום דמיני הרוב הסינים - תמורת דירת יוקרה במגדלים החדשים.

זה לא תמיד היה כך: מאז שעלו הקומוניסטים לשלטון ב-1949, נבנו מעט מאוד בתי מגורים או משרדים. ואולם, עם תחילת שנות ה-90, החלו ערי סין לפצות את עצמן על הזמן שאבד. השנה נמצא טירוף הבנייה בשיאו: ברחבי סין צפויים עד סוף השנה להיבנות למעלה מ-440 מיליון מטרים רבועים, יותר משאי פעם נבנה בכל מדינה אחרת בשנה אחת.

"מה שאנחנו רואים היום בסין, לא ראינו מעולם בתולדות המין האנושי", אומר ריצ'רד ברדט, מרצה לאדריכלות ולתכנון ערים ב-London School of Economics. "זהו גם קצב הפיתוח המהיר ביותר ב-50 השנים האחרונות - או במאה האחרונה".

קשה להתווכח עם דבריו: סין מתפתחת בסערה, והמהירות האדירה שבה היא צומחת מותירה לעתים סמלים של הישג והחדש זה לצד זה. כך, מקדש טואואיטי עתיק בבייג'ינג, שהקבלנים עדיין לא הצליחו להשיג אישור כדי להרסו, ניצב בלבו של מגרש חנייה עצום שמשרת את לקוחות קניון "משאבי הזהב" - מרכז הקניות השני בגודלו בעולם, ששטחו שני מיליון מ"ר.

היזמים לא נחים לרגע: חברות בנייה גדולות קונות מדי יום עשרות שטחי ענק באזור שנחאי וערים אחרות, ומתכננות להקים

בהן מתחמי מגורים עצומים בעלי שמות קיטשיים, שימשכו את מעמד הביניים העולה בסין - שמות כמו "ונציה של המזרח", "אחוזה עננים" ו"נווה גנים". חלקן אף הרחיקו לכת, וניסו לשחק על הקשר שהמעמדות העליונים בכל רחבי העולם עושים בין השפה הצרפתית לחיים הטובים: כך קיבלו מתחמי מגורים יוקרתיים שמות כמו "Palais de Fortune".

מפעל הבנייה הסיני מגמד כל דבר דומה שנבנה בימים אלה במערב. לא נדיר לראות מתחם מגורים שבו 30 או 40 מגדלי דירות, מקובצים סביב גנים ונחלים מלאכותיים. "אני עובד עכשיו על בניית טיילת מול נהר מלאכותי, שתשתרע לאורך 46 קילומטרים", אומר קבלן אמריקאי בשנחאי. "בנייה בהיקף כזה לא מתרחשת אפילו בארה"ב".

העשירים באמת בוחרים להגשים את החלום האמריקאי, אבל בגודל ובהיקף היאה לסיין: וילה בסגנון צרפתי שלצדה אגם מלאכותי, ובהמשך הדרך גם כיכר, משרד דואר פרטי, אולם קולנוע, וכמובן תחנת כוח קטנה.

המחירים עולים בקצב מטורף, והקבלנים לא מפסיקים לבנות לרגע, מחשש שהמחירים יקפצו. הטירוף הגיע לדרגה כזו, עד שבכירים בממשלה וכלכלנים מובילים הזהירו מפני "בועת נדל"ן" עצומה, שהשלכות התפוצצותה יגמדו את התוצאות של פיפצוץ "בועת ההיי-טק" במערב. כבר עתה, רבים ממשכנים את כל נכסיהם כדי להצטרף לתנופת הבנייה, ואיכרים שוקלים למכור את כל אדמתם למשקיעים בתקווה שהם יפתחו עליה את כברלי הילס הבאה. לפי ההערכה, אמורים עוד כ-75 מיליון איכרים לעבור מהכפר לערים בחמש השנים הבאות. מדובר בהגירה אנושית מהגדולות בהיסטוריה.

לצמיחה בסין יש צד אפל: היקף הבנייה מאלץ את המדינה לחפש יותר ויותר אחר מקורות אנרגיה, ומעלה בכך בצורה חדה את מחירי הנפט והגז. סין גם הופכת במהרה לאחת המזהמות הגדולות: היא השנייה בעולם - אחרי ארה"ב - בפליטת גזי חממה. שבע מתוך עשר ערים המזוהמות בעולם נמצאות בסין.

פורסם בעיתון "הארץ" - 21 באוקטובר 2005.

מכפר בסין...

לחופיה השלמים

בפעם הראשונה, זוג יהודי מסין יזכה היום לממש את אהבתם כדת משה וישראל, ולבוא בברית הנישואין בירושלים. שלמה ודינה ג'ין הם צאצאים של הקהילה היהודית שהתקיימה בקאיפנג שבסין במשך כאלף שנה. לאחרונה, הם סיימו את תהליכי הגיור ע"י הרבנות. החתונה נערכה ב-7 בספטמבר 2005, בהיכל שלמה בירושלים.

שלמה ודינה ג'ין - זוג יהודי סיני שעלו ארצה לאחרונה והשלימו את תהליך הגיור ע"י הרבנות באו בברית הנישואין. עמותת "שבי ישראל" ערכה את טקס הנישואין לזוג המאושר, בהיכל שלמה, בירושלים.

לדברי מר מיכאל פרוינד, יו"ר "שבי ישראל": "זהו אירוע מרגש ומיוחד במינו. בפעם הראשונה, זוג של צאצאי הקהילה היהודית בסין, שהפסיקה להתקיים לפני יותר מ-150 שנה, נישא היום כדת משה וישראל בירושלים. זהו סגירת מעגל הסטורי המסמל את תחילת חזרתם של שרידי יהדות סין לעם היהודי ולמדינת ישראל".

קאיפנג הייתה תחנה חשובה בדרך המשי, והיהודים הראשונים הגיעו לשם לפני יותר מאלף שנה. לאחר שהרב האחרון של הקהילה נפטר בתחילת המאה ה-19, תופעת ההתבוללות ונישואי תערובת הביאו להתפרקות הקהילה, אך עד היום יש כ-500 איש בקאיפנג שממשיכים לשמור על זהותם היהודית. משפחת ג'ין היא הראשונה מבין צאצאי יהודי קאיפנג שהצליחה להגיע ארצה.

עמותת "שבי ישראל" הוקמה ע"י מיכאל פרוינד, והיא מושיטה יד לצאצאי העם היהודי ברחבי העולם כדי להחזיר אותם למורשת אבותיהם ולמדינת ישראל. בין היתר, העמותה עוזרת לקהילת "בני מנשה" בהודו, "בני האנוסים" בספרד, פורטוגל ודרום אמריקה, וגם ל"סובוטניקים" שברוסיה. לפרטים נוספים: מיכאל פרוינד, יו"ר "שבי ישראל" 050-5494603, 02-6256230

הוועד המרכזי של אגוד יוצאי סין בישראל מתכבד להזמין את יוצאי סין בישראל, למפגש המסורתי, טקס חלוקת מלגות לסטודנטים האירוע יתקיים ביום ד' - נר רביעי של חנוכה 28 בדצמבר 2005 בבית עובדי העירייה. רח' פומבדיתא 4 תל אביב הדלתות תיפתחנה בשעה 16:00 למפגש חברים וכיבוד קל. דלתות האולם תינעלנה בשעה 17:45 לפתיחת הטקס.

סופר סיני מרצה בירושלים

היהודי לכלכלה.

בגורל העם היהודי והעם הסיני יש דמיון רב. אתם, היהודים, סבלתם הרבה מן היוונים והרומאים והנוצרים. עכשיו חזרתם לארצכם. כך גם הסינים. במשך מאות בשנים סבלנו מן הזרים שהשתלטו על סין, אך עתה אנו בדרך להשתחררות. כך החורף המקפיא מוליד אביב פורה. גם בדרכים לתחייה של שני העמים שלנו יש דמיון רב. ראיתי בקיבוצים מאות צעירים משכילים אשר עזבו את מקצועם האקדמי והפכו לפועלים ועובדי אדמה פשוטים. כך גם אצלנו בסין. מאז ניצחה הרוח המהפכנית, יותר ויותר צעירים הולכים אל תוך העם, ובקרב הנוער קמה תנועה הקוראת לעסוק בעמל פיס, מבלי להפסיק ללמוד ולהתפתח רוחנית.

נכון הדבר שבארץ הזאת עומדים אתם בפני בעיה לא פשוטה: זה מאות בשנים מתגורר בה עם אחר - הערבים. ביניכם התפתחה עוינות חריפה, אך נדמה לי שאין זה עובד אדמה או פועל אשר שונאים אתכם, אלא הפוליטיקאים המקצועיים השואפים לשלוט על המסות. הרי שני העמים הללו - היהודים והערבים קשורים קשרי אחווה. לשניכם אב משותף, ורק רמת ההתפתחות התרבותית מבדילה ביניכם ומפריעה לכם לראות בבירור איש את אחיו. אתם מסתכלים בערבים בעיניים אירופאיות ואילו הם מסתכלים בכם בעיני המזרח.

קחו ותנו. הרי ביכולתכם לתת לערבים את הדבר הנחוץ להם יותר מכל: התרבות. הרי המנצח בסכסוך טראגי זה סובל לא פחות מן המנוצח! לא יהיה פתרון לסכסוך בין היהודים והערבים ללא סימטריה מוחלטת, ללא שיווי משקל מוחלט. לא יכול השלום להתקיים בעולם בלי שיווי משקל מוחלט זה הטמון ביסודם של תורת משה ותורת קונפוציוס.

(הערת המערכת): בהרצאתו מזכיר הסופר שין צ'נג את שתי התורות: זו של משה וזו של קונפוציוס. אולם אין הוא מזכיר במילה וחצי מילה את תורתו של מוחמד: ה"קוראן" קורא למלחמת חורמה נגד "הכופרים", כלומר נגד היהודים והנוצרים, ולמאבק ללא לאות ופשרות - עד שהעולם כולו יהיה תחת שלטונו הבלעדי של האסלאם - (עמנואל פרת)

המזרח עדיין שרוי בתרדמה. אין בו מודעות לדיוק במדידת הזמן והחלל. אם נבחן את התרבות המערבית, נמצא בתוך תוכה מודעות לדיוק במדידת החלל והזמן. דיוק זה היה מוכר לסינים כבר לפני 4,700 שנים. כבר אז הם חילקו את הזמן לשעות. אך הדיוק הזה התיישן. בימינו אנו, דיוק זה מתפתח במערב. במקום השעות, יכולים אנחנו למדוד את הזמן על פי מהירות גלי האתר.

אם המזרח רוצה לתפוס מקום בכלכלת העולם, עליו לאמץ לעצמו מודעות למושגים של דיוק בזמן ובחלל. בארצות בהן שולטת מטפיסיקה, מודעות למושגים אלה אינם קיימים, וללא מדידה מדויקת של הזמן והחלל אין שווי משקל ויציבות. ובמקום אשר בו אי שיווי משקל ויציבות, אין בו שלום.

ועוד הבדל חשוב: המערב מכיר רק שני מצבים: מצב של "דתיות" או מצב של התנגדות ל"דתיות". בסין הדברים שונים לחלוטין. לעתים קרובות שואלים אותי: מה היא דת? או: הדת הסינית מה היא? לי קשה לענות על השאלה הזאת: המושג "דת" איננו קיים בסין. בסין אין דת או דתות. שם קיימות תורה או תורות שונות, כמו תורת בודהה, תורת קונפוציוס, או תורת לאו-טזה (דאואיזם). נוסף לאומות "דתיות" או "מטפיזיות", קיימות גם אומות רציונליסטיות, ולצדם אומות של מוסר. העם הסיני הוא עם של מוסר.

הזרים הנמצאים בסין אינם מסוגלים להבין את התכונות שלנו. הרי העם הסיני דומה לעץ אשר סביבו גדלים עשבי בר החונקים אותו. הנוער הסיני מנסה להשתחרר מעשבי בר אלה המפריעים להתפתחותו החופשית של העם.

כאן בפלשתינה אפשר גם להבחין בתחיית רוחו של העם היהודי. בלי התחייה הרוחנית לא יוליד המאמץ אלא גוף ללא רוח חיים. כבר במסורת היהודית העתיקה אפשר להבחין בנטייה חזקה של היהודים לכלכלה. החומש עוסק במדידות וחישובים. בתחילה לא יכולתי להבין את ספר "במדבר", אך כאשר קראתי אותו שנית, גיליתי בו דברים רבים בעלי ערך רב: מספרים וכמויות, כאילו ספר זה מרמז כבר אז על נטייתו של העם

ב-8.9.1929 עתון יהודי-ציוני בחרבין, "יברייסקאיה ז'זן", פירסם מאמר על הרצאתו של סופר סיני, שין-צ'אנג, בירושלים, על ביקורו בפלשתינה א"י ועל התפעלותו מן העבודה החלוצית והמאמץ הציוני לקראת הקמת מדינה יהודית עצמאית על אדמת מולדתו ההיסטורית של העם היהודי.

עתה, בפרספקטיבה של 76 שנים, מקבלת ההרצאה משמעות היסטורית ועניין מיוחד לגבי בני הדור שלנו.

"תחייתו של המזרח"

הסינים ועמי אירופה - הערבים והיהודים
(הרצאתו של הסופר שין צ'אנג בירושלים ב-8.8.1929)

גבירתי ורבותי,

קשה לי לדבר בעיר הקודש על העם הנבחר. אם אגזים או אמעיט בערכים, לא אהיה ראוי להשתייך לעמי. נוסף לכך, הנני עדיין צעיר מדי כדי להתמודד עם נושא כה נרחב. לכן תקווה אני שלא תדונו אותי בחומרה יתירה. תחייתו של המזרח! אולם יש לנו יותר ממזרח אחד ויותר ממערב אחד! אנו מבחינים בין המזרח הקרוב והמזרח הרחוק. השניים שונים תכלית שינוי זה מזה, גם בשקיעתם וגם בתחייתם, כי לכל אחד מהם שיטת חיים מיוחדת משלו. למשל, במזרח הקרוב עדיין שולטת שיטת שלטון דתית-מטפיסית. ביפן שולטים מיליטריזם ומדע, אך אין בה תחיית הנפש. תחיית הנפש נראית רק בפלשתינה, סין ואולי בתורכיה.

אולם אף כאן, במזרח הקרוב, קיימים הבדלים קיצוניים. באתי הנה דרך מצרים. איזה קונטרסט חריף בינה לבין פלשתינה! כאן, בארץ ציונית, ראיתי את המערב בתוך מזרח, עם תל אביב כמרכז. באתי הנה רק לפני כמה שבועות אין לי זכות לשפוט את כל התופעות, אבל המעט אשר הספקתי לראות (בעיקר בקיבוצים) ממש הדהים אותי. כאשר הגעתי לקיבוץ, שאלתי את עצמי: אולי הגעתי בטעות לרוסיה?! אך חיש מהר ראיתי את ההבדל: ברוסיה כופים על העם את הניסיון החברתי, ואילו כאן אנו עדים לניסיון עממי, חופשי מכל כפיה מלמעלה. ניסיון הנעשה מרצון העם וביזמת העם.

דוד מנס, ז"ל

ב-10 באוקטובר, בבנקוק, תאילנד, אחרי מחלה קשה וממושכת, הלך לעולמו דוד מנס, לשעבר מטיינטסין. היה בן 61 במותו. דוד נולד במשפחת אלה וג'מי מנס וזכור כאדם נעים הליכות ונוח על הבריות. השאיר אחריו אשה, שני בנים ודודתו, אליה קרינקביץ'. יהי זכרו ברוך.

יוסף פרנקל ז"ל

ב-30 באוקטובר, בתל-אביב, הלך לעולמו יוסף בן איסיה ואדולף פרנקל, לשעבר מחרבין. היה בן 63 במותו. הלווייתו נערכה בבית העלמין "רקון". בין המלווים את יוסף בדרכו האחרונה היו ר. ות. קאופמן. את הקדיש אמר בנו, אבי. המנוח השאיר אחריו את אשתו רימה, בנו, אבי ואמו, איסיה המתגוררת בלוס אנג'לס. איגוד יוצאי סין מביע את צערו ותנחומיו למשפחת המנוח. יהי זכרו ברוך.

רעיה פיין

ב-28 באוקטובר, בחיפה, הלכה לעולמה רעיה פיין לשעבר מחרבין וטיינטסין. בת 93 היתה במותה. הלווייתה של רעיה נערכה בבית העלמין העירוני, חיפה (שער תמר). בדרכה האחרונה ליוו את רעיה בני דודה, קרובים, ידידים, חברים לעבודה בעירית חיפה ועולי סין רבים. את איגוד יוצאי סין יצגו ר. ות. קאופמן ויו"ר סניף חיפה של האיגוד, א. ואנדל. רבים הספידו את רעיה במילים חמות ובצער עמוק. בין המספידים היו המשנה לראש הממשלה, אהוד אולמרט, בן דודה והשר לשעבר, אפי איתם (פיין), ותדי קאופמן. אפי איתם אמר את הקדיש. הקבר הרענן היה מכוסה זרי פרחים, ביניהם זר מטעם איגוד יוצאי סין אותו הניחו. קאופמן ו.א. ואנדל. יהי זכרה ברוך.

לזכר אליהו לנקין ז"ל

דברים שאמרה לינור לנקין בטקס חנוכת הרחוב ע"ש אביה, אליהו לנקין, בתלפיות, ירושלים, 27.6.2000
יש כל מיני סיפורים שאנחנו שומעים בתור ילדים, והם נחרתים בזכרון. כשאני הייתי ילדה, לא שמעתי את הסיפורים ההרואיים על פלוגות בית"ר בזכרון, על עליית "אף על פי", על כלא עכו, אפילו לא על הבריחה ממחנה המעצר באריתריאה. את כל אלה

קראתי מאוחר יותר בספרים. אני נולדתי כשכל זה כבר היה הסטוריה. אבל היה סיפור אחד קטן, ממש קטן, ששמעתי שוב ושוב, ואני רוצה לספר לכם: על הדירה של לאזר ורבקה אלפרן ברחוב קרן קיימת ברחביה.

כך זה היה: חיים ביינהארדט חיפש דירה בשביל הסינים (כלומר חדר, אז לא היו שוכרים דירות שלמות) וראה מודעה: חדר לשלושה בדירת משפחה. שכרו אותו ארבעה: מוסיא מיכאלי, מישה אבוגוב, גרישה ואליהו.

כעבור כמה חדשים היה זאביק, הבן של רבקה, בעלת הבית, אמור לחזור הביתה מן הקיבוץ. פנו הזוג אלפרן אל החברה ואמרו: נו, ככה, הם יצטרכו את החדר. אמרו הסינים: נחשוב על זה, ונגיד לכם מחר מה דעתנו.

למחרת אמרו: תראו, חשבנו על זה. אנחנו מוכנים לקבל גם את זאביק לחדר, אבל בתנאי, שיכנס גם איסקה נאדל.

וכך חיו להם בחדר אחד, עליזים ושמחים, איסקה ומוסקה, מישקה וגרישה, איליושקה וזאביק. מוסקה היה אריסטוקרט מטיינטין. הייתה לו חליפה. אז בכל פעם שלמישהו היתה פגישה חשובה או ארוע, לקחו את החליפה של מוסקה. אבל חשוב יותר, הייתה לו פיג'מה.

בבוקר, לאזר ורבקה היו יושבים ליד השולחן הפצפון ושותים תה. מוסקה היה יוצא בפיג'מה להתגלח. חוזר לחדר, נותן את הפיג'מה לאיסקה, וזה יוצא להתגלח. חוזר לחדר, מוריד את הפיג'מה, נותן לאיליושקה, וזה הולך להתגלח. אחר-כך מעביר את הפיג'מה למישקה, ומישקה מעביר לגרישקה, וכשכולם גמרו להתגלח, שמים את הפיג'מה מתחת לכרית, כדי שמוסקה ילבש אותה שוב בלילה. יום אחד לאזר אמר לרבקה: משונים, הסינים האלה, לכולם אותה הפיג'מה!

את הסיפור הזה, בתיקונים קלים, שמעתי שוב מאיסקה נאדל, רק בשבוע שעבר. שאלתי את עצמי: מה יש בסיפור הזה, שהופך אותו לכזה סיפור יסוד?

והתשובה היא: החברות והצניעות, העדפה של טובת הכלל על טובת הפרט.

האנשים שיגורו בבתים היפים האלה ברחוב אליהו לנקין, ודאי לא יאמינו, שאליהו לנקין גר בחדר אחד עם עוד חמישה אנשים והיה מאושר. כי היום אנחנו צריכים חדר לכל ילד ושירותים לכל חדר וכבר אין לנו מחשבות על טובת הכלל. אבל לאבא שלי ולחברים שיושבים כאן היום היו, ובגלל זה אני גאה שיהיה כאן רחוב שישמר, ולו במעט, את

הניחוח הזה של אותה דירה בקרן קיימת. רחוב ירושלמי, שיוצא מרחוב בית"ר (בחירה כל-כך נבונה), שיזכיר את החום, והנתינה, והסובלנות והחסד והאנושיות, ואת אהבת השירה והספרות והטבע, שהיו התכונות הבולטות של אבא שלי, מעבר לכל.

רעיה

ב-28 באוקטובר הלכה לעולם שכולו טוב אחת מחברותנו הנערצות ביותר הלא היא רעיה פיין. אולם למרות שהיא ירדה אל עמק הצללים אשר ממנו איש עוד לא חזר, קשה לדבר על רעיה בזמן עבר. למרות היותה בת 93 במותה, היתה רעיה מלאת חיים ורצון להמשיך ולחיות, להתעניין בכל הסובב אותה, לפגוש אנשים, להאזין, להתבונן...

היה זה רק לפני קצת יותר משנה כאשר רעיה לקחה חלק בסמינר הבלתי נשכח בחרבין המוקדש לתולדות יהודי אותה עיר. היא חזרה לחרבין אחרי שעזבה אותה לפני 70 שנה. היא היתה פעילה בכל אירועי הסמינר, היתה נוכחת בכל הישיבות והפגישות, לא החסירה אף הרצאה אחת, אף סיור אחד, ביקרה בכל מקום הקשור לעברה של הקהילה היהודית בעיר, נהנתה מכל קבלת פנים ובנקט. היתה פעילה מבוקר ועד ללילה במשך כל חמשת ימי הסמינר מלא האירועים והסיורים.

שיא המסע לחרבין היה עבור רעיה הביקור בבית העלמין היהודי. אני זוכר כיצד נכנסה רעיה למשרדי האיגוד ב"בית פונבה" עוד לפני זמן רב, וביקשה למצוא את מקום קבורתם של הוריה אשר על קבריהם לא הוצבו מצבות. כאשר מצאנו זיהינו את המקום, הקימה רעיה מצבות שיש שחור על הקברים ובעת ביקורנו בבית העלמין התגשם חלומה של רעיה והיא התייחדה עם זכרם של הוריה במקום קבורתם.

עמדנו ליד המצבות. אמרתי "קדיש" והתפללתי "אל מלא רחמים", ואז אמרה רעיה: "עכשו קיימתי את נדרי". כזאת היתה רעיה.

רעיה נולדה בחרבין, למדה שם והיתה קשורה קשר משפחתי במשפחות הרב א. כסליו וביכובסקי אשר עשו כה רבות למען הקהילה היהודית בחרבין ומוקדן. בשנות ה-30 המוקדמות עברה רעיה לטיינטסין שם התגוררה עד לעליה הגדולה של יהודי סין ארצה בשנים 1949-1951.

בישראל השתלמה רעיה בשפה העברית אשר התווספה לשלוש השפות (רוסית, אנגלית, צרפתית) בהן שלטה עוד לפני כן. היא נתקבלה לעבודה בעיריית חיפה ועבדה

בה בתור עובדת סוציאלית עד צאתה לגמלאות.

רעיה היתה אשת תרבות, par excellence אהבה לקרוא, כתבה שירים ופרוזה (לעתים גם ב"בולטין"). היא היתה חברה פעילה בוועד הפועל של האיגוד שלנו ויושבת ראש של שתי הוועידות האחרונות שלנו. היא אהבה לעזור לבני אדם, ולא רק במסגרת תפקידה כעובדת סוציאלית. בדברי ההספד בהלווייתה נזכרו נואמים כיצד עשתה רעיה ימים כלילות במאמצים לעזור לנזקקים, יהיה זה בענייני דיור, או בריאות, או עזרה כספית. היא היתה יהודיה גאה, ציונית נלהבת ופטריוטית נאמנה של ישראל.

ידידות וחביבה בת שנים רבות קשרו קשר הדוק ביני לבין רעיה והיא תחסר לי מאד. תחסרנה לי גם שיחותינו השבועיות הטלפוניות בין תל-אביב וחיפה. רעיה עזבה אותנו, אולם דמותה תלווה אותנו עוד שנים רבות. בלעדיה הפכנו להיות עניים יותר. ולא רק אנחנו, היהודים יוצאי סין, אלא החברה הישראלית כולה.

ת.קאופמן

לזכרו של גרי אומנסקי

אבא שלום!

כשעמדנו פה לפני 30 יום ידענו שזהו, הסתיימה לה תקופה, נפרדו דרכינו בעולם הזה עד שנפגש בעתיד.

ועתה לאחר שחלף לו חודש, אנו מתחילים להבין את גודל הכאב שביטמות, זה סוג של כאב שמרפה וזו לפתע הוא מגיח בהבזק של זיכרון או מחשבה ומכווץ את גופך עד כאב.

אבל אבא, באנו הנה לכבודך ולא כדי לתאר את מכאובינו ולכן על פי דרכך ננסה להיות אופטימיים.

באנו לומר ולהבטיח לך שאנו דואגים ונדאג לאמא הרי זה דבר שהיה חשוב לך יותר מחייך שלך.

אמא תמשיך להיות יפה ומטופחת ותשתדל להנות עד כמה שניתן מחיי היום יום. באנו לומר ולהבטיח לך כי נמשיך לדאוג לחינוכם של נכדיך שכה רבות תרמת לחינוכם במחשבותיך ומעשיך.

באנו לומר ולהבטיח לך כי נמשיך להיות שותפים בבניית המדינה, שלך היתה מעורבות כה גדולה בבנייתה.

באנו לומר ולהבטיח לך, לעצמנו ולילדנו, כי נמשיך לאהוב אותך ולחיות לאורך עד שביום מן הימים נפגש שוב.

אוהבים אותך אשתך, בניך, כלותיך, נכדיך, נכדותיך וכל החברים הרבים שאנו מרגישים את אהבתם כלפיך בהתנהגותם כלפינו.

גרי אומנסקי ז"ל

22- באוגוסט, הלך לעולמו גרי אומנסקי,

לשעבר מחרבין. בן 75 היה במותו. גרי השתייך למשפחה ידועה בחרבין. אביו, בוריס, היה גבאי בבית הכנסת החדש ואילו אמו, שרה, היתה ממשפחת פגלבוים בעלת נכסי דלא נידי גדולים.

גרי עלה ארצה ב-1950 והיה לאחד ממייסדי מושב עמיקם הביתרי. הוא נשא לאשה את שרה, מורה בבית הספר של עמיקם. במרוצת הזמן, הזוג עבר לרמת גן שם נתקבל לעבודה בחברה הלאומית לאספקת מים, "מקורות", שם הוא עבד עד לצאתו לגמלאות. הוא עשה שנים רבות בארצות אפריקה כנציג חברת "מקורות". כל שנות היותו בישראל היה גרי חבר פעיל באיגוד יוצאי סין ובאגודה לידידות ישראל-סין. הוא ייזכר כאדם נעים הליכות, חבר טוב ואיש משפחה אוהב. דלת ביתם של גרי ושרה תמיד היתה פתוחה לידידים וחברים לעבודה.

גרי אומנסקי נטמן בבית העלמין בהרצליה בנוכחות ידידים ותיקים רבים מסין וישראל. יהי זכרו ברוך.

ת. קאופמן

המשוררת דליה רביקוביץ' איננה

ב-21 באוגוסט עזבה את עולמנו המשוררת הישראלית דליה רביקוביץ'. בת 61 היתה במותה.

דליה נולדה ברמת גן וחונכה בקיבוץ גבע. את כשרונה הספרותי ואהבתה לשירה ירשה כנראה מהוריה: אביה היה מהנדס ומשורר-חובב, אמה - מחנכת. כבר בשנת 1960 יצא ספר השירים הראשון שלה, "אהבת תפוח זהב". בשנת 1999 היא זכתה ב"פרס ישראל". "את שירתה של דליה אפיין שילוב של הלשון העשירה והגבוהה עם שפת היום-יום", כלשון השופטים בקביעתם את הסיבות למתן הפרס. דליה זכתה גם לפרס ביאליק ופרס ראש הממשלה לשירה. היא כתבה גם שירי ילדים וסיפורים קצרים, וכן תירגמה לעברית מן הספרות העולמית.

אחד המוטיבים המרכזיים בשירה של דליה רביקוביץ' הוא מאבק על עצם הקיום של האדם. אכן, היא עצמה נאבקה כל חייה כדיכאון שרדף אותה מאז ניספה אביה בתאונת דרכים. היא ניסתה להתאבד מספר פעמים, ויש סברה שב-21 באוגוסט, הנסיון האחרון אכן הצליח.

דליה היתה נכדתם של אחד מפרנסי הקהילה היהודית בחרבין, שלמה וחנה רביקוביץ'. יהי זכרה ברוך.

עמנואל פרת

לובה ברונר איננו

ב-21 ביולי הלך לעולמו במושב עמיקם אריה (לובה) ברונר, לשעבר מחרבין. הוא היה בן 86 במותו. לובה נטמן בבית העלמין של המושב ב-22 ביולי.

בטקס ההלוויה נכחו בני משפחתו, ידידי ובני המושב הרבים. אחיו, איזיה, אמר קדיש, ורב המושב, הרב מרדכי וייזמן, הספיד את המנוח. גם בתו של לובה, אילנה סגל, ונכדתו לירון הרשקביץ' ספדו לו. יו"ר איגוד יוצאי סין וידידו, תדי קאופמן, עמד בדברי ההספד על דמותו של לובה כאדם, כיהודי חם וגאה וכפטריוט ישראלי נלהב. תדי הניח זר פרחים מטעם א.י.ס.

לובה השאיר אחריו אשה, ליובה (קונדקובה), אח, שלוש בנות, נכדים ונינים. יהי זכרו ברוך.

לובה ברונר, ז"ל

תל חדש נערם מעל פני אדמת בית העלמין של מושב עמיקם - קברו הרענן של אריה (לובה) ברונר. עוד ספר חיים אחד תם ונשלם ונסגר בהיכל הספרים של קהילת יוצאי סין המפוארת - ספר חייו של לובה ברונר.

לובה נולד וחי את שנותיו המוקדמות בחרבין בקרב משפחה יהודית מסורתית חמה וגאה ביהדותה, משפחתו של יעקב ברונר. כאן קיבל את חינוכו היהודי-ציוני. לובה למד בתלמוד תורה ומאוחר יותר בבית הספר הראשון למסחר שם למדו רוב הילדים היהודים של חרבין. עוד בגיל צעיר הצטרף לובה לשורות ביתר אשר קבע את דרכו ואורח חייו לעתיד.

בשנת 1950 עלתה משפחת ברונר ארצה. כאן הצטרפו לובה ואשתו ליובה (קונדקובה) לקבוצת המייסדים של משב הביתרים מחרבין הלא הוא מושב עמיקם. היו אלה שנים קשות של חלוציות קלאסית, חיי עבודה קשים אשר איש מן המתיישבים החדשים לא היה רגיל להם. אך האמונה והנחישות ניצחו.

לובה היה חבר איגוד יוצאי סין מיום היווסדו. הוא נתקבל לחברות בוועד הפועל של האיגוד ומונה להיות נציג הכבוד של האיגוד בעמיקם. במושב היה מתמיד בתפילה בבית הכנסת של המושב עד לימיו האחרונים. היה זה אדם טוב לב אשר כל מי שהכיר אותו אהב וכיבד אותו על יושרו, נועם הליכותו ונאמנותו ליהדות ולארץ ישראל.

אנו שותפים לאבלם של אשתו, ליובה, שלושת בנותיו, אחיו, נכדיו וניניו. מי יתן וזכרו הברוך של לובה יישאר בלבם של מי שהכירו אותו ותהיה זאת נחמת המשפחה באבלם.

ת.קאופמן

פוליה פיינברג

ב 3 בדצמבר 2005 הלכה לעולמה בבית חולים תל השומר פוליה פיינברג (מבית פלדמן) מחרבין ושנחאי. היא היתה בת 87 במותה. הלוויה התקיימה ביום 4 בדצמבר בבית הקברות צור שלום בקריות. דברים לזכרה בגליון הבא של בולטין. יהי זכרה ברוך.

עמוד התווך של איגוד יוצאי

סין - רוזטה רבינוביץ'

מאת רנה קראסנו

מאז היווסדו, התפתחו מטרותיו של איגוד יוצאי סין בכיוונים שונים, ולעיתים אף לכיוונים מפתיעים.

בתחילה, נפגשו קבוצה קטנה של עולים משנחאי, חרבין וטיינזין בתל אביב, בכדי להקים גוף שייאחד את העולים היהודים מסין ממוצא רוסי, בכדי לסייע להם בבעיותיהם בארץ החדשה.

הם הוציאו לאור עלון חדשות אינפורמטיבי ה"בולטין" (The Bulletin).

בתחילה יצא העלון רק ברוסית, אך בשנים שלאחר מכן נוסף גם מוסף קצר באנגלית, ולבסוף גם מוסף בעברית.

כשהעולים מרוסיה התיישבו בארץ, והתחזקה אצלם הזהות ישראלית, התרחב כר הפעולה של איגוד יוצאי סין. האיגוד קיבל בברכה לשורותיו גם יהודים יוצאי סין ממוצא ספרדי ומקרב פליטי מלחמת העולם השנייה לשעבר שהגיעו לסין מאירופה, ול"בולטין" נוספו חלקים יהודיים חדשים.

עם חלוף השנים כדרכו של הטבע, החל הדור הבוגר של עולי סין לעבור מן העולם ועתה, הדור הצעיר (שנמצא כיום בשנות ה-70 וה-80 של חייו), נטל את הפיקוד והחל לפעול לעידוד ושיתוף הנכדים והנינים בפעילויות האיגוד.

מילגות ומענקים ניתנו לסטודנטים וחיילים שהיו ראויים לכך.

בהמשך הדרך, עם כינון היחסים הדיפלומטיים בין סין לישראל ופתיחתה של שגרירות סין בתל אביב, החל האיגוד בכינון חילופי תרבות וחברים עם סין לפי סדרי עדיפויותיו.

ואכן, יוצאי סין שמרו על חיבתם העמוקה לעם הסיני, איזה עם נוסף אחר פתח כך את דלתות ארצו לפני היהודים בתקופה שבה הם היו על סף הכחדה?

ראוי וצריך לזכור את תפקידם של היהודים יוצאי רוסיה - 'Old China Hands' (ידיי סין הישנה) - יהודים שבילו את שנות נעוריהם ובגרותם בשנחאי, חרבין וטיינזין, וכן יהודים מערים אחרות בסין.

יש לזכור את מאבקה של הקהילה כנגד המכשולים והקשיים הצפויים והבלתי צפויים שחלו בתקופה שלפני מלחמת העולם השנייה, במהלכה ולאחר סיומה, מאבקים מעוררי התפעלות. לא כל חברי הקהילה זכו לקבל חינוך גבוה, ולא עלה בידי כולם לרכוש מקצוע, אך בכלם בערה האחוה והנאמנות

לאחיהם היהודים. הם הקימו מקלט לנזקקים מקרב היהודים, בתי כנסת, בית חולים יהודי, מועדון חברים יהודי שהיווה מקום למפגשים חשובים ולארועי תרבות שמשכו קהל רב. תנועות ציוניות הוקמו וזכו לעידוד. בקצרה, קהילת יהדות יוצאי רוסיה בסין, שהגיעו לסין ברובם כשהם חסרי אמצעים, הצליחו ליצור ח"י קהילה בריאים ועתירי פעילות, הראויים לכל שבח.

כולנו, כל היהודים יוצאי רוסיה שחיו בסין, מכירים היטב את שמות מנהיגי הקהילה היהודית בסין. שניים מהם, ד"ר קאופמן מחרבין ובוריס טופאס משנחאי, סבלו ייסורים רבים במהלך הכיבוש היפני הממושך בסין.

ספרים ומאמרים רבים נכתבו על העבודה הקשה והקרבתנות שהקריבו חברי הקהילה האשכנזית.

אך היום, כשאנו פותחים את עמוד מודעות האבל ב"בולטין", נוכחים אנו לדעת כי דור זה כמעט ונעלם.

רבים מהם המשיכו בפעילויותיהם המצוינות עם הגיעם לארץ כחברי איגוד יוצאי סין, עד יומם האחרון.

נושא זה מביא אותי אל מותה של דודתי, רוזטה רבינוביץ, השנה.

דודתי הגיעה לשנחאי בגיל העשרה לחייה, היא ברחה יחד עם אמה האלמנה מן הבולשביקים ברוסיה.

הן חצו את אגם באיקל והגיעו לצ'יטה, שם חיכו במשך 3 חודשים עד אשר הצליחו לחצות בחשאי את נהר האמור בסירה לכיוון סין, יחד עם קבוצת יהודים אחרים. בחור רוסי צעיר אשר הבריח את היהודים לסין, כך זרועו סביב כתפיה של דודתי רוזטה, מעמיד פנים שהוא ארוסה, למקרה וייתפסו.

אינני מניחה שהיתה זו משימה קשה מדי עבורו, כיון שדודתי רוזטה היתה אשה יפהפיה. לאחר זמן קצר התגלו הבורחים ע"י חיילים רוסים שיירו לכיונם. למרות הפחד, הם הצליחו להגיע לגבול סין בלא פגע.

כפריים סינים נדיבים הציעו לבורחים מקום מקלט ומזון. כמה ימים לאחר מכן, הם הפליגו במורד נהר סונגארי עד אשר הגיעו לחרבין, רובם חסרי כל.

בשנחאי אמה של רוזטה שכרה עבורן חדר קטן, ומצאה עבודה באכסניה. בנוסף עבדה האם לאחר שעות העבודה כמניקוריסטית. תנאים קשים ותזונה לקוייה במהלך בריחתן מרוסיה, גבו מחיר כבד מבריאותה של

רוזטה. רזה ותשושה שהתה רוזטה בחדר בצ'יפה לשובה של האם מעבודתה. בשובה מעבודתה הייתה האם מקפידה לקחת את בתה האהובה לגן הציבורי וואנגפו, כדי שתוכל לנשום אויר צח ולהחזיר לה את תאבונה, ללא התחשבות במידת עייפותה שלה.

רוזטה הבריאה לאט ולאחר מכן נישאה לגבריאל (גאוה) רבינוביץ שניסה להתפרנס כארכיטקט בדחק.

למרות ההתחלה הקשה, הפכה רוזטה לאשה חזקה החלטית ומוכשרת, שמעולם לא התלוננה על התנאים הקשים ששררו בחייה. רוזטה היתה אשה ברוכת כשרונות, ידעה לתפור תחפושות מדהימות עבור בתה, (שכמה מהן זכו בפרסים), הכינה תיקי פיג'מה חמודים ובובות למכירה לילדים, והשתמשה בכישוריה ובדימיונה לעזור ולפרנס את משפחתה. ביתה היה בית פתוח ומכניס אורחים, וביניהם היו גם פליטי אירופה.

עם הגיעה לישראל, הקדישה רוזטה חלק ניכר מזמנה לאיגוד יוצאי סין, והיתה פעילה בוועדת הנשים.

בהיותה מבשלת נפלאה, עזרה רוזטה רבות בהכנת מזון לאירועים רבים של האיגוד, וכן בקישוט החדרים.

לעבודות היד שלה היה ביקוש רב בבזארים, והיא אף עזרה בגיוס סיוע כספי לו הזדקק האיגוד.

לעיתים רחוקות נעדרה משיבות יום ראשון בבוקר, ומעולם לא דיברה באריכות, אך בשעה שדיברה הכל היו קשובים לדבריה, מכיוון שהיתה בעלת כושר ארגון מעולה, ועצותיה היו מעשיות ומלאות מחשבה.

היה ידוע כי כאשר רוזטה לוקחת על עצמה משימה היא ממלאת אותה במחויבות ואחריות מלאה עד תומה.

בקצרה, נוכחותה באיגוד יוצאי סין היתה מוערכת ותרומתה היתה רבה.

היום, כשהמצב הפוליטי כה קריטי עבור ישראל, יהודי סין עדיין דוחפים קדימה ומסורים למטרה.

לא רק פרופסורים, דוקטורים וסופרים כי אם גם אנשים כמו רוזטה שחיהם היו קשים, אך למרות זאת הקדישו עצמם בעוז ומסירות לאומה היהודית. הם היו חלק מאיגוד יוצאי סין, וחלק מליבה הפועם של יהדות סין.

תדי קאופמן 'יהדות חרבין אשר בלבי'

English - Consulate
Charbia - Synagogue

**איגוד יוצאי סין שמח
להודיע על הוצאתו
לאור של ספרו
המעניין של
תדי קאופמן.**

**ניתן לקבל את הספר
במזכירות האיגוד
תמורת תרומה בסך
40 ש"ח לקרן עזרה
סוציאלית של האיגוד.**

תדי קאופמן, יו"ר איגוד יוצאי סין, יליד חרבין 1924, שהיה פעיל במוסדות הקהילה ובנו של אחד ממנהיגיה, ד"ר א. קאופמן. ביוזמת ידידו וממלא מקומו באיגוד, יוסי קליין, אף הוא יליד חרבין, העלה קאופמן את זיכרונותיו על הכתב. הספר פורש בפני הקורא יריעה היסטורית רחבה אודות הקהילה בראשית המאה העשרים. תחילה שלטו הסינים בחרבין, לאחר שהם הגיע הכיבוש היפני, כעבור זמן כבש הצבא האדום את מנצ'וריה, ולבסוף נכנסה לעיר הארמייה השמינית המהוללת של מאו-צה-טונג. ובתוך הסערות שהתרגשו ובאו, הצליחו פרנסי הקהילה לנווט את בני עדתם כך שהמשיכו לחיות לא רק חיים יהודיים מלאים, כי אם גם חיים ציוניים.

מבעד לעיניו של קאופמן מתגלה תמונה מרתקת, לעתים משעשעת לעתים נוגה, המאירה פן נוסף בסיפורה של יהדות סין.

**בת-עמי מלניק
עורכת הספר**